

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Analiza źródeł wtórnych dla powiatu cieszyńskiego

Opracowanie

na zlecenie

POWIATOWEGO URZĘDU PRACY
W CIESZYNIE

Kraków 2009

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Spis treści.....	2
Wstęp i metodologia opracowania	3
I. Opis analizowanych obszarów	8
II. Demografia	11
III. Przedsiębiorczość oraz charakterystyki przedsiębiorstw.....	18
IV. Zapotrzebowanie na pracowników.....	37
V. Rynek pracy	66
VI. Edukacja	71
Podsumowanie i wnioski.....	87

Wstęp i metodologia opracowania

Niniejsza analiza powstała dla potrzeb projektu „CBRG – Cieszyński Barometr Rozwoju Gospodarczego” finansowanego w ramach Poddziałania 8.1.2 Wspieranie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jej zasadniczym zadaniem jest opisanie aktualnej sytuacji gospodarczej w powiecie cieszyńskim z uwzględnieniem lokalnie występujących tendencji. Ważnym elementem opracowania będzie benchmarking, czyli porównanie opisywanego obszaru pod względem poszczególnych wskaźników do innych obszarów geograficznych. W analizie zostaną zaprezentowane wskaźniki, które można przyporządkować do pięciu większych grup. Wśród nich znalazły się następujące:

- **demografia** (liczba mieszkańców w podziale na miejsce zamieszkania oraz płeć, liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, gęstość zaludnienia, przyrost naturalny na 1000 ludności, zmiana liczby ludności, przyczyny zmian liczby ludności oraz ludność w ujęciu grup aktywności zawodowej),
- **przedsiębiorczość** oraz **nakłady na działalność gospodarczą** (liczba podmiotów gospodarczych w latach 1999 – 2008 w podziale na sekcje działalności PKD, liczba i udział podmiotów wg PKD, wskaźnik przedsiębiorczości, liczba i udział podmiotów ze względu na wielkość zatrudnienia, nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca, wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca, wartość dodana brutto wg grup sekcji PKD oraz udział pracujących w porównaniu do wartości dodanej sektorów gospodarki),
- **dobrobyt** (przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, gdzie Polska = 100 oraz wskaźnik dobrobytu),
- **rynek pracy** (zapotrzebowanie na pracowników wg sekcji PKD oraz wg zawodów, liczba osób bezrobotnych wg ostatniego miejsca pracy oraz wg zawodów, stopa bezrobocia, wskaźnik zatrudnienia oraz pracujący wg sektorów ekonomicznych) oraz
- **edukacja** (wyniki egzaminów gimnazjalnych, wyniki egzaminów maturalnych, wyniki egzaminów zawodowych, udział absolwentów wg typów szkół, kierunki kształcenia absolwentów w poszczególnych typach szkół oraz wg zawodów, liczba zarejestrowanych absolwentów wg kierunków kształcenia i zawodów).

Zakres przedmiotowy analizy koncentruje się na opisie sytuacji społeczno – gospodarczej powiatu. Tak szerokie ujęcie tematyki (nie ograniczającej się tylko do opisu sytuacji

gospodarczej), spowodowane jest zakresem oddziaływania różnorodnych czynników na życie gospodarcze powiatu. Wśród czynników opisywanych w ramach analizy wymienić należy te związane z: demografią, przedsiębiorczością, rynkiem pracy, edukacją oraz poziomem życia. Dla przywołanych obszarów zaproponowane zostały wskaźniki bazujące na materiałach źródłowych pochodzących z instytucji tworzących miarodajne bazy danych dotyczące sytuacji społeczno-gospodarczej. W analizie wykorzystano dane zbierane przez Główny Urząd Statystyczny (z Banku Danych Regionalnych), pochodzące ze sprawozdawczości Powiatowych Urzędów Pracy (zawarte w BDR, jak również na stronie www.mz.praca.gov.pl), oraz z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie (www.oke.jaworzno.pl) uzupełnione o informacje z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (www.cke.edu.pl). Dodatkowo, analiza uzupełniona została informacjami zawartymi w opracowaniu Stanisława Kubiciusa „Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2008/2009”. Wszystkie dane w analizie prezentowane są na koniec 2008 roku. Ze względu na ograniczenia dotyczące czasu publikacji danych, nieznaczną część wskaźników prezentowane jest na koniec 2007 roku (dotyczy to przede wszystkim danych dotyczących migracji, nakładów inwestycyjnych, wynagrodzeń, wskaźnika dobrobytu oraz danych dotyczących szkolnictwa). Wynika to przede wszystkim z czasu publikacji danych, które nie były dostępne na dzień 28 września.

W analizie zaprezentowano tylko te wskaźniki, które możliwe były do zasilenia na poziomie powiatu. Dla wyczerpującego opisanego lokalnej sytuacji społeczno – gospodarczej cenne byłoby monitorowanie większej liczby wskaźników. Wśród nich wymienić można następujące (wg wyżej opisanych obszarów):

- **demografia** (wskaźnik aktywności zawodowej, migracje wahadłowe, czyli te związane z codziennymi dojazdami do pracy na terenie innych powiatów, poziom migracji do innych powiatów osób kończących edukację na poziomie szkoły średniej,
- **przedsiębiorczość** (...),
- **dobrobyt** (uwzględnienie miejsca, w którym dana osoba uzyskuje dochody oraz w którym odbywa się konsumpcja, zakres dostępu do różnorodnych usług (społecznych, edukacyjnych i kulturalnych),
- **rynek pracy** (średni wiek wyjścia z rynku pracy – w podziale na mężczyzn i kobiety),
- **edukacja** (poziom dostosowania kwalifikacji, w które wyposażani są uczniowie szkół do wymogów rynku pracy,

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Duża część zaprezentowanych danych nie jest zbierana w ogóle i wymagałaby dodatkowych badań. Niestety, przeprowadzenie jednorazowych badań na terenie powiatu nie gwarantuje możliwości porównywania uzyskanych wyników z obszarami, które w analizie są opisywane. Można byłoby rozważyć wprowadzenie systemu stałego monitoringu tych wskaźników, tylko dla celów porównań pomiędzy poszczególnymi latami. W sytuacji, w której prowadzona byłaby polityka społeczna w danym obszarze, monitorowanie wskaźników byłoby niezbędne, celem weryfikacji oddziaływania ingerencji publicznych oraz osiągnięcia założonych celów. W sytuacji takiej na etapie przygotowania dokumentów strategicznych lub operacyjnych należałoby zaprogramować system wskaźników wraz ze wskazaniem ich źródła zasilania celem mierzenia oddziaływania wsparcia.

Niektóre z przedstawionych wskaźników są zbierane, lecz nie została zagwarantowana reprezentatywność na poziomie powiatowym, dlatego w analizie nie mogły być użyte. Wśród nich wymienić można np. wskaźnik aktywności zawodowej, czy średni wiek wyjścia z rynku pracy¹, dla których zasilenia zbierane są dane w analizie w ramach Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

W przypadku niektórych wskaźników dotyczących przedsiębiorczości posłużono się danymi, które są dostępne (w BDR, dane pochodzące z rejestru REGON), zdając sobie równocześnie sprawę z tego, że istnieją lepsze dane. Chodzi o dane będące w dyspozycji Urzędu Skarbowego w Cieszynie. Dane pochodzące z US uwzględniają przede wszystkim to, czy dany podmiot jest aktywny (płaci składki wynikające z prowadzenia działalności gospodarczej), a nie tylko jest zarejestrowany. Pozyskiwanie danych z US umożliwiłoby rzeczywisty wgląd w sytuację działających podmiotów na terenie powiatu. Warto byłoby stworzyć kilka wskaźników w oparciu o dane US oraz wystąpić do US z prośbą o ich zasilanie (np. udział poszczególnych sekcji ew. działów gospodarki w lokalnych podatkach, liczba pracujących w danych sekcjach ew. działach gospodarki, liczba osób płacących podatki, wskazująca równocześnie na liczbę osób aktywnych zawodowo).

¹ Wskaźnik aktywności zawodowej publikowany jest na poziomie wojewódzkim, podczas gdy średni wiek wyjścia z rynku pracy na poziomie krajowym.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W analizie zostanie wykorzystany benchmarking, czyli porównanie powiatu, do innych obszarów geograficznych. W analizie porównywana będzie sytuacja powiatu cieszyńskiego, do podregionu bielskiego, województwa śląskiego oraz całej Polski. W przypadku niniejszego opracowania przyjęto, że dobór terytoriów do porównań będzie odbywał się wg Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS ew. ang. NUTS *Nomenclature of Units for Territorial Statistics*²). W przywołanej klasyfikacji występuje pięć poziomów agregacji terytorialnej, która dla Polski wyglądają następująco:

- NUTS 1 - makroregiony (grupujące województwa) (6),
- NUTS 2 - regiony (województwa) (16),
- NUTS 3 - podregiony (zgrupowanie kilku powiatów) (66),
- NUTS 4 - powiaty i miasta na prawach powiatu (379),
- NUTS 5 - gminy (2478).

Powiat cieszyński (NUTS 4) zostanie porównany do trzech obszarów;

- podregionu bielskiego (NUTS 3), w skład którego wchodzi powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki oraz miasto Bielsko-Biała,
- województwa śląskiego (NUTS 2) w skład którego wchodzi 17 powiatów³ i 19 miast na prawach powiatu,
- Polski, w skład której wchodzi 16 województw.

W analizie zrezygnowano z opisu na poziomie gmin (NUTS 5), gdyż dostępne dane wykorzystane w niniejszym opracowaniu tylko w bardzo ograniczonym zakresie zbierane są na tym poziomie. Prowadzenie analizy na poziomie gmin spowodowałoby znaczne jej ograniczenie, ze względu na możliwość zasilania wybranych do analizy wskaźników.

W analizie przyjęto taką konwencję prezentacji informacji, by możliwe było porównanie danego zjawiska pomiędzy poszczególnymi obszarami geograficznymi oraz pomiędzy latami. Dlatego większość wskaźników będzie miała charakter względny (relatywny), tzn. odnoszona będzie do takich jednostek miary, które występują na każdym z porównywanych obszarów. Dla budowy tego rodzaju wskaźników użyto takich zmiennych jak: liczba ludności,

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS)

³ 17 powiatów to: cieszyński, wodzisławski, będziński, bielski, żywiecki, tarnogórski, częstochowski, zawierciański, gliwicki, raciborski, pszczyński, mikołowski, kłobucki, lubliniecki, rybnicki, myszkowski oraz bieruńsko – będziński, natomiast 19 miast na prawach powiatu to: Katowice, Częstochowa, sosnowiec, Gliwice, Zabrze, Bytom, Bielsko-Biała, Ruda Śląska, Rybnik, Tychy, Dąbrowa Górnicza, Chorzów, Jaworzno, Jastrzębie-Zdrój, Mysłowice, Siemianowice Śląskie, Żory, Piekary Śląskie oraz Świętochłowice.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

liczba podmiotów, ludzi w danej grupie wiekowej, powierzchni danego terytorium oraz udziały w poszczególnych porównywanych grupach. Zabieg taki zapewnia walor porównywalności wskaźników pomiędzy poszczególnymi obszarami z różnych poziomów administracyjnych (powiatów, podregionów, województw oraz kraju). Dla przykładu możliwe będzie porównanie zmian liczby ludności na danym obszarze (np. jej wzrost bądź spadek wyrażony w % będzie umożliwiał porównanie pomiędzy np. powiatem – wzrost o daną wartość w odniesieniu do liczby mieszkańców powiatu, a województwem – spadek o daną wartość w porównaniu do liczby mieszkańców województwa), mimo tego, że populację danego obszaru są różne, podobnie jak zmiany liczby ludności. Ponadto, celem zaobserwowania dziejących się w danym obszarze procesów, prezentowane będą również wartości bezwzględne (ujawniające rzeczywiste wartości danych, np. poziom wynagrodzeń, liczba osób bezrobotnych, liczba podmiotów etc.). Obserwacja tych informacji pozwala obserwację zmian, które dokonały się na terenie powiatu.

W opracowaniu, oprócz przywołanej już Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych wykorzystane będą również inne klasyfikacje. Wśród nich wymienić należy: Polska Klasyfikacja Działalności⁴ oraz Klasyfikację Zawodów i Specjalności⁵.

⁴ Polska Klasyfikacja Działalności (PKD) Dz.U. 2004 nr 33 poz. 289 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)

⁵ Klasyfikacja Zawodów i Specjalności Dz.U. 2007 nr 106 poz. 727 i 728 Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 czerwca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania

I. Opis analizowanych obszarów

Powiat cieszyński położony jest w południowej części województwa śląskiego. Od strony zachodniej graniczy z Republiką Czeską, natomiast od południowej ze Słowacją. Od strony wschodniej w części północnej graniczy z powiatem bielskim oraz miastem Bielsko-Biała, a od południowej z powiatem żywieckim. Grupa wymienionych powiatów tworzy podregion bielski.

Od północy powiat cieszyński graniczy z powiatem pszczyńskim (podregion tyski) oraz miastem Jastrzębie-Zdrój (podregion rybnicki). Powiat cieszyński składa się z 12 gmin: 3 miejskich (Cieszyn, Ustroń oraz Wisła), 2 miejsko-wiejskich (Skoczów i Strumień) oraz 7 wiejskich (Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna i Zebrzydowice). Ze względu na bardzo duży udział gmin wiejskich oraz stosunkowo duży udział gmin miejsko-wiejskich w porównaniu do całego województwa śląskiego, powiat cieszyński jest słabo zurbanizowany. Województwo śląskie jest najmocniej zurbanizowanym województwem w całej Polsce (78,3% mieszkańców województwa śląskiego zamieszkuje miasta, 19 powiatów województwa to powiaty grodzkie – miasta na prawach powiatu, natomiast tylko 17 powiaty ziemskie). Stosunkowo duży udział ludności wiejskiej (53,8%) w ogóle ludności będzie rzutować na rozkład pozostałych charakterystyk.

Powiat cieszyński stanowi centralną część Śląska Cieszyńskiego, obejmującą tereny położone nad Olzą i w górnym biegu Wisły. Geograficznie i gospodarczo powiat cieszyński podzielony jest na dwie części. Podział pokrywa się z przebiegiem drogi krajowej numer 1. Na południu Beskid Śląski tworzy doskonałe warunki do wypoczynku, turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego. Gminy Brenna, Goleszów, Ustroń, Wisła, Istebna to najważniejsze ośrodki turystyczne powiatu cieszyńskiego. Na północy leżą gminy Dębowiec, Hażlach, Strumień, Chybie, Zebrzydowice, gdzie dominuje rolnictwo, hodowla i gospodarka wodna. Dwa większe miasta - Cieszyn i Skoczów - są głównymi ośrodkami przemysłowo-handlowymi i kulturalnymi regionu. Dużymi atutami regionu są przygraniczne położenie geograficzne, przyroda oraz klimat, które bezpośrednio decydują o turystycznym charakterze powiatu. Wszystkie gminy powiatu cieszyńskiego należą do Euroregionu Śląsk Cieszyński. Gminy te

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wraz z gminami czeskimi prowadzą szeroką współpracę transgraniczną, przede wszystkim w zakresie turystyki (np. wytyczanie wspólnych tras turystycznych).

Rysunek 1 Powiaty województwa śląskiego

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Gminą o największym udziale użytków rolnych w ogóle powierzchni są gminy Hażlach, Dębowiec oraz Goleiszów. Są to gminy o największym potencjale rolniczym. Ogólnie gospodarka powiatu oparta jest o rolnictwo oraz usługi. Obszar usług w największej mierze związany jest z turystyką. Wspomniane miejscowości turystyczne cechują się bardzo rozbudowaną bazą hotelową (w tym ośrodki, pensjonaty oraz schroniska). W branży tej na terenie powiatu dominują przede wszystkim małe i średnie firmy.

Powiat cieszyński cechuje bardzo dobry system edukacji. W Cieszynie zlokalizowana jest filia Uniwersytetu Śląskiego, Wydział Artystyczno – Pedagogiczny. Szkoły wszystkich pozostałych szczebli cechuje bardzo wysoki poziom nauczania, co wynika m.in. z długoletnich tradycji w dziedzinie oświaty.

Na terenie powiatu krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne, tj. droga krajowa nr 1 oraz droga ekspresowa S1. Występowanie szlaków międzynarodowych daje możliwość szybkiego połączenia z dużymi miastami w województwie oraz za granicą. O dostępności świadczy również występowanie na terenie województwa śląskiego dużego międzynarodowego lotniska w Pyrzowicach. Bezpośrednie sąsiedztwo z konurbacją śląską (liczącą 3 mln mieszkańców) stanowi ważny rynek zbytu dla powiatu cieszyńskiego w kontekście gospodarki ukierunkowanej na spędzanie czasu wolnego. Czynniki związane z infrastrukturą drogową, w połączeniu z przygraniczną lokalizacją oraz długoletnią tradycją współżycia Polaków i Czechów są podstawą do owocnej współpracy transgranicznej zarówno w zakresie turystyki, jak również kultury i handlu.

II. Demografia

Powiat cieszyński na koniec 2008 roku zamieszkiwało 171 292 osób. 79 154 (46,2%) mieszkało w miastach, natomiast na wsi 92 138 (53,8%). W tym samym czasie podregion bielski zamieszkiwało 651 289 osób, województwo śląskie 4 647 503 osoby, natomiast Polskę 38 135 876 osób. Porównując strukturę ludności wg miejsca zamieszkania do pozostałych analizowanych obszarów widać, że udział ludności miejskiej w powiecie cieszyńskim (46,2%) jest zdecydowanie mniejszy od podregionu bielskiego (50,7%), województwa śląskiego (78,2%) oraz Polski (60,8%).

Tabela 1 Ludność wg miejsca zamieszkania i płci

Ludność wg miejsca zamieszkania i płci							
	na wsi			w miastach			ogółem
	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	
Polska	7 520 007	7 423 575	14 943 582	12 200 943	10 991 351	23 192 294	38 135 876
	19,7%	19,5%	39,2%	32,0%	28,8%	60,8%	100,0%
Województwo śląskie	516 123	496 172	1 012 295	1 890 165	1 745 043	3 635 208	4 647 503
	11,1%	10,7%	21,8%	40,7%	37,5%	78,2%	100,0%
Podregion bielski	164 047	157 198	321 245	173 484	156 560	330 044	651 289
	25,2%	24,1%	49,3%	26,6%	24,0%	50,7%	100,0%
Powiat cieszyński	47 020	45 118	92 138	41 694	37 460	79 154	171 292
	27,5%	26,3%	53,8%	24,3%	21,9%	46,2%	100,0%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Z punktu widzenia zróżnicowania ludności wg płci, udział kobiet i mężczyzn we wszystkich opisywanych obszarach jest taki sam. Udział kobiet wynosi 51,7%, podczas gdy mężczyzn 48,3%. W przypadku Polski występuje różnica 0,1 punktu procentowego na korzyść mężczyzn. Odmiennosc ta znajduje odzwierciedlenie we wskaźniku obrazującym udział kobiet na 100 mężczyzn. W Polsce i w województwie śląskim wynosi 107, podczas gdy w podregionie bielskim oraz powiecie cieszyńskim jest wyższy (jest większa dysproporcja pomiędzy liczbą kobiet i mężczyzn) i wynosi 108.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Odnosząc liczbę ludności do powierzchni terytorium, które zamieszkują (średnio na 1 km²) widać, że poziom zagęszczenie ludności w powiecie wynosi 236 osób i w porównaniu do opisywanych obszarów utrzymuje się na średnim poziomie. Wyższy jest w powiecie bielskim (277) oraz dużo wyższy w województwie śląskim (377). W całej Polsce średnio na 1 km² przypadało 122 osoby, czyli niemal dwukrotnie mniej, niż w powiecie cieszyńskim.

Tabela 2 Wskaźniki demograficzne

Wskaźniki demograficzne			
Obszar / wskaźnik	kobiety na 100 mężczyzn	ludność na 1 km²	przyrost naturalny na 1000 ludności
Polska	107	122	0,3
Województwo śląskie	107	377	-0,8
Podregion bielski	108	277	0,8
Powiat cieszyński	108	236	1,1

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Kolejnym ważnym wskaźnikiem demograficznym jest przyrost naturalny na 1000 ludności, czyli różnica pomiędzy liczbą urodzeń oraz zgonów. Z analizy wynika, że powiat cieszyński cechuje się najbardziej korzystną sytuacją pod względem tego wskaźnika. Liczba urodzeń żywych zdecydowanie przewyższa liczbę zgonów (wartość wskaźnika 1,1), a różnica ta jest dużo wyższa niż w podregionie bielskim (0,8) i w całej Polsce (0,3). Przyrost naturalny w regionie śląskim jest ujemny i w 2007 roku wynosił -0,8. Dla pogłębienia analizowanego obszaru warto spojrzeć na zmianę liczby ludności w ostatnich latach, która uwzględnia zarówno opisywane już procesy związane z przyrostem naturalnym, jak również zmiany miejsca zamieszkania (część procesów migracyjnych).

Tabela 3 Zmiana liczby ludności

Zmiana liczby ludności							
	liczba ludności					zmiana	
	2004	2005	2006	2007	2008	2004/08	w %
Polska	38 173 835	38 157 055	38 125 479	38 115 641	38 135 876	-37 959	- 0,1%
Woj. śląskie	4 699 767	4 685 517	4 669 450	4 655 682	4 645 665	-54 102	- 1,2%
Podr. bielski	644 911	646 259	647 557	649 110	652 045	7 134	1,1%
Pow. cieszyński	169 057	169 621	169 984	170 586	172 027	2 970	1,7%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Z analizy wynika, że w ostatnich latach liczba ludności w powiecie cieszyńskim i całym podregionie bielskim wzrasta, podczas gdy w województwie śląskim oraz w całej Polsce maleje. W powiecie cieszyńskim w 2004 roku było 169 057 osób, natomiast 5 lat później już 172 027 osób (czyli o 1,7% więcej). W analogicznym okresie czasu liczba osób w podregionie bielskim wzrosła o 1,1%, podczas gdy w województwie śląskim spadła o 1,2%, a w Polsce o 0,1%. Z przedstawionych danych widać, że przyrost naturalny jest decydującym czynnikiem o liczbie ludności na danym terenie. Dla porównania zróżnicowania sytuacji w tym obszarze zaprezentowano również zmiany liczby ludności w poszczególnych gminach powiatu cieszyńskiego. Z danych wynika, że najwyższy wzrost liczby ludności miał miejsce w gminach: Brenna (wzrost o 4,4%), Hażlach (3,9%) oraz Zebrzydowice (3,3%), natomiast najmniejszy wzrost w Dębowcu (-0,1%), Wiśle (0,3%) oraz Istebnej (0,6%).

Tabela 4 Zmiana liczby ludności

Zmiana liczby ludności w gminach							
	liczba ludności					zmiana	
	2004	2005	2006	2007	2008	2004/ 2008	w %
Brenna	10 016	10 135	10 227	10 370	10 475	459	4,4%
Chybie	9 030	9 071	9 135	9 208	9 251	221	2,4%
Cieszyn	34 998	34 969	34 838	34 642	35 308	310	0,9%
Dębowiec	5 510	5 526	5 529	5 559	5 502	-8	-0,1%
Goleszów	12 091	12 138	12 226	12 334	12 369	278	2,2%
Hażlach	9 702	9 795	9 858	9 983	10 099	397	3,9%
Istebna	11 281	11 340	11 371	11 431	11 345	64	0,6%
Skoczów	25 578	25 566	25 598	25 669	25 866	288	1,1%
Strumień	11 850	11 975	12 092	12 199	12 178	328	2,7%
Ustroń	15 290	15 290	15 277	15 279	15 469	179	1,2%
Wiśla	11 287	11 304	11 239	11 219	11 323	36	0,3%
Zebrzydowice	12 424	12 512	12 594	12 693	12 842	418	3,3%
Powiat cieszyński	169 057	169 621	169 984	170 586	172 027	2 970	1,7%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Z analizy wynika, że wzrost liczby ludności był dużo wyższy w gminach wiejskich, niż w miastach oraz gminach miejsko – wiejskich. W miastach powiatu cieszyńskiego wzrost liczby ludności był niższy od średniej powiatowej (1,7%; wobec 0,9% w Cieszynie, 1,2%

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w Ustroniu, 0,3% w Wiśle oraz 1,1% w Skoczowie). Zmiany te wynikać mogą ze zjawiska tzw. suburbanizacji, czyli przenoszenia się ludności z miast na teren podmiejskie, jak również stąd, że poziom rozrodczości jest wyższy na terenach wiejskich. Prawdopodobność tego rodzaju daje się również odnaleźć w danych opisujących 4 porównywane obszary. Tam gdzie udział osób zamieszkujących miasta jest większy (kolejno: w województwie śląskim, w Polsce, w podregionie bielskim i na końcu w powiecie cieszyńskim) zmiany liczby ludności są bardziej niekorzystne (liczba ludności maleje lub wzrasta w mniejszym tempie).

Dla sprawdzenia jak przebiega zmiana liczby ludności w poszczególnych latach w powiecie cieszyńskim z uwzględnieniem procesów migracyjnych zostało przygotowane poniższe zestawienie. Na podstawie tych danych nie będzie możliwe określenie skali migracji zagranicznych (bardzo często osoby migrujące nie dokonują obowiązku meldunkowego w miejscu, w którym aktualnie przebywają, ani nie wymeldowują się z miejsca, które opuszczają). Proponowany wskaźnik oparty o migracje mówi o liczbie osób, które się wymeldowały oraz zameldowały na terenie powiatu. Może być w sposób pośredni potraktowany jako wskaźnik atrakcyjności zamieszkiwania na danym terenie. Analiza dynamiki napływów i odpływów wskazuje, że z roku na rok wzrasta liczba osób dokonujących meldunku na terenie powiatu, podczas gdy liczba wymeldowań, aż do 2005 roku malała, by w kolejnych latach rosła. Saldo tak rozumianych migracji z roku na rok rośnie. Zjawisko przenoszenia się do miejscowości podmiejskich celem zamieszkania wskazuje na szereg innych ciekawych prawidłowości. Miejscem wykonywania pracy dla osób przenoszących się na wieś nadal pozostaje miasto (czas dojazdu do miasta jest porównywalny do czasu niezbędnego do przemieszczania się w miastach z wykorzystaniem komunikacji miejskiej⁶), natomiast czas wolny spędzany jest na wsi. W pewnym zakresie dotyczy to również usług. Wynika stąd przede wszystkim rekomendacja dla budowania infrastruktury usługowo-rekreacyjnej na terenach wiejskich (podmiejskich) celem stworzenia odpowiedniej oferty dla ludzi tam mieszkających oraz dla tych, którzy spędzają czas wolny poza miastem.

⁶ Np. trasa ze Skoczowa (środek powiatu cieszyńskiego) do Bielsko-Białej wynosi ok. 25 km, natomiast czas niezbędny do przebycia tego odcinka szacowany jest na ok. 20 minut.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 5 Przyrost naturalny i migracje

Przyrost naturalny i migracje							
lata	przyrost naturalny			migracje			Ogółem
	urodzenia	zgony	saldo	napływ	odpływ	saldo	
2003	1 642	1 548	94	1 142	750	392	486
2004	1 625	1 488	137	1 249	791	458	595
2005	1 665	1 545	120	1 206	637	569	689
2006	1 734	1 580	154	1 257	723	534	688
2007⁷	1 793	1 608	185	1 377	792	585	770

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

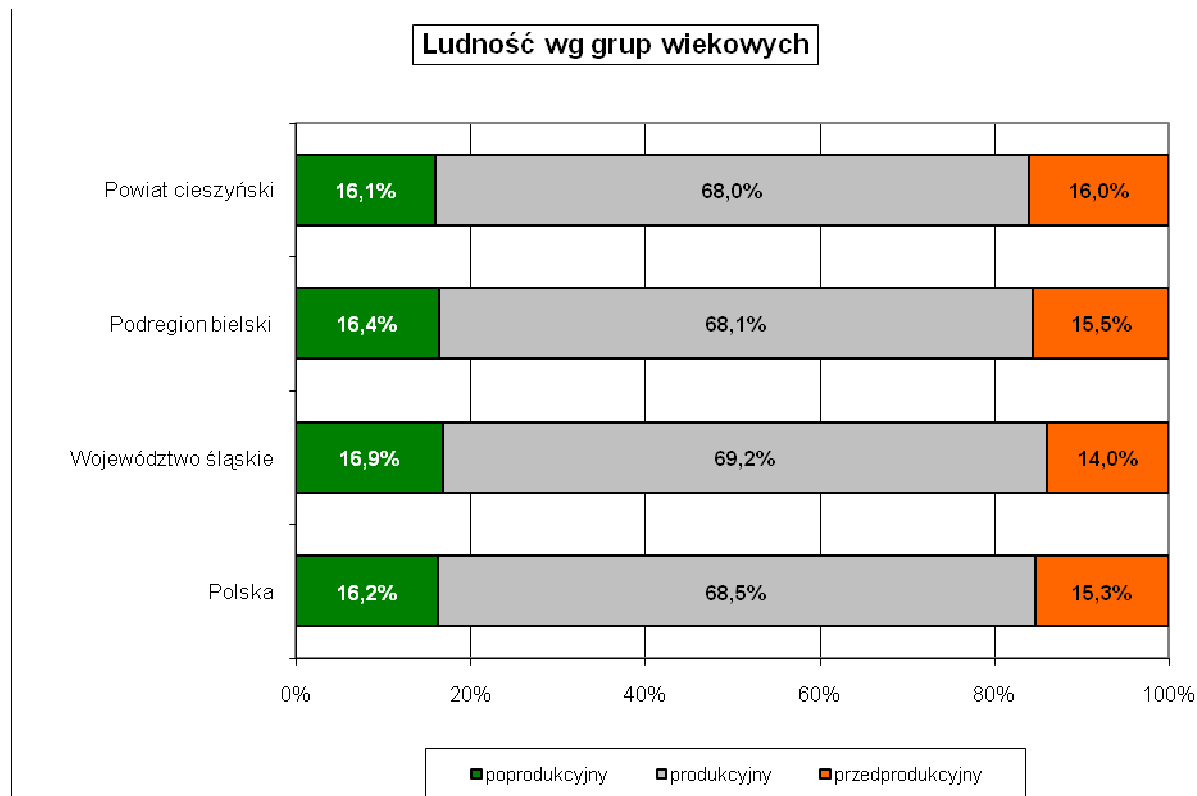
W toku dalszej analizy zaprezentowana zostanie ludność w ujęciu kategorii wiekowych ważnych ze względu na typ aktywności na rynku pracy, czyli wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej), produkcyjnym (15 – 59/64) oraz poprodukcyjnym (powyżej 59/64). W powiecie cieszyńskim na koniec 2008 roku było 27 471 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 116 902 osoby w wieku produkcyjnym oraz 27 654 osób w wieku poprodukcyjnym. Jak wynika z poniższego wykresu struktura ludności w powiecie cieszyńskim jest zdecydowanie młodsza od pozostałych opisywanych obszarów. Mniejszy jest udział osób w wieku poprodukcyjnym oraz produkcyjnym (kolejno: 16,1% i 68% wobec 16,2% i 68,5% w Polsce, 16,4% i 68,1% w podregionie bielskim oraz 16,9% i 69,2% w województwie śląskim). W porównaniu do opisywanych obszarów udział osób w wieku przedprodukcyjnym na terenie powiatu cieszyńskiego jest dużo wyższy (16%). Najmniejszy udział osób w wieku przedprodukcyjnym jest w województwie śląskim (14%), następnie w Polsce (15,3%) oraz podregionie bielskim (15,5%). Wielkość udziału osób w wieku przedprodukcyjnym jest pochodną przyrostu naturalnego ludności. Obszary o najwyższych wartościach przyrostu naturalnego, cechują się największym udziałem osób w wieku przedprodukcyjnym.

⁷ Ze względu na brak bardziej aktualnych danych w raporcie przywołano dane za rok 2007.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 1 Ludność wg grup wiekowych

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Struktura ludności powiatu cieszyńskiego ma swoje mocne i słabe strony. Do zdecydowanie pozytywnych należy mniejszy udział osób w wieku poprodukcyjnym oraz większy udział osób w wieku przedprodukcyjnym. Do negatywnych cech niski udział ludności w wieku produkcyjnym. Ocena taka wynika przede wszystkim z prognoz zmian struktury liczby ludności, mówiących o tym, że społeczeństwo będzie się starzeć. W krótkim okresie czasu (do 2012 roku) wzrastać będzie udział osób w wieku produkcyjnym, by po tym czasie sukcesywnie spadać. Procesowi temu będzie towarzyszyć stopniowe zwiększanie liczby osób w wieku poprodukcyjnym i równoczesne zmniejszanie liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Skutkować to będzie większym udziałem osób nieaktywnych zawodowo przypadających na osoby pracujące wraz ze wszystkimi obciążeniami stąd wynikającymi. Sytuacja w powiecie cieszyńskim w porównaniu do pozostałych obszarów jest lepsza, ze względu na większy udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz pozytywne zmiany demograficzne (przede wszystkim dodatni przyrost naturalny).

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zwiększająca się grupa osób w wieku poprodukcyjnym jest cechą charakterystyczną większości krajów rozwiniętych. W Polsce od kilku lat daje się zauważyć tego rodzaju tendencję. Zwiększanie się tej grupy ludności jest szczególnie ważne ze względu na zapotrzebowanie na kwalifikacje na lokalnych rynkach pracy. Osoby starsze wymagają wielu usług o charakterze opiekuńczo-zdrowotnym. Duże zapotrzebowanie na pracowników do opieki nad starszymi osobami w krajach Europy Zachodniej jest tego przykładem. Dodatkowo osoby przechodzące w wiek nieaktywności zawodowej bardzo często nadal pozostają osobami aktywnymi społecznie i oczekują wielu propozycji pozwalających im na aktywne spędzanie czasu. W krajach rozwiniętych istnieje bardzo rozbudowany sektor usług umożliwiających „aktywne starzenie się”. Wśród nich wymienić należy: uniwersytety trzeciego wieku, organizacje pozarządowe ukierunkowane na dzielenie się doświadczeniem zawodowym z młodszymi osobami oraz stowarzyszenia grupujące osoby nieaktywne zawodowo, które w grupie rówieśniczej mogą realizować swoje zainteresowania oraz spędzać wolny czas.

Wszelkie prognozy demograficzne wskazują na fakt, że coraz mniejsza liczba ludności w wieku produkcyjnym będzie musiała utrzymać wzrastającą liczbę osób w wieku nieaktywności zawodowej. Dlatego niezmiernie ważne jest prowadzenie polityki zmierzającej do przekonywania ludzi do „aktywnego starzenia się”, czyli przechodzenia w wiek nieprodukcyjny, oraz podtrzymywania kontaktu z pracą i „uczenia się przez całe życie” – *life long learning*. Postawa taka przyczyniać się będzie do dłuższego utrzymywania się osób w niemobilnym wieku (od 44. do 60. – kobiety lub 65. roku życia – mężczyźni) na rynku pracy. Sprzyjać temu będzie również przeprowadzona w zeszłym roku reforma emerytalna, która miała za zadanie ograniczyć dostęp do wcześniejszych emerytur dla niektórych grup zawodowych. Sytuacja tego rodzaju będzie wymuszać dłuższe przebywanie na rynku pracy, a co za tym idzie potrzebę dostosowywania kwalifikacji do zmieniających się warunków i wymogów związanych z wykonywaniem pracy. Osoby pracujące powinny być zachęcane do jak najdłuższej aktywności na rynku pracy. Podobnie osoby bezrobotne, które jeszcze nie weszły w życie zawodowe (absolwenci) lub czasowo utraciły pracę, muszą być przekonywane o wartości długotrwałej aktywności zawodowej. Kształtowanie postaw w tym zakresie jest niezbędne. Z drugiej strony konieczne jest zapewnienie ludziom dostępu do oferty edukacyjnej pomagającej podołać zmieniającej się sytuacji na rynku pracy.

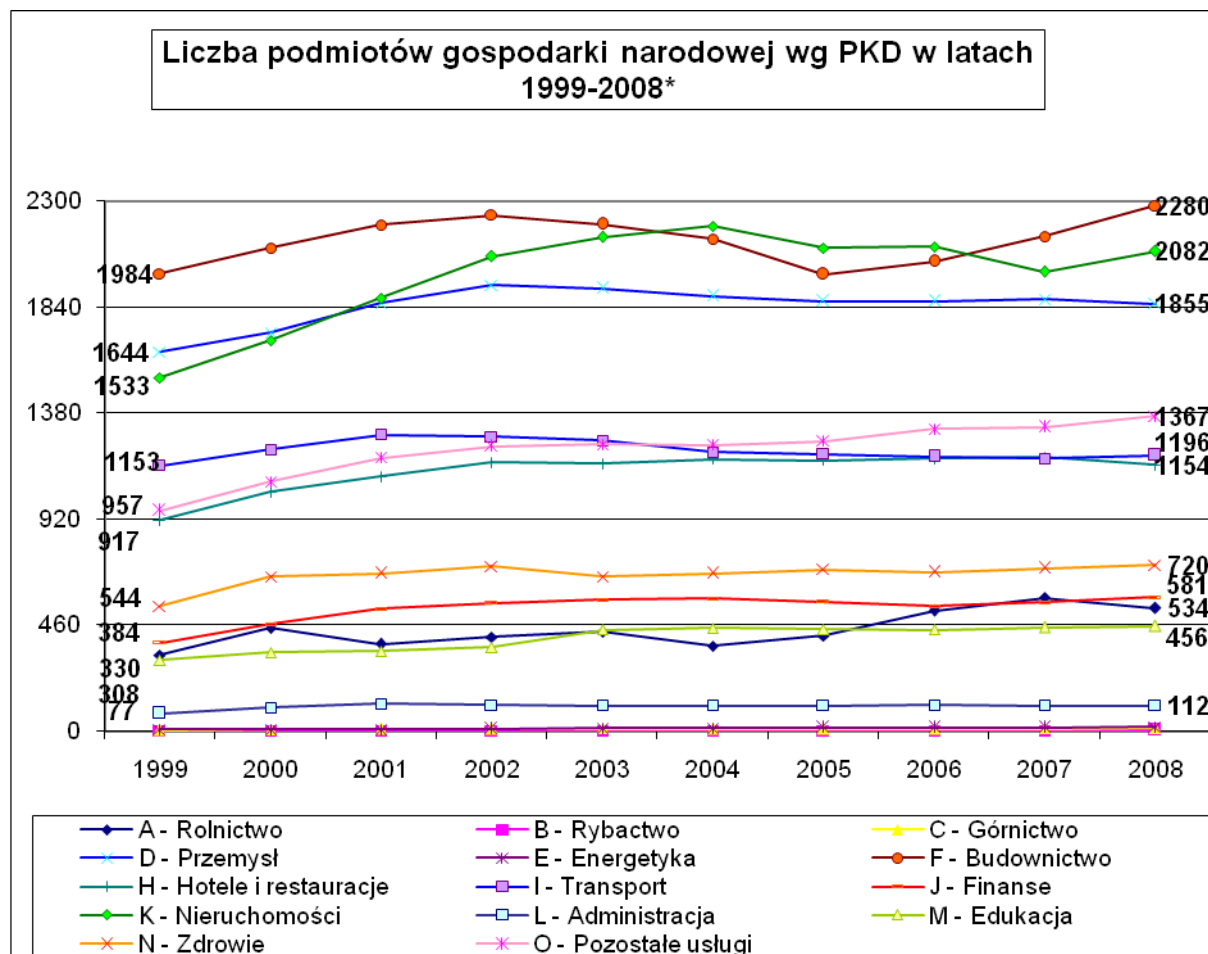

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

III. Przedsiębiorczość oraz charakterystyki przedsiębiorstw

W tej części opracowania zostaną opisane podmioty działające na lokalnym rynku pracy. Ich charakterystyka jest ważna przede wszystkim ze względu na fakt, że działalność podmiotów gospodarczych bezpośrednio wpływa na zapotrzebowanie na rynkach pracy. Zostaną tu opisane podmioty gospodarcze z uwzględnieniem takich cech, jak liczba podmiotów, dynamika zmian liczby podmiotów, zróżnicowanie przestrzenne, poziom przedsiębiorczości, klasy wielkości podmiotów, rodzaj działalności, nakłady inwestycyjne oraz wynagrodzenia. Dodatkowo, celem uzupełnienia informacji o zapotrzebowaniu generowanym przez działające podmioty zostanie zaprezentowana informacja o ofertach pracy zgłaszanych w ramach pośrednictwa pracy PUP w ujęciu zawodów.

Wykres 2 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg PKD w latach 1999-2008

*Wykres nie uwzględnia sekcji G – Handel i naprawy

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Na końcu 2008 roku w powiecie cieszyńskim w systemie REGON zarejestrowanych było 17 439 podmiotów gospodarczych. Zdecydowana większość to podmioty prywatne. W ciągu ostatnich 9 lat liczba podmiotów cechowała się zdecydowanym, dynamicznym wzrostem. W 1999 roku w powiecie było 14 888 podmiotów, podczas gdy 9 lat później o 2 551, czyli o 17,1% więcej.

Z powyższego wykresu widać wyraźnie, że wzrost liczby podmiotów gospodarczych nie następował równomiernie we wszystkich sekcjach. Sekcją, w której występuje najwięcej podmiotów jest handel i naprawa pojazdów. W 2008 roku w systemie REGON było zarejestrowanych aż 5 063 podmiotów działających w tej sekcji. W porównaniu do lat poprzednich liczba podmiotów spadła. W 2002 roku liczba podmiotów wynosiła 5 640. W porównaniu do 2008 roku odnotowano spadek o 577 podmioty, czyli 10,2%. W większości sekcja ta gromadzi małe podmioty, o niewielkiej liczbie zatrudnionych. Udział tej sekcji wśród ogółu podmiotów występujących na terenie powiatu wynosi 29% i w stosunku do 1999 zmniejszył się o 4 punkty procentowe (z 33,7%).

Drugą co do liczebności sekcją na terenie powiatu jest budownictwo. Aktualnie w rejestrze REGON zarejestrowanych jest 2 280 podmiotów (13,1%). W porównaniu do roku 1999 miał miejsce wzrost o 296 podmiotów, czyli 4,9%. W sekcji tej nie zarejestrowano podmiotów dużych, zatrudniających powyżej 249 pracowników.⁸ W ostatnich trzech latach liczba firm z sekcji budownictwo intensywnie wzrastała, co było spowodowane wzrostem gospodarczym m.in. za sprawą branży budowlanej (obok handlu i napraw oraz przetwórstwa przemysłowego uchodzi za główny motor wzrostu PKB w latach 2006-2008).

Kolejną pod względem liczby podmiotów gospodarczych branżą jest sekcja K obsługa nieruchomości. W ramach tej zróżnicowanej sekcji mieszczą się podmioty, które zajmują się m.in. obsługą nieruchomości, wynajem maszyn i urządzeń, informatyką, działalnością badawczo-rozwojową oraz pozostałą działalnością gospodarczą (szeroki wachlarz usług stanowiących zaplecze dla prowadzenia działalności gospodarczej). W 1999 roku na terenie

⁸ W tej części opracowania przywoływane są informacje o największych przedsiębiorstwach. Selekcja firm dokonana została w oparciu o bazę REGON, która zawiera informacje o firmach działających na terenie powiatu. Ze względu na fakt, że w otrzymanej od Urzędu Statystycznego bazie brak jest precyzyjnych informacji o zatrudnieniu a zawarte są informacje o przedziale wielkości w niniejszym raporcie przedstawiono największych pracodawców, zatrudniających powyżej 249 pracowników .

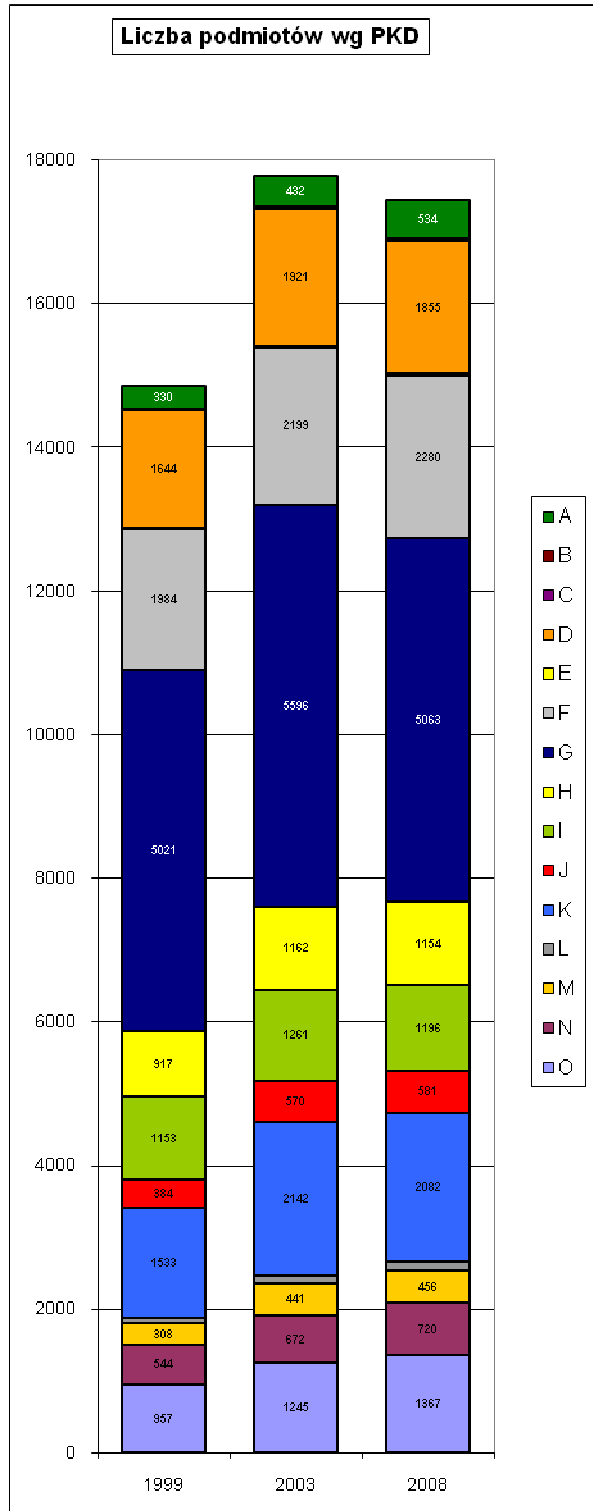
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

powiatu było zarejestrowanych 1 533 podmioty, a w 9 lat później o 549 więcej (wzrost o 35,8%), czyli 2 082. W opisywanym czasie udział tej sekcji wzrósł z 10,3% do 11,9%. Również w tej sekcji nie ma zarejestrowanych podmiotów dużych, zatrudniających powyżej 249 osób.

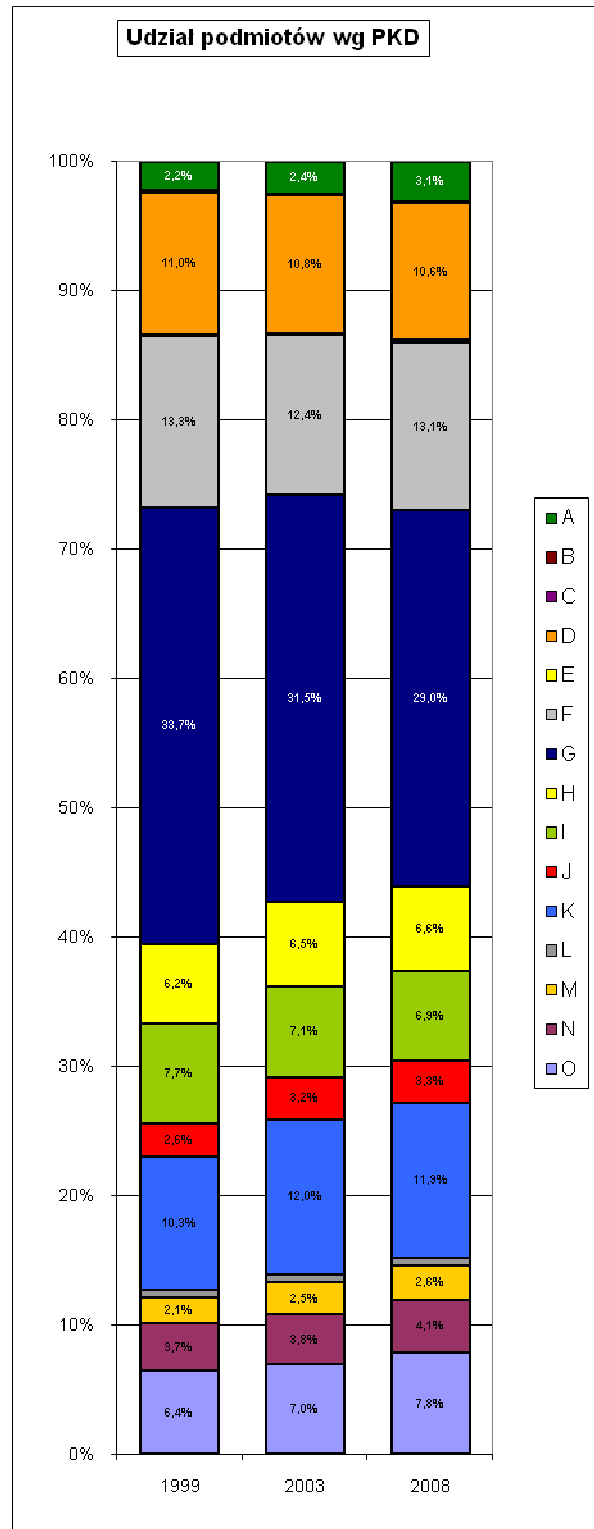

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 3 Liczba podmiotów wg PKD

Wykres 4 Udział podmiotów wg PKD

Dane: GUS, za: www.stat.gov.pl

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Przetwórstwo przemysłowe, to czwarta co do liczby podmiotów sekcja na terenie powiatu. W 1999 w REGON zarejestrowanych było 1 644 podmioty, podczas gdy w 2008 o 211 więcej (wzrost o 12,8%), czyli 1 855. Mimo wzrostu liczby podmiotów w tej sekcji, jej udział na przestrzeni analizowanych 9 lat zmniejszył się o 0,4 punktu procentowego (z 11% do 10,6%). Jak wspomniano, branża ta w ostatnich latach cechowała się dynamicznym rozwojem. Spośród podmiotów działających na terenie powiatu można wyróżnić kilka zatrudniających powyżej 249 osób. Wśród działających w tej grupie wymienić należy: USTRONIANKA Sp. z o.o. – (produkcja wody mineralnej), Teksid Iron Poland Sp. z o.o. (odlewnictwo i wyroby z żelaza), Kuźnia Polska Sp. z o.o. (przetwarzanie metali), Fabryka Automatyki Chłodniczej FACH S.A. (urządzenia chłodnicze), Maszyny Elektryczne CELMA S.A. (produkcja silników), Elektrometal S.A. (sprzęt oświetleniowy oraz produkty dla górnictwa i gazownictwa), GT Poland Sp. z o.o. (produkcja części do pojazdów mechanicznych), Zakład Wyrobów Metalowych STRUMET Sp. z o.o., PPG POLIFARB Cieszyn (produkcja wyrobów lakierowych dla przemysłu).

Piąta co do liczebności na terenie powiatu jest sekcja O pozostałe usługi, w skład której wchodzi przedsiębiorstwa, których działalność związana jest z utrzymaniem czystości oraz gospodarowaniem odpadami oraz podmioty koncentrujące się na aktywności społeczno-artystycznej (takie jak: teatry, domy kultury, galerie, biblioteki, muzea, kluby sportowe i inne). Wśród największych podmiotów zaklasyfikowanych do tej grupy można wymienić m.in. Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej Sp. z o.o. oraz FORTUNA ZAKŁADY BUKMACHERSKIE Sp. z o.o. W ramach tej branży działa szereg przedsiębiorstw związanych z rekreacją, sportem oraz aktywnością kulturalną, czyli ogólnie rzecz biorąc „przemysłem czasu wolnego”. W 1999 roku, w sekcji tej zarejestrowanych było 957 podmiotów, podczas gdy 9 lat później 1 367, czyli o 410 podmiotów więcej (wzrost o 42,8%). Wzrost udziału liczby podmiotów w tej sekcji był najwyższy (o 1,4 p.p.) spośród wszystkich występujących na terenie powiatu (z 6,4% do 7,8%). Zmiana ta wynika przede wszystkim z dynamicznego rozwoju usług o charakterze wypoczynkowo – leczniczo – rehabilitacyjnym. Powiat cieszyński ze względu na warunki geograficzne, krajobrazowe oraz klimatyczne jest predysponowany do ich rozwijania.

Sekcją odnotowującą powyżej 1000 podmiotów były również hotele i restauracje (1 154). W 1999 roku w systemie REGON zarejestrowanych było 917 podmiotów. W porównaniu do

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

roku 2008 przybyło 237 podmioty, co stanowiło wzrost o 25,8%. Udział tej grupy na przestrzeni analizowanego okresu wzrósł z 6,2% do 6,6%. Podobnie, jak wcześniej opisywana sekcja działalność hoteli i restauracji związana jest z „przemysłem czasu wolnego” i znajdują się w niej obiekty noclegowe turystyki, placówki gastronomiczne (restauracje, bary) oraz firmy zajmujące się cateringiem. Podmioty działające w tym obszarze, to najczęściej niewielkie firmy, wiele w tej branży zarejestrowanych jest działalności związanych z wynajmem pokoi gościnnych, pensjonatów, restauracji, gospodarstw agroturystycznych, hoteli, zajazdów i tym podobnych.

Ostatnią sekcją, która liczy ponad 1000 podmiotów jest transport (1 196). W 1999 w REGON zarejestrowanych było 1 153 podmioty, podczas gdy w 2008 tylko o 43 więcej (wzrost o 3,7%). Mimo wzrostu liczby podmiotów w tej sekcji, jej udział na przestrzeni analizowanych 9 lat zmniejszyła się o 0,8 punktu procentowego (z 7,7% do 6,9%). Dogodne położenie powiatu (w powiecie cieszyńskim znajdują się największe przejścia graniczne z Republiką Czeską: kolejowe w Zebrzydowicach i drogowe w Cieszynie) powoduje, że sekcja ta może mieć znaczenie w lokalnej gospodarce.

Kolejnymi sekcjami pod względem liczby podmiotów są: ochrona zdrowia i pomoc społeczna (720 podmiotów) wśród nich podmiotów dużych należą Zakład Opieki Zdrowotnej w Cieszynie oraz Przedsiębiorstwo Uzdrowskie USTRONŃ SA, sekcja finanse (581), rolnictwo (534), edukacja (456) oraz administracja publiczna i ubezpieczenia (112).

Celem sprawdzenia specyfiki powiatu pod względem dominującego typu występujących podmiotów gospodarczych struktura podmiotów na terenie powiatu została zestawiona ze strukturą podmiotów dla pozostałych opisywanych w analizie obszarów. Spośród opisywanych sekcji powiat cieszyński od pozostałych obszarów w największym stopniu odróżnia udział podmiotów w czterech sekcjach. W powiecie utrzymuje się większy udział: hoteli i restauracji (powiat cieszyński – 6,6%, podregion bielski – 4,6%, województwo śląskie – 3,3% oraz Polska 3,1%), pozostałych usług (kolejno: 7,8%; 7,5%; 6,9%; 7,1%), budownictwa (kolejno: 13,1%; 12,9%, 10,9%; 11,3%) oraz rolnictwa (kolejno: 3,1%, 2,2%; 1,4%; 2,5%). Z zestawienia tego wyłania się ogólny profil powiatu, związany z usługami

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

skoncentrowanymi wokół turystyki, jak również w branży związanej z budownictwem i rolnictwem.

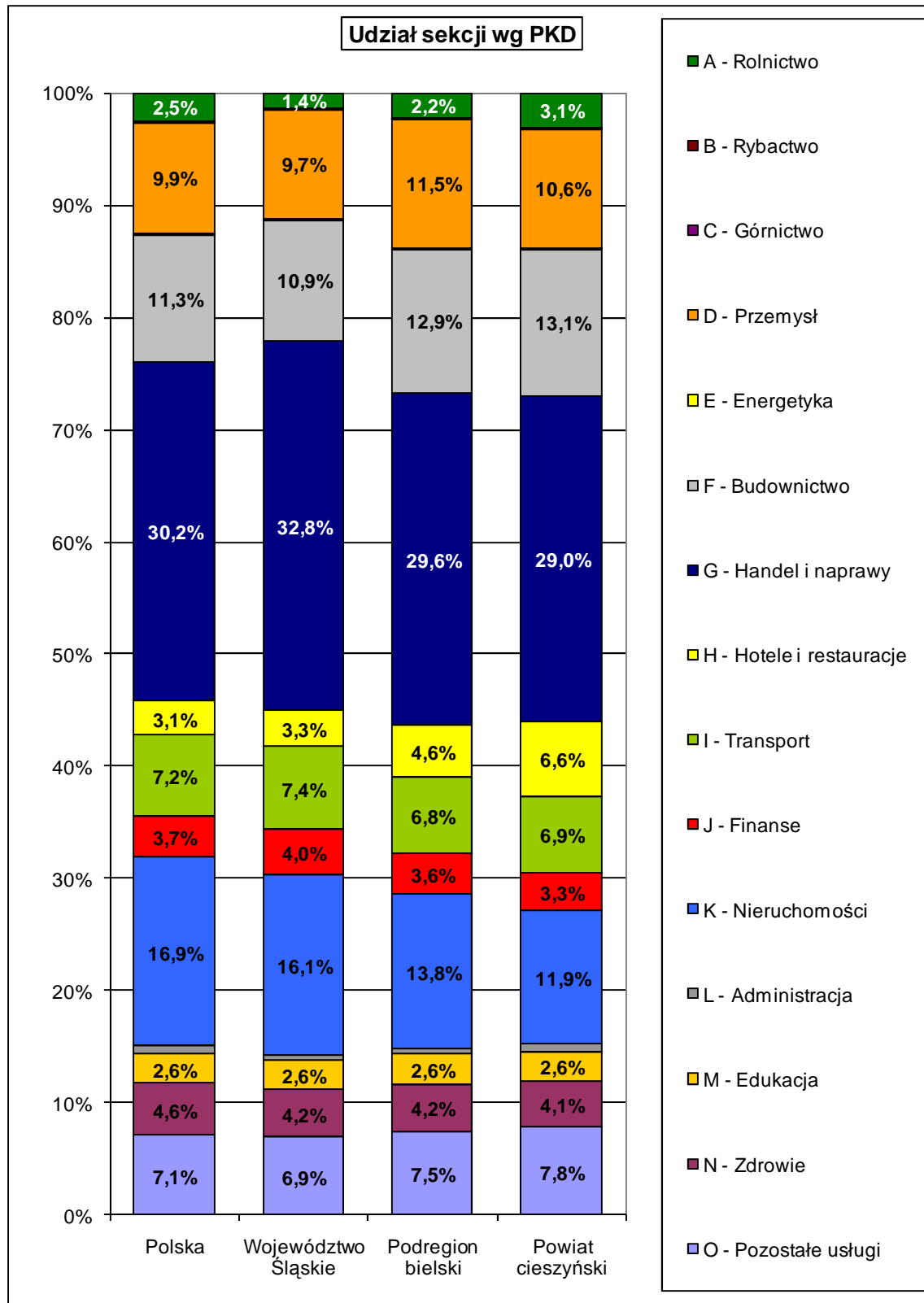
W trzech sekcjach, powiat cieszyński odstaje od wszystkich pozostałych opisywanych obszarów. Wśród nich wymienić należy: obsługę nieruchomości (powiat cieszyński – 11,9%, podregion bielski – 13,8%, województwo śląskie – 16,1% oraz Polska 16,9%), handel i naprawy (kolejno: 29%; 29,6%; 32,8%; 30,2%) oraz finanse (kolejno: 3,3%; 3,6%; 4%; 3,7%). Są to sekcje, dla których „naturalnym” miejscem występowania jest miasto. Powiat cieszyński, z powodu najniższego wskaźnika urbanizacji spośród wszystkich opisywanych obszarów cechuje się najniższym udziałem podmiotów z przywołanych sekcji.

Wykres 5 Udział sekcji wg PKD

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 6 Udział sekcji wg PKD

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Sekcjami, w których struktura podmiotów na terenie powiatu cieszyńskiego nie różni się od pozostałych opisywanych obszarów jest cały sektor usług nierynkowych, czyli następujące sekcje: administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne, edukacja oraz ochrona zdrowia i pomoc społeczna. Sekcją, w przypadku, której nie możemy powiedzieć, że udział podmiotów jest większy, bądź mniejszy od wszystkich pozostałych opisywanych obszarów było przetwórstwo przemysłowe. Udział podmiotów w tej sekcji na terenie powiatu cieszyńskiego wynosił 10,6% i był większy niż na terenie całej Polski (9,9%) oraz województwa śląskiego (9,7%), natomiast mniejszy niż w całym podregionie bielskim (11,5%).

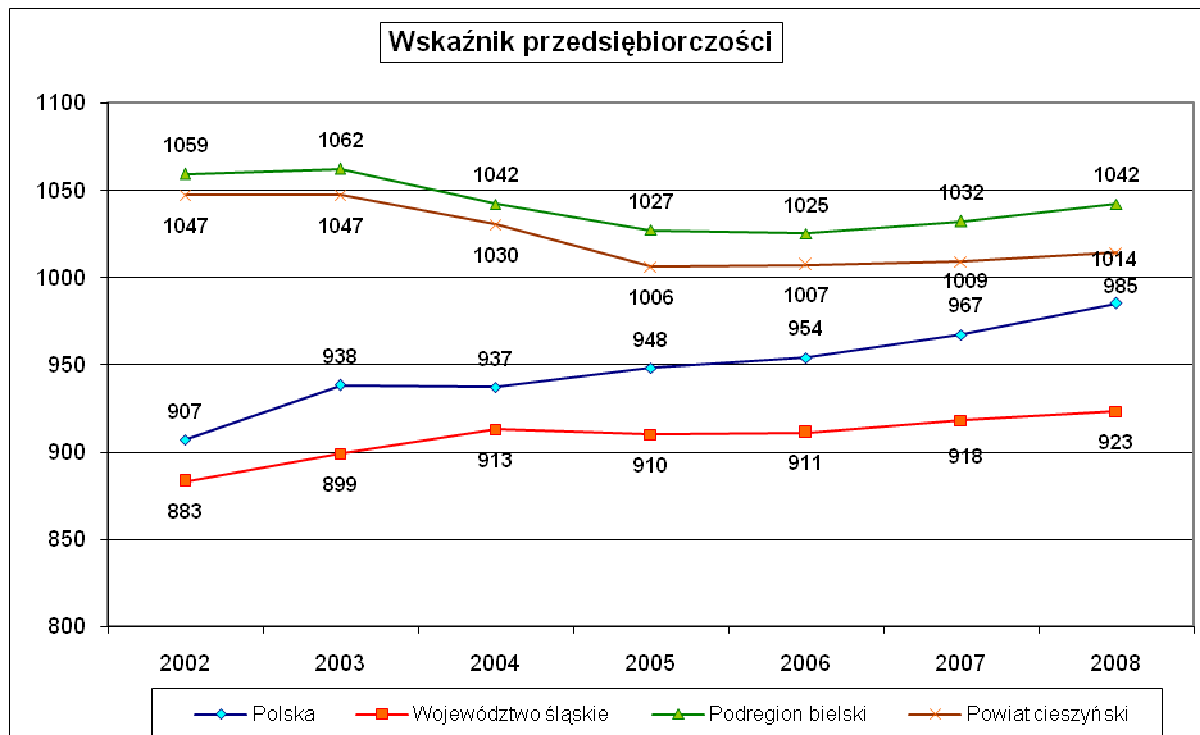
Celem uzupełnienia informacji o poszczególnych sekcjach w dalszej części analizy zostaną przywołane informacje dotyczące zapotrzebowania na pracowników w ujęciu sekcji (zapotrzebowanie zgłaszane do powiatowych urzędów pracy), jak również informacja o liczbie osób bezrobotnych.

Celem oceny liczby podmiotów występujących lokalnie został przywołany wskaźnik przedsiębiorczości. Informuje on o tym jak jest liczba podmiotów gospodarczych na danym terenie w porównaniu do liczby ludności (na 10 tys. mieszkańców). Odniesienie liczby podmiotów do liczby mieszkańców umożliwia porównanie tych wartości pomiędzy obszarami różnej wielkości.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 7 Wskaźnik przedsiębiorczości

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Jak widać na powyższym wykresie wskaźnik przedsiębiorczości dla powiatu cieszyńskiego w 2008 roku wynosił 1 014 i z wyjątkiem podregionu bielskiego (1 042) był wyższy od wskaźników dla pozostałych porównywanych obszarów (w województwie śląskim 923, natomiast średnio w Polsce 985). Z zestawienia widać jak w ostatnich latach zmieniał się wskaźnik przedsiębiorczości dla poszczególnych obszarów. W latach 2002 – 2008 wskaźnik dla Polski oraz Śląska regularnie wzrastał, podczas gdy w powiecie cieszyńskim oraz podregionie bielskim w 2003 i 2004 roku znacznie zmalał, by w kolejnych latach ustabilizować się i znów nabierać na wartości, nie osiągając poziomu z roku 2003, w którym wskaźniki te odnotowały największą wartość. W miejscu tym warto zaznaczyć, że w opisywanym okresie liczba ludności zarówno w Polsce jak i na Śląsku malała, podczas gdy na terenie podregionu bielskiego oraz powiatu cieszyńskiego wzrastała. Dodatkowo, na terenie powiatu malała liczba przedsiębiorstw. Zmiany te znalazły również odzwierciedlenie w zmianach wartości wskaźnika przedsiębiorczości.

Celem uzupełnienia opisu lokalnie działających firm zostaną przywołane charakterystyki dotyczące liczby przedsiębiorstw w ujęciu wielkości zatrudnienia. Z punktu widzenia

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wielkości zatrudnienia wyróżniamy następujące przedsiębiorstwa: mikro (zatrudniające do 9 pracowników), małe (od 10 do 49), średnie (od 50 do 249) oraz duże (zatrudniające powyżej 250 pracowników).

Tabela 6 Liczba podmiotów ze względu na wielkość zatrudnienia

Liczba podmiotów ze względu na wielkość zatrudnienia					
Lata/ wielkość zatrudnienia	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 i więcej	ogółem
2002	16 935	670	108	27	17 740
2003	16 989	665	108	20	17 782
2004	16 731	693	107	16	17 547
2005	16 354	727	109	11	17 201
2006	16 346	739	106	12	17 203
2007	16 399	762	109	13	17 283
2008	16 503	799	123	14	17 439
2002-2008	-432	129	15	-13	-301

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Z punktu widzenia liczby pracujących w poszczególnych przedsiębiorstwach widać, że zdecydowanie dominują firmy najmniejsze. Na koniec 2008 roku na terenie powiatu cieszyńskiego było ich 16 503, co stanowiło 94,6% ogółu lokalnie występujących podmiotów. Małych firm w powiecie cieszyńskim było 799 (4,6%), średnich 123 (0,7%), natomiast dużych 14 (0,1%). Porównując liczbę podmiotów w poszczególnych grupach wielkości zatrudnienia do 2002 roku wynika, że zmniejszyła się liczba podmiotów najmniejszych (mikro – spadek o 432) oraz największych (dużych – spadek o 13). W tym samym czasie liczba małych podmiotów zwiększyła się o 129 oraz przybył jeden średni podmiot.

Tabela 7 Udział podmiotów ze względu na wielkość zatrudnienia

Udział podmiotów ze względu na wielkość zatrudnienia					
	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 i więcej	ogółem
Polska	95,0%	4,1%	0,8%	0,1%	100%
Województwo śląskie	94,2%	4,8%	0,8%	0,1%	100%
Podregion bielski	94,7%	4,4%	0,8%	0,1%	100%
Powiat cieszyński	94,6%	4,6%	0,7%	0,1%	100%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Struktura podmiotów z punktu widzenia wielkości zatrudnienia ma podobny rozkład w powiecie cieszyńskim i pozostałych analizowanych obszarach. Powiat cieszyński od pozostałych odróżnia nieznacznie większy udział podmiotów małych (4,6% wobec 4,4% w podregionie bielskim i 4,1% w Polsce).

Kolejna część analizy będzie poświęcona wskaźnikom ekonomicznym. Pierwszym z nich są nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca. Wskaźnik ten jest ważny, gdyż proces inwestycyjny bezpośrednio przekłada się na wzrost gospodarczy, a ten z kolei przekłada się na powstawanie nowych miejsc pracy. Z przedstawionych danych wynika, że inwestycje w powiecie cieszyńskim są dużo niższe (1 772 zł), niż w pozostałych analizowanych obszarach (we wszystkich przekraczają 3 tys. zł). W ostatnich latach poziom inwestycji na terenie powiatu regularnie wzrastał, lecz nie spowodowało to zmniejszenia dystansu do pozostałych analizowanych obszarów. W 2002 roku stosunek nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca w powiecie cieszyńskim wynosił 905 zł, podczas gdy w województwie śląskim był dwukrotnie wyższy 1 801 zł. W 2007 roku poziom inwestycji na terenie powiatu wzrósł do 1 772 zł, natomiast w wojewódzkim osiągnął poziom 3 627 zł (zatem był już przeszło dwukrotnie większy, niż na terenie powiatu cieszyńskiego).

Tabela 8 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca

Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Polska	1 650	1 708	1 913	2 076	2 471	3 126
Województwo śląskie	1 801	1 879	1 939	2 142	2 860	3 627
Podregion bielski	2 704	2 025	2 013	1 861	2 535	3 171
Powiat cieszyński	905	889	856	1 111	1 366	1 772

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

W ślad za zmianą inwestycji na analizowanych obszarach zmienia się wartość środków trwałych w przedsiębiorstwach wyrażonych na 1 mieszkańca. Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach to cena nabycia, koszt wytworzenia lub cena rynkowa środków trwałych zakumulowanych w przedsiębiorstwach i świadczy bezpośrednio o zgromadzonym kapitale w przedsiębiorstwach. W końcu 2007 roku wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca na terenie powiatu cieszyńskiego wynosił 17 693 zł i w porównaniu do 2002 roku wzrósł o 22,3%. Podobny wzrost miał miejsce

w województwie śląskim (22,1%), gdzie wartość przedsiębiorstw jest prawie dwukrotnie większa (35 205 zł). Dynamika wzrostu środków trwałych w Polsce oraz podregionie bielskim była wyższa i oscylowała wokół 27%. Pod względem wartości zakumulowanego kapitału w firmach województwo śląskie wyróżnia się najwyższym poziomem, następnym obszarem jest Polska, później podregion bielski i na samym końcu powiat cieszyński.

Tabela 9 Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca

Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Polska	23 534	24 440	25 653	26 584	27 672	30 002
Województwo śląskie	28 827	29 054	29 995	30 793	32 923	35 205
Podregion bielski	21 513	23 894	24 612	26 022	26 757	27 350
Powiat cieszyński	14 466	14 928	14 978	15 518	16 250	17 693

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Zaobserwowane różnice zarówno w poziomie inwestycji, jak również w wartości brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach wskazuje na dużo gorszą sytuację powiatu cieszyńskiego w porównaniu do pozostałych analizowanych obszarów. Różnica wynikać może wprost ze struktury podmiotów w powiecie. Większy jest udział podmiotów związanych z turystyką i usługami okołoturystycznymi, najczęściej bardzo małymi, które cechują się stosunkowo małą chłonnością inwestycji, jak również kumulacją środków trwałych.

Dla sprawdzenia tego jak wielka jest produktywność poszczególnych sekcji gospodarki na analizowanych obszarach zostanie zaprezentowany wskaźnik wartość dodana brutto w ujęciu sekcji PKD⁹. Ze względu na ograniczoną dostępność danych nie jest możliwe przywołanie charakterystyk dla powiatu cieszyńskiego. Z przedstawionych danych wynika, że największy udział w powstawaniu PKD mają dwie grupy: związane z przemysłem (w Polsce było to 24,2% ogólnej wartości dodanej brutto, w województwie śląskim 32,8%, natomiast podregionie bielskim 31,8%) oraz usługami związanymi z handlem i naprawami, hotelami i restauracjami oraz transportem i gospodarką magazynową (kolejno: 28,2%; 26,7%; 28,1%).

⁹ Wartość produktów (wyrobów i usług) wytworzona przez jednostki krajowe rynkowe i nierynkowe pomniejszona o zużycie pośrednie poniesione w związku z jej wytworzeniem.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
 w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 10 Wartość dodana brutto wg grup sekcji PKD 9w mln zł)

Wartość dodana brutto wg grup sekcji PKD (w mln zł)							
	budownictwo	handel i naprawy; hotele i restauracje; transport, gospodarka magazynowa i łączność	pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości i firm	pozostała działalność usługowa	przemysł	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	Ogółem
Polska	55 337	262 915	172 907	174 788	225 641	39 590	931 178
	5,9%	28,2%	18,6%	18,8%	24,2%	4,3%	100%
Województwo śląskie	7 497	32 387	20 755	19 508	39 775	1 267	121 189
	6,2%	26,7%	17,1%	16,1%	32,8%	1,0%	100%
Podregion bielski	1 002	4 361	2 407	2 629	4 942	200	15 541
	6,4%	28,1%	15,5%	16,9%	31,8%	1,3%	100%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Z zestawienia widać, że na terenie województwa śląskiego oraz podregionu bielskiego dużo większy, niż średnio w Polsce jest udział wartości dodanej brutto z przemysłu. Wynika to przede wszystkim ze specyfiki tych obszarów. W województwie śląskim bardzo dużą rolę odgrywa przemysł; Śląsk wytwarza 92% węgla kamiennego w Polsce, 83% samochodów oraz 70% stali surowej. Z kolei duży udział przemysłu w wytwarzaniu wartości dodanej brutto w podregionie bielskim wynika z występowania Bielskiego Okręgu Przemysłowego, jednego z jedenastu okręgów przemysłowych w Polsce, w którym zlokalizowany jest głównie przemysł maszynowy, samochodowy oraz spożywczy. W ramach BPO funkcjonuje Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna. Największą firmą działającą w Okręgu jest Fiat Auto Poland.

Kolejnymi sekcjami pod względem wartości dodanej brutto były: pozostała działalność usługowa (kolejno: 18,8%; 16,1%; 16,9%) oraz pośrednictwo finansowe i sekcja związana z obsługą nieruchomości i firm (kolejno: 18,6%; 17,1%; 15,5%). Sekcją, która najmniej wносиła do wartości wytworzonych wyrobów i usług było rolnictwo, które na poziomie Polski

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

odpowiadało za 4,3% wartości dodanej brutto, podczas gdy w województwie śląskim 1%, a w podregionie bielskim 1,3%. Analiza wskaźnika w dłuższym okresie czasu ujawnia dwie prawidłowości. Jedna wskazuje na sukcesywny wzrost wartości dodanej brutto we wszystkich sekcjach działalności. Wzrost w kolejnych latach nie układa się w żadną prawidłowość i waha w przedziale 2 punktów procentowych. Przywołana prawidłowość nie dotyczy rolnictwa, które z roku na rok zmniejsza swoją wartość dodaną.

Dla weryfikacji jak duża jest produktywność poszczególnych sektorów gospodarki zostało przygotowane zestawienie, które wskazuje, jaki jest udział wartości dodanej brutto poszczególnych sektorów gospodarki oraz jaki jest udział tych sektorów w zatrudnieniu. Z analizy zostały usunięte usługi nierynkowe (administracja, edukacja oraz zdrowie), gdyż dla tych sekcji nie jest obliczany wskaźnik dotyczący wartości dodanej brutto. Z tego powodu przy obliczaniu udziału pracujących sektor ten również został pominięty. Prezentowane sektory to: rolnictwo, przemysł (w poprzedniej tabeli przemysł i budownictwo) oraz usługi rynkowe (handel i naprawy; hotele i restauracje; transport, gospodarka magazynowa i łączność; pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości i firm oraz pozostała działalność usługowa).

Tabela 11 Udział pracujących a wartość dodana brutto sektorów

Udział pracujących a wartość dodana brutto sektorów					
		rolnictwo	przemysł	usługi rynkowe	ogółem
Polska	pracujący	25,8%	37,9%	36,3%	100%
	wartość dodana brutto	4,3%	30,2%	65,6%	100%
Województwo śląskie	pracujący	7,2%	53,3%	39,5%	100%
	wartość dodana brutto	1,0%	39,0%	59,9%	100%
Podregion bielski	pracujący	9,5%	53,7%	36,8%	100%
	wartość dodana brutto	1,3%	38,2%	60,5%	100%
Powiat cieszyński	pracujący	16,3%	45,3%	38,5%	100%

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Z analizy wynika, że w każdym z analizowanych obszarów największa wartość dodana brutto utrzymuje się w usługach rynkowych (w Polsce 65,6%, na Śląsku 59,9% i w podregionie bielskim 60,5%), w drugiej kolejności w przemyśle (kolejno: 30,2%; 39% oraz 38,2%). Jak już

wspominano najniższą wartość dodaną brutto cechuje rolnictwo. Porównując ten wskaźnik do udziału pracujących widać, że średnio mniejsza liczba osób wypracowuje większą wartość dodaną w przypadku usług, podczas gdy w przypadku przemysłu i rolnictwa większa liczba pracujących wypracowuje mniejszą wartość produktów i usług. W przypadku przemysłu i usług dysproporcja pomiędzy pracującymi i wartością dodaną brutto nie jest tak duża jak w przypadku rolnictwa (w Polsce stosunek pracujących do wartości dodanej brutto dla przemysłu wynosi 1:1,3, dla usług rynkowych 1:0,6, natomiast dla rolnictwa 1:6,1).

Ze względu na brak danych dotyczących wartości dodanej brutto dla powiatu cieszyńskiego wartości wskaźnika można się tylko domyślać na bazie podobieństwa wskaźnika informującego o udziale pracujących w poszczególnych sektorach. Struktura pracujących w poszczególnych sektorach dla powiatu cieszyńskiego najbardziej zbliżona jest do struktury pracujących w Polsce (rolnictwo – 16,3% w powiecie wobec 25,8% w Polsce, przemysł – 45,3% i 37,9% oraz usługi rynkowe – 38,5% i 36,3%). Prawdopodobnie w powiecie cieszyńskim wartość wytworzonych dóbr i usług przez rolnictwo jest również bardzo niska. W kontekście prezentowanych danych dobrą informacją jest względnie wysoki udział osób pracujących w usługach, które na każdym z analizowanych obszarów przyczyniały się do znacznego udziału w wypracowywaniu dóbr i usług.

Z punktu widzenia analizy finansowej przedsiębiorstw ważne jest również przyjrzenie się jak kształtują się zarobki, które osiągają pracownicy przedsiębiorstw. Zostaną zaprezentowane informacje o przeciętnym wynagrodzeniu brutto oraz wskaźnik, który wartość zarobków odnosi do średniej krajowej. Analiza w ujęciu wynagrodzeń ma znaczenie, ze względu na dwa czynniki: możliwości konsumpcyjnych ludności, jak również atrakcyjności inwestycyjnej danego terenu. Wysokie zarobki ludności bezpośrednio przekładają się na możliwości konsumpcyjne ludności. Będzie to miało szczególne znaczenie przy zapotrzebowaniu na usługi (bogaceniu się społeczeństwa współtowarzyszy wzrost zapotrzebowania na usługi).

Tabela 12Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (w zł)

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (w zł)						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Polska	2 239,56	2 314,66	2 409,69	2 506,93	2 636,81	2 866,04
Województwo śląskie	2 298,44	2 380,23	2 488,62	2 587,07	2 729,63	2 933,32
Podregion bielski	2 052,41	2 127,94	2 197,12	2 256,93	2 389,15	2 643,40
Powiat cieszyński	1 863,71	1 945,41	1 948,73	2 027,97	2 140,17	2 386,58

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

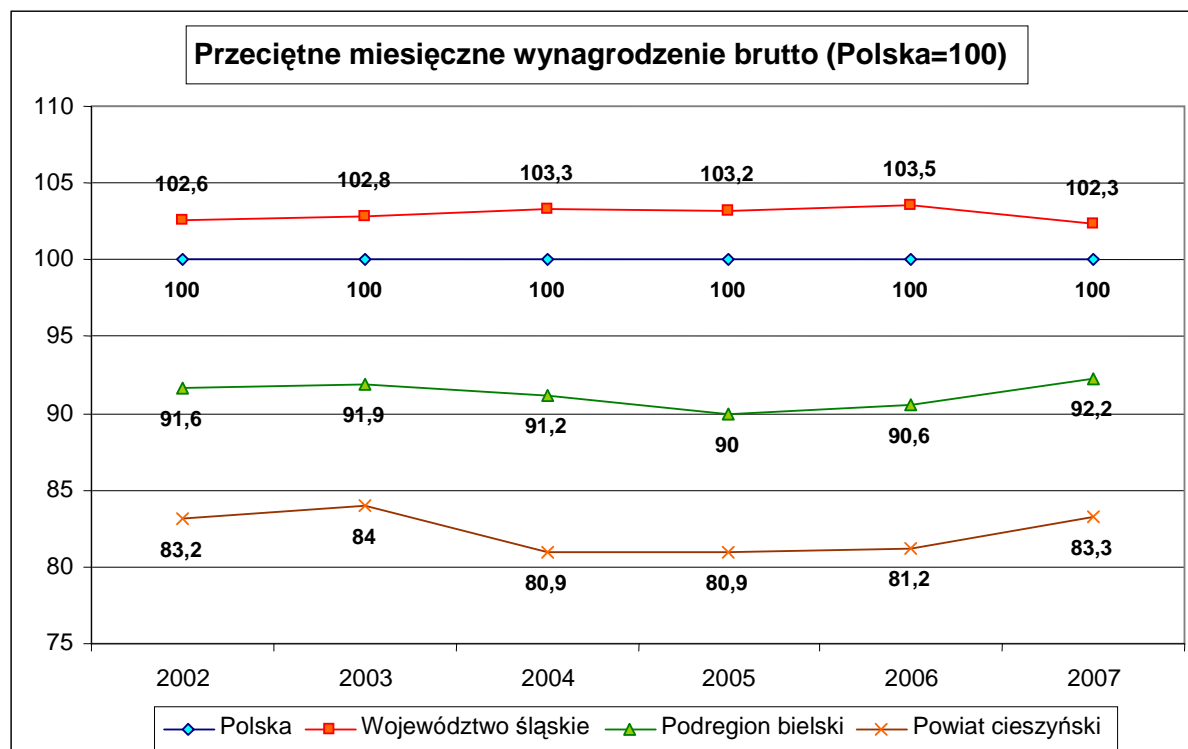
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W końcu 2007 roku średnia zarobków dla mieszkańców powiatu cieszyńskiego wynosiła 2 386,58 zł i była najniższa spośród wszystkich analizowanych obszarów (w Polsce wynosiła 2 866,04 zł, na Śląsku 2 933,32 zł, natomiast w powiecie bielskim 2 643,40 zł). W latach 2002 – 2007 we wszystkich analizowanych obszarach miał miejsce wzrost wynagrodzeń. W powiecie cieszyńskim wzrost wyniósł 28,1%, podczas gdy średnio w Polsce 28%. W tym samym czasie w podregionie bielskim wynagrodzenia wzrosły o 28,8%, natomiast w województwie śląskim 27,6%. Zmiana ta spowodowała, że zróżnicowanie zarobków w analizowanych obszarach nieznacznie uległa zmniejszeniu. W 2002 roku w powiecie cieszyńskim zarobki stanowiły 83,2% średnich zarobków dla Polski, natomiast w 2007 o 0,1 punktu procentowego więcej (83,3%). W podregionie bielskim w opisywanym okresie zarobki wzrosły z 91,6% średniej dla Polski do 92,2%, podczas gdy w województwie śląskim spadły z 102,6% do 102,3%. Z poniższego wykresu można wyczytać, że w latach 2003 - 2005 w porównaniu do Polski zarobki nabrały większego dystansu (spadły do 80,9% średniej dla Polski w przypadku powiatu cieszyńskiego i 90% dla podregionu bielskiego). Przez ostatnie dwa lata wskaźnik uległ poprawie dla tych obszarów. W przypadku województwa śląskiego wskaźnik cały czas wzrastał (z wyjątkiem roku 2007, gdy przewaga nad średnią ogólnopolską uległa zmniejszeniu).

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 8Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (Polska=100)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

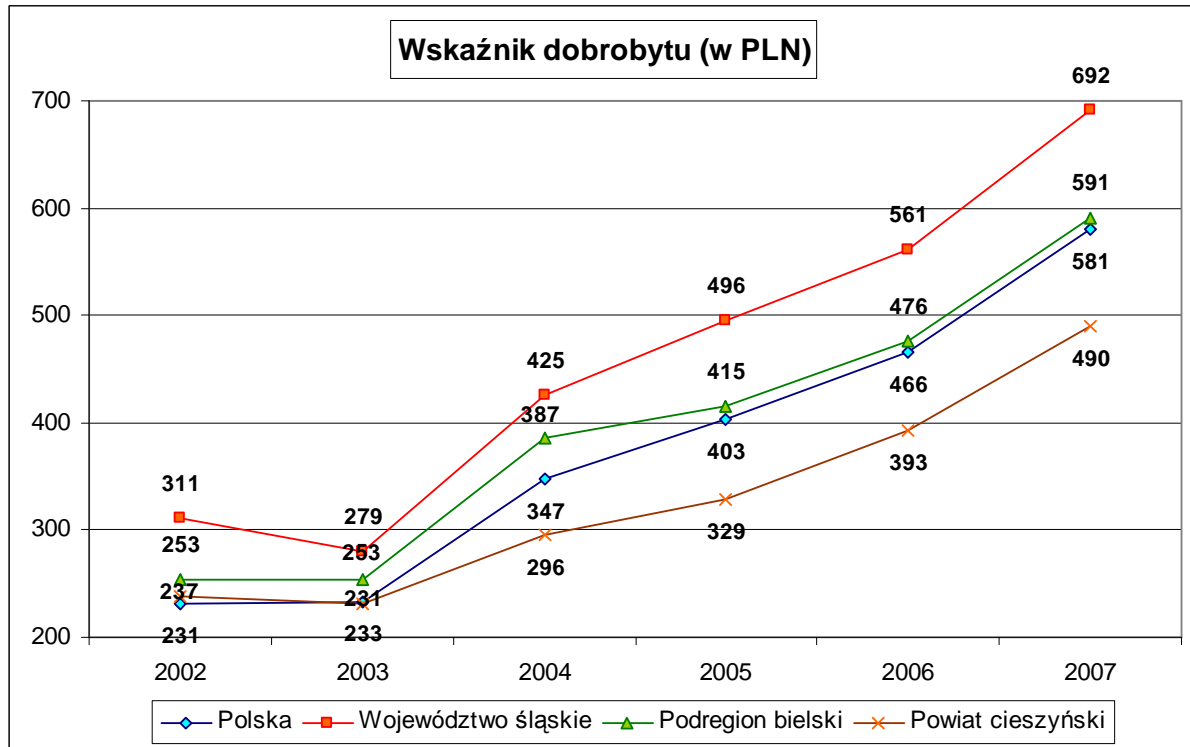
Kształtowanie się poziomu wynagrodzeń w powiecie w kontekście atrakcyjności inwestycyjnej rozpatrywać można zarówno w kategoriach szans, jak i zagrożeń. Pozytywnym aspektem niższych płac jest wzrastająca konkurencyjność cenowa siły roboczej, która jest brana pod uwagę przez przedsiębiorców przy lokowaniu nowych inwestycji (obok takich czynników jak odpowiednia infrastruktura komunikacyjna, właściwy poziom kwalifikacji pracowników, etc.). Niższe wynagrodzenia mogą zachęcać do otwierania działalności gospodarczej na terenie powiatu. Z drugiej strony niskie zarobki w powiecie można potraktować jako zachętę dla pracowników do migracji do innych powiatów, charakteryzujących się wyższym poziomem wynagrodzeń.

Dla omówienia drugiego obszaru związanego z możliwościami konsumpcyjnymi ludności zostanie przywołana miara określana mianem wskaźnika dobrobytu. Wskaźnik ten obliczany jest jako udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (podatek dochodowy od osób fizycznych - PIT) przypadające na jednego mieszkańca danej jednostki terytorialnej (powiatu, podregionu, województwa i kraju).

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 9Wskaźnik dobrobytu (w PLN)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Wskaźnik dobrobytu¹⁰ pozuje zupełnie inne uszeregowanie, niż prezentowany wcześniej wskaźnik dotyczących średnich wynagrodzeń. Największa wartość osiąga dla mieszkańców Śląska 692 zł, a w drugiej kolejności dla mieszkańców podregionu bielskiego 591 zł, i jest wyższy niż średnio dla Polski 581 zł. W przypadku powiatu cieszyńskiego wartość wskaźnika jest najniższa i wynosi 490 zł. Zarówno poziom zarobków jak również wskaźnik dobrobytu informuje nas o możliwościach konsumpcyjnych mieszkańców zamieszkujących dany obszar. Ma to duże znaczenie dla polityki lokalnej. W przypadku zróżnicowania dochodów, widać, że wynagrodzenie osiągane przez mieszkańców powiatu cieszyńskiego w ostatnim roku uległo znacznej poprawie (zmniejszenie dystansu w stosunku do średniej krajowej). Podobnie poziom podatków od osób fizycznych wskazuje na zwiększanie się przychodów

¹⁰ Miara ta w odróżnieniu od wynagrodzeń uwzględnia m.in. takie składowe jak przychody z tytułu najmu oraz dzierżawy, kapitałów pieniężnych oraz praw majątkowych i innych źródeł przychodów, które nie są ujmowane w ramach wynagrodzenia. Dodatkowo, przeciętne miesięczne wynagrodzenie oparte jest o dane o pracujących w głównym miejscu pracy według faktycznego miejsca pracy i działalności, które nie obejmują podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. Wskaźnik dobrobytu oparty jest o dane wg miejsca zameldowania (związane z rozliczaniem z Urzędem Skarbowym właściwym dla meldunku).

pozyskiwanych przez ludność wszystkich opisywanych obszarów. Dane te wskazują jednoznacznie na bogacenie się społeczeństwa, co pociąga za sobą zmiany w stylu życia. Bogacenie się społeczeństwa (wynikające z większego zaangażowania w prace, zwiększającej się liczby pracujących oraz rosnących zarobków) powoduje, że coraz większym zapotrzebowaniem zaczynają się cieszyć usługi. Dotychczas duża część z nich wykonywana była samodzielnie przez gospodarstwa domowe. Wraz ze zmniejszaniem się czasu wolnego ludzi oraz w wyniku stopniowej profesjonalizacji zadań dotychczas wykonywanych samodzielnie, ludzie skazani są do pomocy wyspecjalizowanych placówek świadczących dane usługi. Wśród nich wymienić należy przede wszystkim: usługi kulinarne (spożywanie posiłków poza domem), usługi z zakresu utrzymania czystości (sprzątanie mieszkań, ale również korzystanie z pralni oraz zakładów czyszczących ubrania), usługi związane z utrzymaniem zdrowia i urody (zabiegi kosmetyczno-pielęgnacyjne, różnego rodzaju zajęcia ruchowe celem „utrzymania kondycji”), usługi pielęgnacyjno-opiekuńcze (zarówno nad dziećmi, jak również osobami starszymi i chorymi), usługi naprawcze (naprawa pojazdów, serwis sprzętu AGD), usługi związane z zapewnieniem edukacji oraz rozrywki. W krajach UE udział pracujących w usługach jest znacznie wyższy niż w Polsce i należy się spodziewać, że w najbliższych latach właśnie w tym obszarze będzie najdynamiczniej wzrastać liczba pracujących. Ma to tym większe znaczenie, że powiat cieszyński ze względu na walory przyrodnicze cechuje się znacznym udziałem usług w obszarze związanym z turystyką.

IV. Zapotrzebowanie na pracowników

W tej części analizy zostanie zaprezentowana informacja o liczbie ofert pracy, które są zgłaszane w ramach pośrednictwa pracy do powiatowych urzędów pracy, a które świadczą bezpośrednio o zapotrzebowaniu na pracowników na danym terenie. Dane w pierwszej części prezentowane będą w ujęciu klasyfikacji PKD, natomiast w dalszej części w ujęciu zawodów (na poziomie najbardziej ogólnym wyróżniającym wielkie grupy zawodowe). Dodatkowo, tytułem uzupełnienia informacji o popytowej stronie rynku pracy w tym samym ujęciu będą prezentowane informacje o osobach bezrobotnych. Wykorzystanie tego samego źródła danych, czyli sprawozdań MPiPS 01 umożliwi porównanie charakterystyk w analizowanych przekrojach geograficznych.

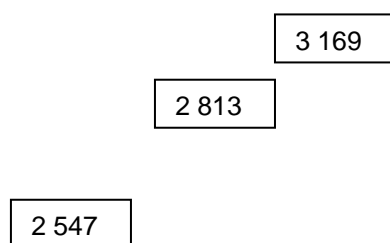

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W 2008 roku wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Cieszynie zgłoszono 3 130 ofert pracy. W porównaniu do 2004 roku, gdy zgłoszono 1 803 oferty pracy odnotowano wzrost o 73,6%. Na przestrzeni ostatnich 5 lat obserwuje się tendencję stopniowego wzrostu liczby ofert pracy. W 2004 roku zgłoszono 1 803 oferty, w 2005 1 827, w 2006 2 547, w 2007 2 813, natomiast w 2008 aż 3 130. Poniższe dwa wykresy wskazują, jakie branże zgłosiły największą liczbę ofert pracy oraz jak, z punktu widzenia struktury ofert pracy zmieniało się w poszczególnych latach zapotrzebowania na pracowników.

W 2008 roku najwięcej ofert pracy zgłoszono z branży handel i naprawy (646), co stanowiło 20,4% ogółu zgłoszonych w tym roku ofert pracy. W poprzednich latach liczba ofert pracy z tej sekcji była mniejsza (w 2007 540, w 2006 512, a w 2005 tylko 278) i pod względem liczby i udziału ustępowała drugiej wyróżniającej się sekcji – przetwórstwu przemysłowemu.

Przetwórstwo przemysłowe, było tą sekcją, która pod względem zgłoszonych ofert pracy znacząco wyróżnia się na tle pozostałych sekcji. W 2008 roku zgłoszono 622 oferty pracy (19,6% ogółu). W roku 2007 ofert pracy z tej sekcji było znacznie więcej (719), co czyniło przetwórstwo przemysłowe sekcją o największej liczbie zgłoszonych ofert pracy (25,6%). W 2006 roku również ta sekcja zgłosiła najwięcej ofert pracy (604, czyli 23,8% ogółu).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

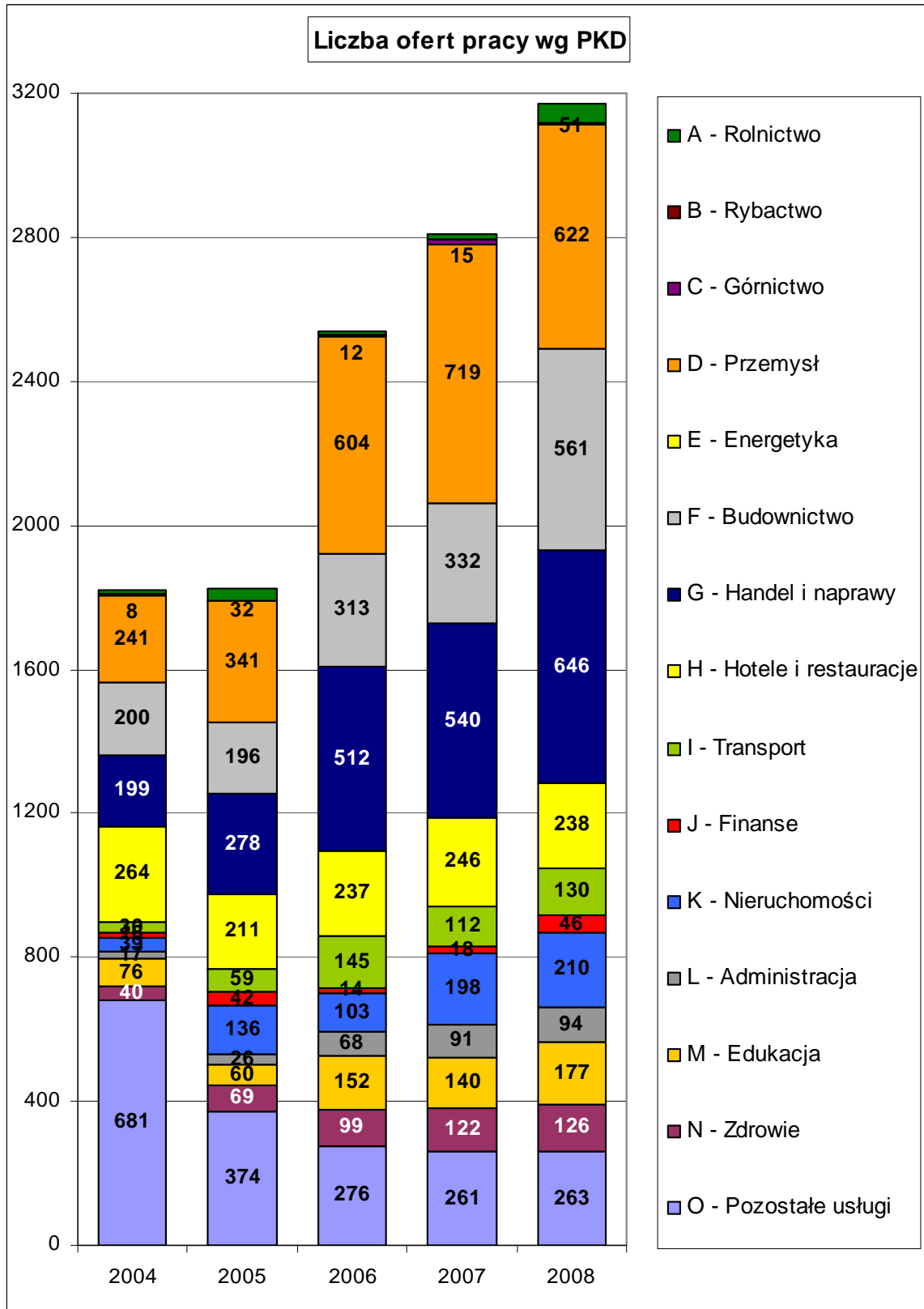

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 10 Liczba ofert pracy wg PKD

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Trzecią co do największej zgłoszonej liczby ofert pracy było budownictwo. W 2008 roku zgłoszono 561, co stanowiło 17,7% ogółu. W poprzednich latach branża ta również utrzymywała się na trzecim miejscu (w 2007 322 oferty, 11,8% ogółu; w 2006 313 ofert, 12,3% ogółu).

Trzy wspomniane sekcje w 2008 roku łącznie zgłosiły przeszło połowę ofert pracy (57,7%). W poprzednich latach udział ofert pracy z tych sekcji był równie duży. W 2007 roku wynosił 56,6%, natomiast w 2006 56,2%. W ostatnich trzech latach wzrost gospodarczy był bardzo wysoki i wynosił w 2006 roku 5,8%, w 2007 roku 6,5%, natomiast w 2008 4,9%. W Polsce sekcjami gospodarki, które rozwijały się najbardziej dynamicznie były: usługi rynkowe, budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe. Sekcje te miały największy wkład do wzrostu PKB. Dobra koniunktura gospodarcza bezpośrednio wpływa na rynek pracy. Pozytywne zmiany widać przede wszystkim po stopniowo wzrastającej liczbie pracujących oraz dynamicznie spadającym bezrobociu.

Co charakterystyczne pierwsza trójka sekcji zgłaszających najwięcej ofert pracy, wcale nie jest równocześnie pierwszą trójką o największej liczbie podmiotów gospodarczych. Trzecią co do największej liczby podmiotów gospodarczych na terenie powiatu jest sekcja związana z obsługą nieruchomości. Branża ta, pod względem zgłoszonych ofert pracy jest dopiero na 6 miejscu za pozostałymi usługami oraz hotelami i restauracjami.

Czwarta pod względem liczby ofert pracy jest sekcja pozostałe usługi, która jak już zostało powiedziane w dużej mierze związana jest z usługami okołoturystycznymi. W 2008 roku zgłoszono 263 ofert pracy, co stanowiło 8,3% ogółu. W poprzednich latach liczba ofert pracy była równie duża, a udział tej sekcji w zgłaszanych ofertach pracy był znacznie większy. W 2007 roku wynosił 9,3%, w 2006 10,9%, w 2005 20,55, natomiast w 2004 aż 37,5%. W 2004 roku zgłoszono aż 681 ofert pracy z tej sekcji.

Powyżej 200 ofert pracy w 2008 roku zgłoszono jeszcze w sekcji hotele i restauracje (238) oraz obsługa nieruchomości (210). W przypadku hoteli i restauracji liczba ofert pracy od lat jest niemal niezmienna – oscyluje wokół 230, podczas gdy w przypadku obsługi nieruchomości liczba ofert w ostatnich trzech latach dynamicznie wzrasta.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

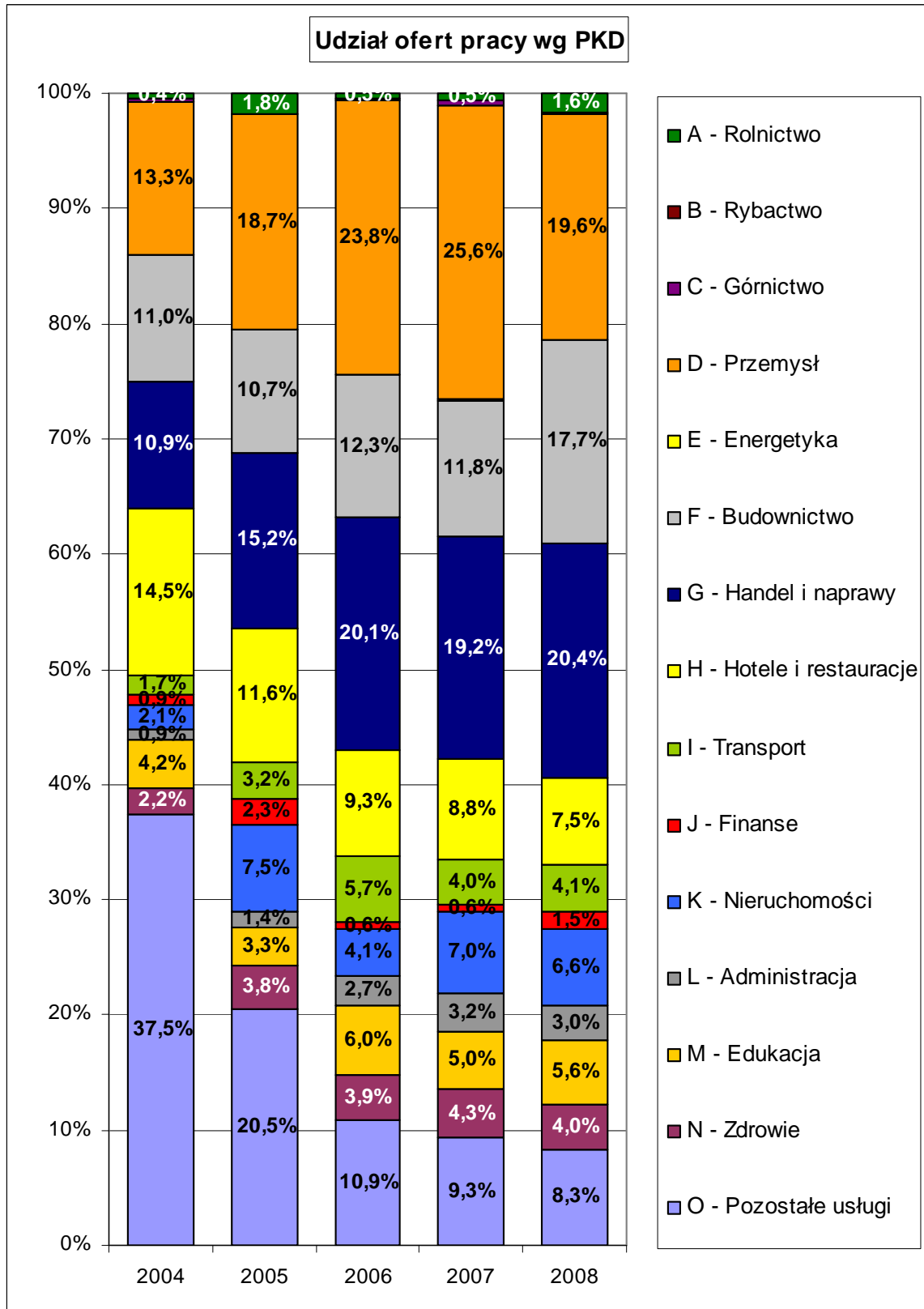

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 11 Udział ofert pracy wg PKD

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Sekcjami, w których w 2008 roku zgłoszono powyżej 100 ofert pracy: edukacja (177), transport i gospodarka magazynowa (130) oraz zdrowie (126). We wszystkich tych branżach w ostatnich 3 latach liczba ofert pracy dynamicznie zwiększyła się.

Celem sprawdzenia jak wyglądała sytuacja pod względem zgłoszonych ofert pracy na pozostałych analizowanych obszarach zostanie porównana struktura ofert pracy zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy w podregionie bielskim, województwie śląskim oraz całej Polsce. W 2008 roku w powiecie cieszyńskim zgłoszono 3 130 ofert pracy, w podregionie bielskim 13 517, w województwie śląskim 159 055, natomiast w całej Polsce 1 126 532. W porównaniu do poprzedniego roku tylko na terenie powiatu cieszyńskiego liczba ofert wzrosła. W 2007 roku w podregionie bielskim odnotowano 15 358 (w 2008 spadek o 1 841), w województwie śląskim 167 935 (w 2008 spadek o 8 880), natomiast w Polsce 1 225 463 (w 2008 roku spadek o 98 931).

Przyglądając się trzem sekcjom, w których w powiecie cieszyńskim zgłoszono najwięcej ofert pracy widać, że pod względem udziału ofert pracy znacząco wyróżniają się na tle pozostałych analizowanych obszarów. W przypadku budownictwa oraz handlu i napraw udział ofert pracy w powiecie był znacząco większy (wynosił kolejno: 17,7% oraz 20,4% wobec 14,9% oraz 17,9% w podregionie bielskim, 15,6% i 17,2% w województwie śląskim oraz 10,6% i 17,1% w Polsce). W przypadku przetwórstwa przemysłowego udział ofert pracy w powiecie cieszyńskim stanowił taki sam udział, co w województwie śląskim (19,6% i 19,7%), natomiast w podregionie bielskim był znacząco wyższy (21,6%), a w Polsce niższy (18,4%).

Sekcjami, które na terenie powiatu cechowały się większym udziałem ofert pracy, niż w pozostałych obszarach były: hotele i restauracje (w powiecie cieszyńskim 7,5%, w podregionie bielskim 5,45, w województwie śląskim 3,7%, w Polsce 3,7%), pozostałe usługi (kolejno: 8,3%; 7,1%; 7,1% oraz 8%), transport (kolejno: 4,1%; 3,8%; 4,5% oraz 3,5%) oraz edukacja (kolejno: 5,6%; 3,65; 3,4% oraz 4,5%). Większy udział ofert pracy w powiecie cieszyńskim w edukacji może być spowodowane przede wszystkim trudnościami ze znalezieniem nauczycieli na terenach wiejskich.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

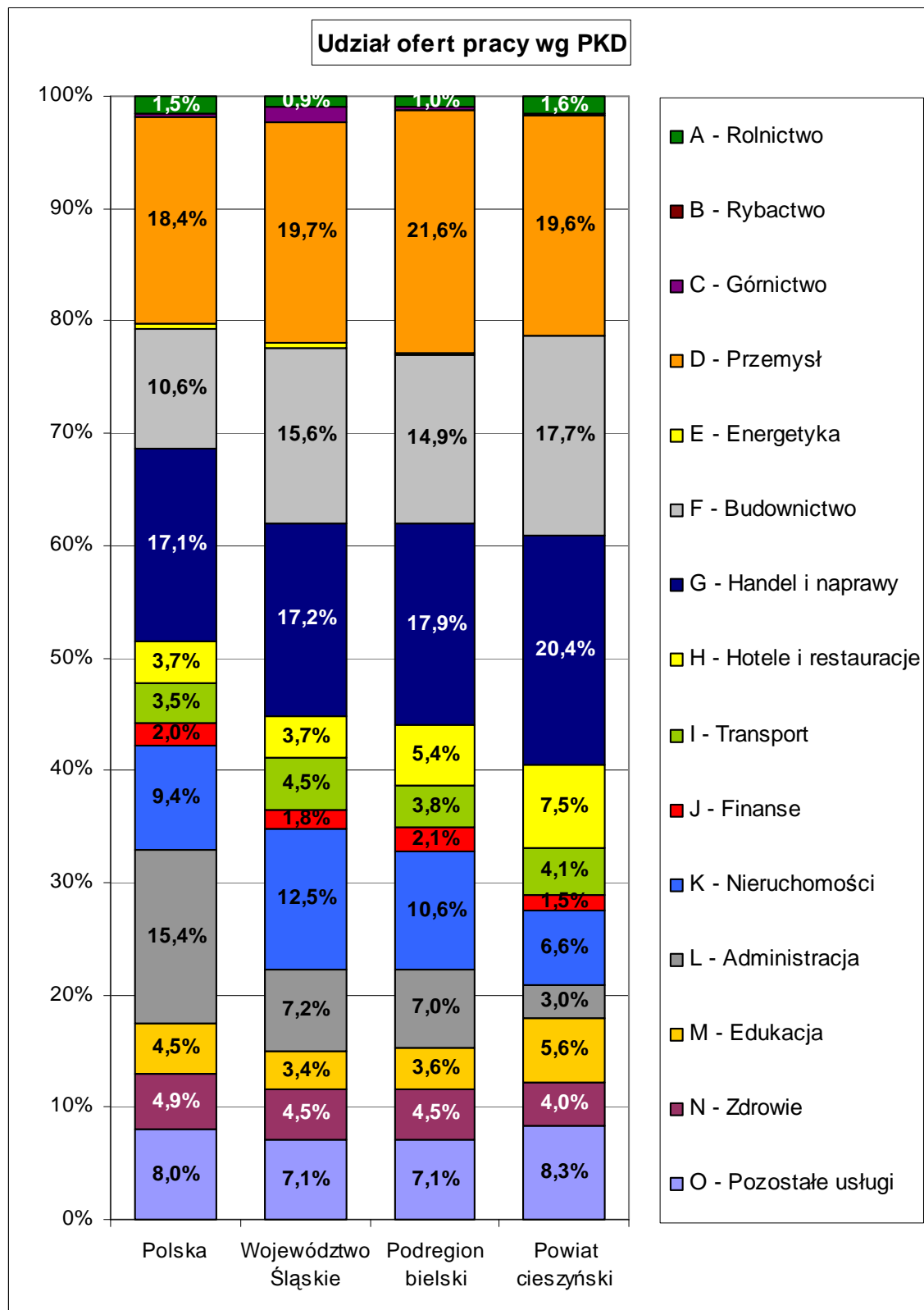
Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Sekcjami, w których na terenie powiatu zgłoszono mniej, niż na pozostałych obszarach ofert pracy były administracja (kolejno: 3%; 7%; 7,2% oraz 15,4%), obsługa nieruchomości (kolejno: 6,6%; 10,6%; 12,5% oraz 9,4%) oraz finanse (kolejno: 1,5%; 2,1%; 1,8% oraz 2%). W przypadku administracji udział ofert pracy w całej Polsce był przeszło pięciokrotnie większy niż w powiecie cieszyńskim. Wynikać to może zarówno z większej liczby stanowisk pracy na stanowiskach wyższego szczebla administracji, jak również z większej fluktuacji na tych stanowiskach. Mniejszy udział ofert pracy dla sekcji finansowej oraz obsługa nieruchomości wprost wynika z mniejszego udziału tych sekcji na terenie powiatu.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 12 Udział ofert pracy wg PKD

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Celem uzupełnienia obrazu o rynku pracy zostanie zaprezentowana informacja o liczbie osób bezrobotnych w ujęciu sekcji PKD (ostatnie miejsce zatrudnienia w przypadku osób wcześniej pracujących). W 2008 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie zarejestrowanych było 4 478 osób bezrobotnych. Jak widać na poniższym wykresie liczba osób bezrobotnych w ostatnich latach dynamicznie malała. W 2004 roku zarejestrowanych było 9 2912 osób bezrobotnych, w 2005 8 884, w 2006 7 529, w 2007 5 585, natomiast w 2008 już tylko 4 478 osoby. Z dotychczasowych analiz wynika, że zdecydowanie wzrasta liczba ofert pracy oraz maleje liczba osób bezrobotnych. Dane te obrazują tendencję polegającą na tym, że średnio na coraz mniejszą liczbę osób bezrobotnych będzie przypadała coraz większa liczba ofert, co może być pomocne w znalezieniu pracy osobom dotychczas pozostających bez zatrudnienia. Ma to tym większe znaczenie, że w rejestrach urzędu pracy pozostają osoby o gorszych szansach znalezienia pracy oraz wymagający większego wsparcia

Z poniższego wykresu wynika, że najbardziej liczebną grupę osób bezrobotnych stanowią osoby, które wcześniej pracowały w sekcji przetwórstwo przemysłowe. W 2008 roku¹¹ takich osób było 1 220 (32,4% ogółu). Mimo tego, że liczba osób „rekrutujących” się z tej sekcji sukcesywnie spada, nadal pozostaje najbardziej liczną grupą, a jej udział wśród bezrobotnych utrzymuje się niezmiennie na poziomie ok. 32%. Warto podkreślić, że przetwórstwo przemysłowe było drugą, co do liczby zgłoszonych ofert pracy sekcją w 2008 roku, natomiast we wcześniejszych latach pierwszą.

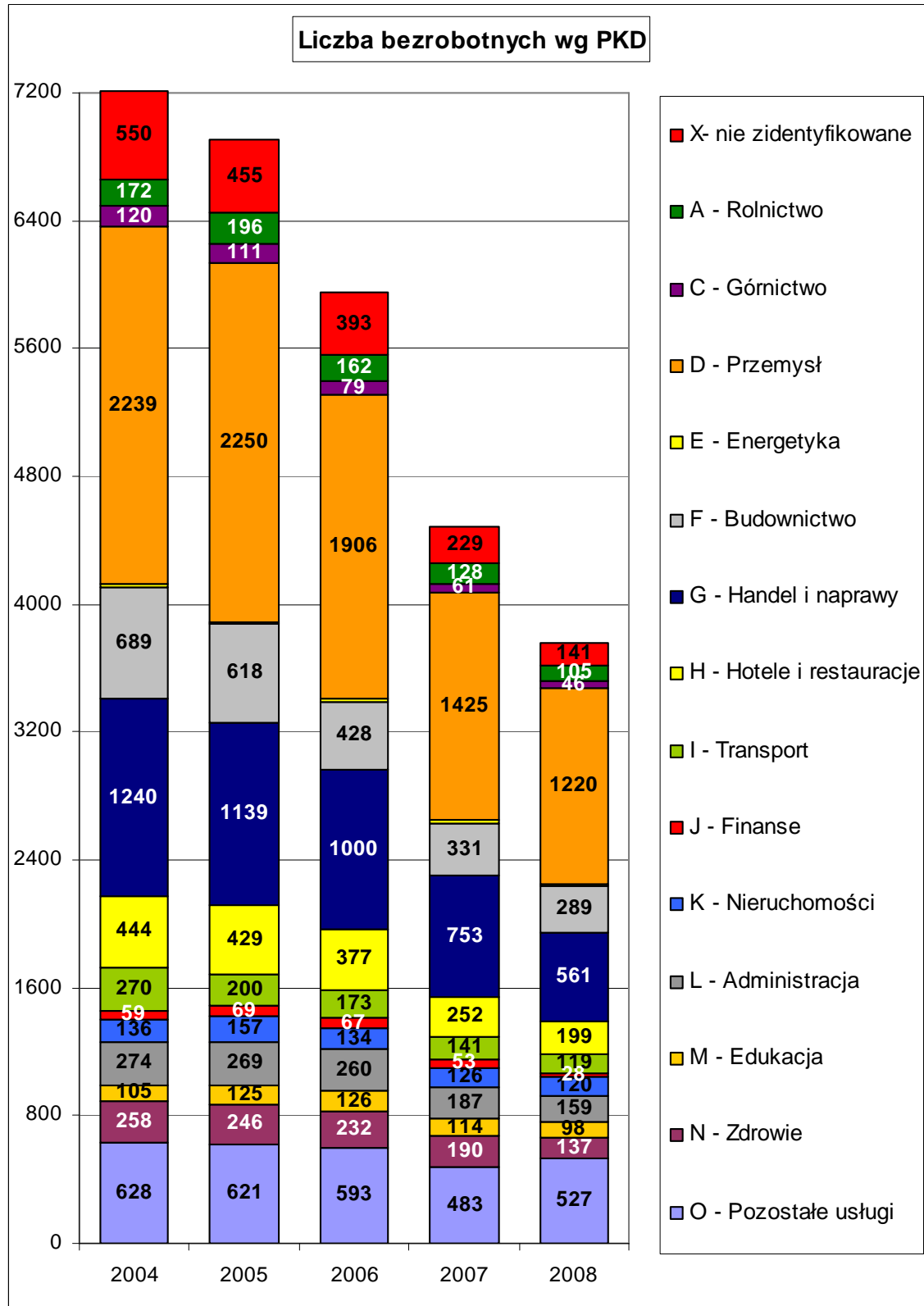
Kolejną sekcją wyróżniającą się pod względem największej liczby osób bezrobotnych był handel i naprawy. Liczba osób bezrobotnych, która wcześniej pracowała w tej sekcji na koniec 2008 roku wyniosła 561 osób, co stanowiło 14,9% osób bezrobotnych. Liczba osób bezrobotnych z tej sekcji sukcesywnie maleje, w 2004 roku osób bezrobotnych było 1 240, podczas gdy 5 lat później o 679 osób mniej. Zmniejszenie liczby bezrobotnych z tej sekcji było większe, niż bezrobotnych w ogóle, dlatego zmniejszył się również udział tej grupy z 17,2% w 2004 do 14,9% w 2008. W 2008 roku sekcja handel i naprawy była pierwszą pod względem zgłoszonych ofert pracy.

¹¹ W zestawieniu przywołane są tylko osoby wcześniej pracujące, dla których istniała możliwość zidentyfikowania sekcji działalności gospodarczej firmy.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 13 Liczba bezrobotnych wg PKD

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Trzecią sekcją, z której pochodziło najwięcej osób bezrobotnych były pozostałe usługi, liczącej 527 osób bezrobotnych. Liczba osób bezrobotnych nie zmniejsza się tak dynamicznie jak w przypadku dwóch wcześniej opisywanych grup. W 2004 roku bezrobotni z tej sekcji stanowili 8,7%, podczas gdy w 2008 już 14%. W porównaniu do ogólnego spadku bezrobocia ten odnotowany w grupie pozostałe usługi był nieproporcjonalnie niższy.

Czwartą grupą z największą liczbą osób bezrobotnych było budownictwo. W końcu 2008 roku bez pracy pozostawało 289 osób, wcześniej pracujących w tej sekcji (7,7% ogółu). Liczba osób bezrobotnych z tej grupy stale maleje. Na przestrzeni analizowanego okresu liczba osób bezrobotnych z tej sekcji zmalała przeszło dwukrotnie (z 689 w 2004 do 289 w 2008), co miało znaczące przełożenie na spadek udziału tej grupy wśród bezrobotnych z 9,6% do 7,7%. Warto podkreślić, że znaczący wpływ na zmniejszenie się liczby osób bezrobotnych miała wzrastająca z roku na rok pula zgłaszanych w sezonie wiosenno – jesiennym ofert pracy, które pozostawały do dyspozycji osób bezrobotnych. Była to trzecia sekcja pod względem zgłoszonych do PUP ofert pracy.

Pośród sekcji, z których „rekrutowało” się powyżej 100 osób bezrobotnych znalazły się jeszcze: hotele i restauracje (199 osób bezrobotnych), administracja i ubezpieczenia społeczne (159), zdrowie (137), obsługa nieruchomości (120), transport i gospodarka magazynowa (119) oraz rolnictwo (105). Wszystkie wymienione sekcje na przestrzeni 2004 i 2008 roku charakteryzowały się zmniejszającą się liczbą osób bezrobotnych. Spośród wymienionych najbardziej dynamicznymi zmianami cechowały się dwie sekcje: hotele i restauracje, grupa o najbardziej dynamicznych spadkach oraz obsługa nieruchomości, grupa o najmniej dynamicznych spadkach.

W 2008 roku z sekcji hotele i restauracje zarejestrowanych było 199 osób bezrobotnych, czyli przeszło dwukrotnie mniej, niż w 2004 (444). Udział osób bezrobotnych w opisywanym okresie zmniejszył się o 0,9 punktu procentowego, z 6,2% do 5,3%. Zmiana ta była możliwa dzięki stałemu napływowi względnie dużej liczby ofert pracy, co wynika z lokalnego zapotrzebowania na wykwalifikowanych pracowników dla branży turystycznej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

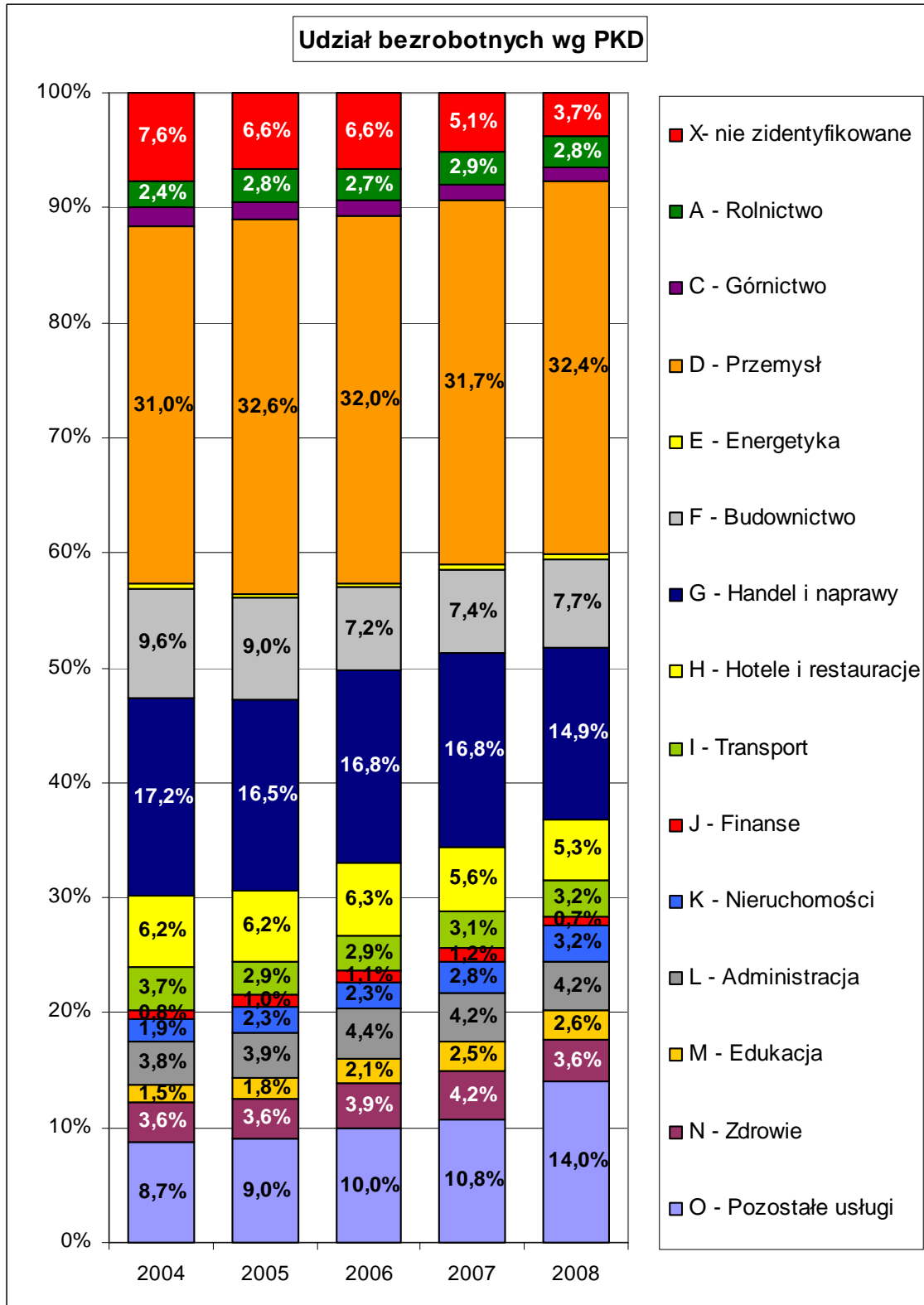
Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spośród wymienionych sekcji obsługa nieruchomości była tą, które cechowała się najmniejszą dynamiką spadkową liczby bezrobotnych spośród wszystkich opisywanych. W 2004 roku w rejestrach było 136 osób bezrobotnych, natomiast 5 lat później tylko o 16 osób mniej (120). Tak słaba dynamika spadkowa, spowodowała, że udział osób bezrobotnych z tej sekcji znacząco wzrósł w opisywanym czasie (o 1,3 punktu procentowego). W 2004 roku bezrobotni z tej grupy stanowili 1,9% ogółu bezrobotnych, natomiast w 2008 już 3,2%.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 14 Udział bezrobotnych wg PKD

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Celem sprawdzenia jak wyglądała sytuacja osób bezrobotnych „rekrutujących” się z poszczególnych sekcji na pozostałych analizowanych obszarach zostanie porównana struktura zarejestrowanych osób bezrobotnych z punktu widzenia ostatniego miejsca wykonywania pracy w podregionie bielskim, województwie śląskim oraz całej Polsce. Na koniec 2008 roku liczba bezrobotnych w powiecie cieszyńskim wynosiła 4 478, w podregionie bielskim 16 736, w województwie śląskim 122 748, natomiast w Polsce 1 473 752. W 2008 roku, podobnie jak w latach poprzednich liczba osób bezrobotnych w rejestrach malała. W powiecie cieszyńskim liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 1 107 osób (19,8%), w podregionie bielskim o 1 206 (6,7%), w województwie śląskim o 43 212 (26%), natomiast w Polsce o 272 821 (15,6%). Poziom spadków liczby bezrobotnych w 2008 roku był zróżnicowany. W powiecie cieszyńskim był większy, niż średnio w Polsce i podregionie bielskim, natomiast niższy niż w całym województwie.

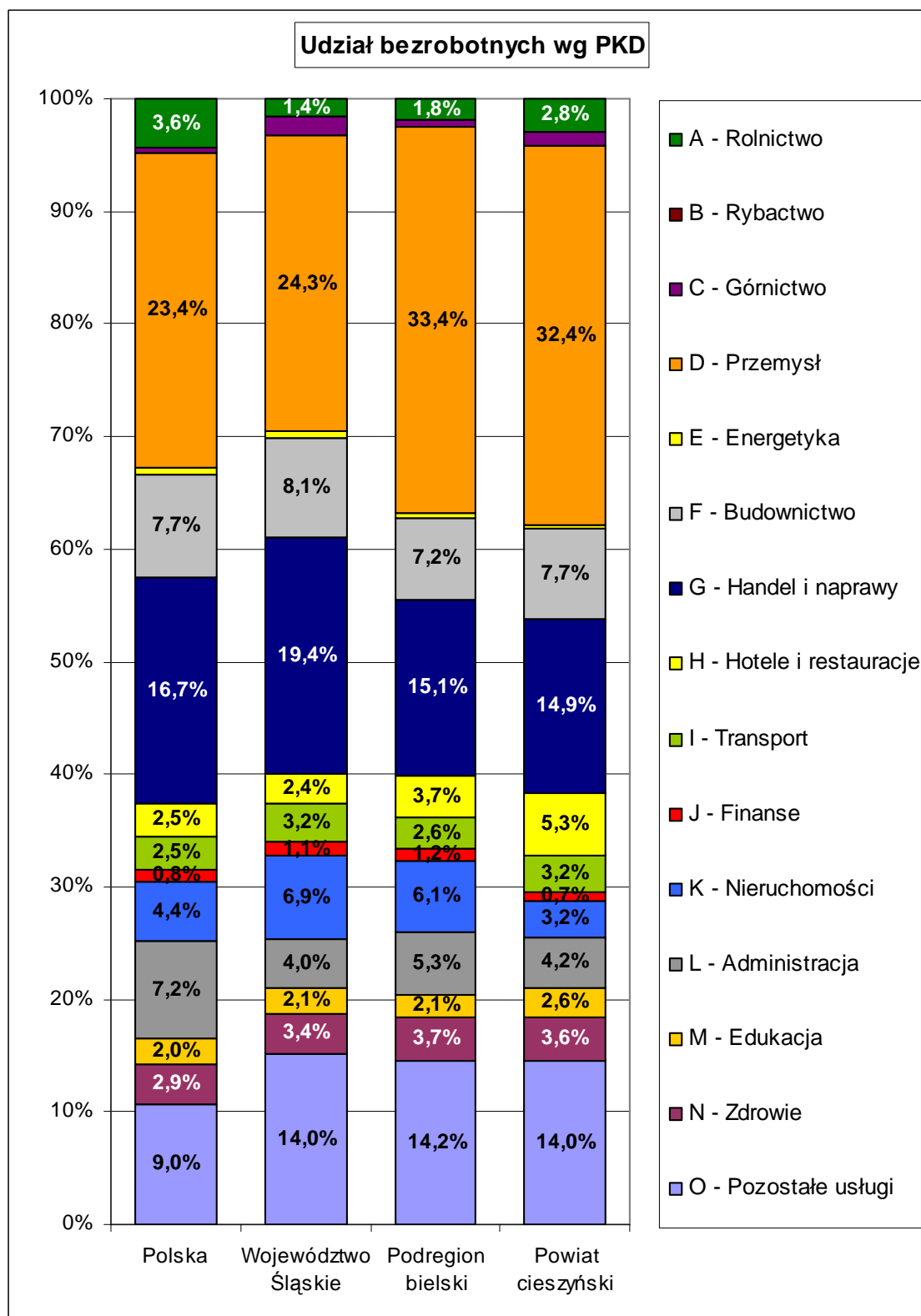
Z punktu widzenia sekcji widać, że sytuacja znacząco się różni pomiędzy analizowanymi obszarami. Na terenie powiatu i podregionu bielskiego znacząco większy jest udział osób bezrobotnych wcześniej zatrudnionych w przetwórstwie przemysłowym (32,4% w powiecie cieszyńskim i 33,4% w podregionie bielskim), niż w województwie śląskim (24,3%), czy Polsce (23,4%). Druga, co do liczebności sekcja pod względem liczby osób bezrobotnych w powiecie cieszyńskim to handel i naprawy. W powiecie cieszyńskim udział bezrobotnych z tej sekcji jest najniższy (14,9%), niż na pozostałych obszarach (podregion bielski 15,1%, województwo śląskie 19,4%, Polska 16,7%). Udział trzeciej wyróżniającej się sekcji pozostałych usług inny jest tylko w całej Polsce (9% wobec 14% na pozostałych obszarach).

Sekcjami, z których „rekrutowało” się dużo więcej osób bezrobotnych na terenie powiatu cieszyńskiego, niż średnio na pozostałych obszarach były: hotele i restauracje (w powiecie cieszyńskim 5,3%, podregionie bielskim 3,7%, w województwie śląskim 2,4%, w Polsce 2,5%), transport i gospodarka magazynowa (kolejno: 3,2%; 2,6%; 3,2% oraz 2,5%) oraz edukacja (kolejno: 2,6%; 2,1%; 2,1% oraz 2%).

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 15 Udział bezrobotnych wg PKD

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

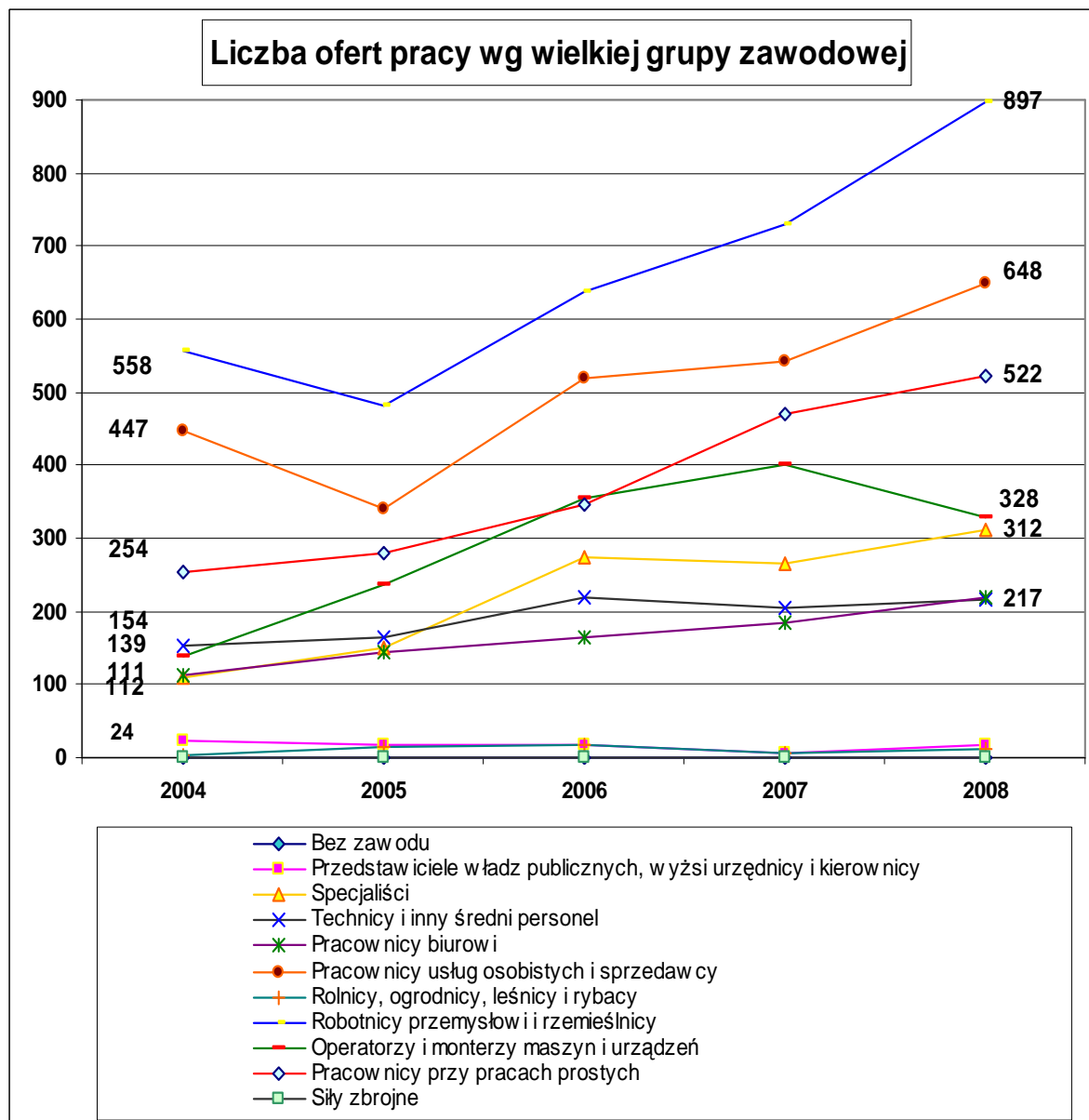
Sekcjami, z których „rekrutowało” się znacząco mniej bezrobotnych na terenie powiatu cieszyńskiego, niż średnio na pozostałych obszarach były: obsługa nieruchomości (kolejno: 3,2%; 6,1%; 6,9% oraz 4,4%), administracja (kolejno: 4,2%; 5,3%; 4% oraz 7,2%) oraz finanse (kolejno: 0,7%; 1,2%; 1,1% oraz 0,8%). Wymienione sekcje cechowały się również mniejszym udziałem ofert pracy na terenie powiatu cieszyńskiego.

W kolejnej części opracowania te same oferty pracy i osoby bezrobotne zostaną zaprezentowane w ujęciu zawodów (będzie to 10 wielkich grup zawodowych, natomiast w przypadku prezentacji konkretnych zawodów będzie to grupa zawodów i specjalności). Konwencja prezentacji danych będzie taka sama jak w przypadku informacji w ujęci klasyfikacji działalności gospodarczej. Informacja o zapotrzebowaniu na pracowników oraz liczbie osób bezrobotnych w pewnym zakresie będzie pochodną informacji o zapotrzebowaniu wg PKD (w niektórych sekcjach istnieją stanowiska pracy typowe tylko dla niej samej, jak np. budownictwo z grupą zawodów typowo budowlanych – murarz, tynkarz, malarz, dekarz etc. oraz handel i naprawy, gdzie najpopularniejszym zawodem jest sprzedawca).

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 16 Liczba ofert pracy wg wielkiej grupy zawodowej

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

W powiecie cieszyńskim od lat największym zapotrzebowaniem pracodawców cieszy się grupa zawodowa robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (w 2008 roku było to 897 ofert pracy, co stanowiło 28% ogólnego zapotrzebowania zgłoszonego do PUP). Zapotrzebowanie na pracowników z tej grupy cechuje się niezmiennie wysokim poziomem (w latach 2004 – 2008 oscyluje od 25% do 31%). Wśród zawodów z tej grupy należy wymienić przede wszystkim (wg wielkości zgłoszonych ofert pracy): murarz – 87, krawiec – 72, ubojowy – 64, dekarz –

59, elektromonter instalacji elektrycznych – 56, cieśla – 53, ślusarz – 40, stolarze – 30. Profesje te najczęściej związane są z takimi sekcjami działalności gospodarczej, jak przetwórstwo przemysłowe oraz budownictwo.

Drugą wielką grupą zawodową zgłaszającą najwięcej ofert pracy w powiecie cieszyńskim są pracownicy usług osobistych i sprzedawcy. W 2008 roku zgłoszono 648 ofert pracy (20% ogółu). Ta grupa zawodowa we wszystkich latach jest drugą, co do liczby zgłoszonych ofert pracy (od 2005 roku oscyluje wokół 20% ogółu). Zawodami najczęściej pojawiającymi się w tej grupie są: sprzedawca - 282 oferty pracy w 2008 roku, kelner – 105, kucharz – 82, pracownik ochrony mienia i osób – 74, bufetowy (barman) – 37 oraz fryzjer – 30. Wymienione zawody mieszczą się przede wszystkim w takich sekcjach jak: handel i naprawa pojazdów, hotele i restauracje oraz pozostałe usługi.

Trzecią wielką grupą pod względem zgłoszonych ofert pracy są pracownicy przy pracach prostych. Podobnie jak w przypadku dwóch wcześniej opisywanych dla zawodów z tej grupy rokrocznie zgłaszane jest coraz więcej ofert pracy. W 2008 roku zgłoszono 522 oferty, czyli od 2004 roku uległy podwojeniu (254). Udział ofert pracy rokrocznie lokuje tą grupę na trzecim miejscu (udział waha się od 14% do 17%). Zawodami typowymi dla tej grupy są: robotnik budowlany – 124 oferty, pakowacz – 91, robotnik gospodarczy – 66, robotnik górniczy dołowy – 60, pomoc kuchenna – 39, sprzątaczką – 36, pokojowa (w hotelu) – 23 oraz dozorca – 21. Zaprezentowane zawody zgłaszane były przez różne sekcje gospodarki, m.in. przez górnictwo, hotele i restauracje, budownictwo, jak również obsługę nieruchomości.

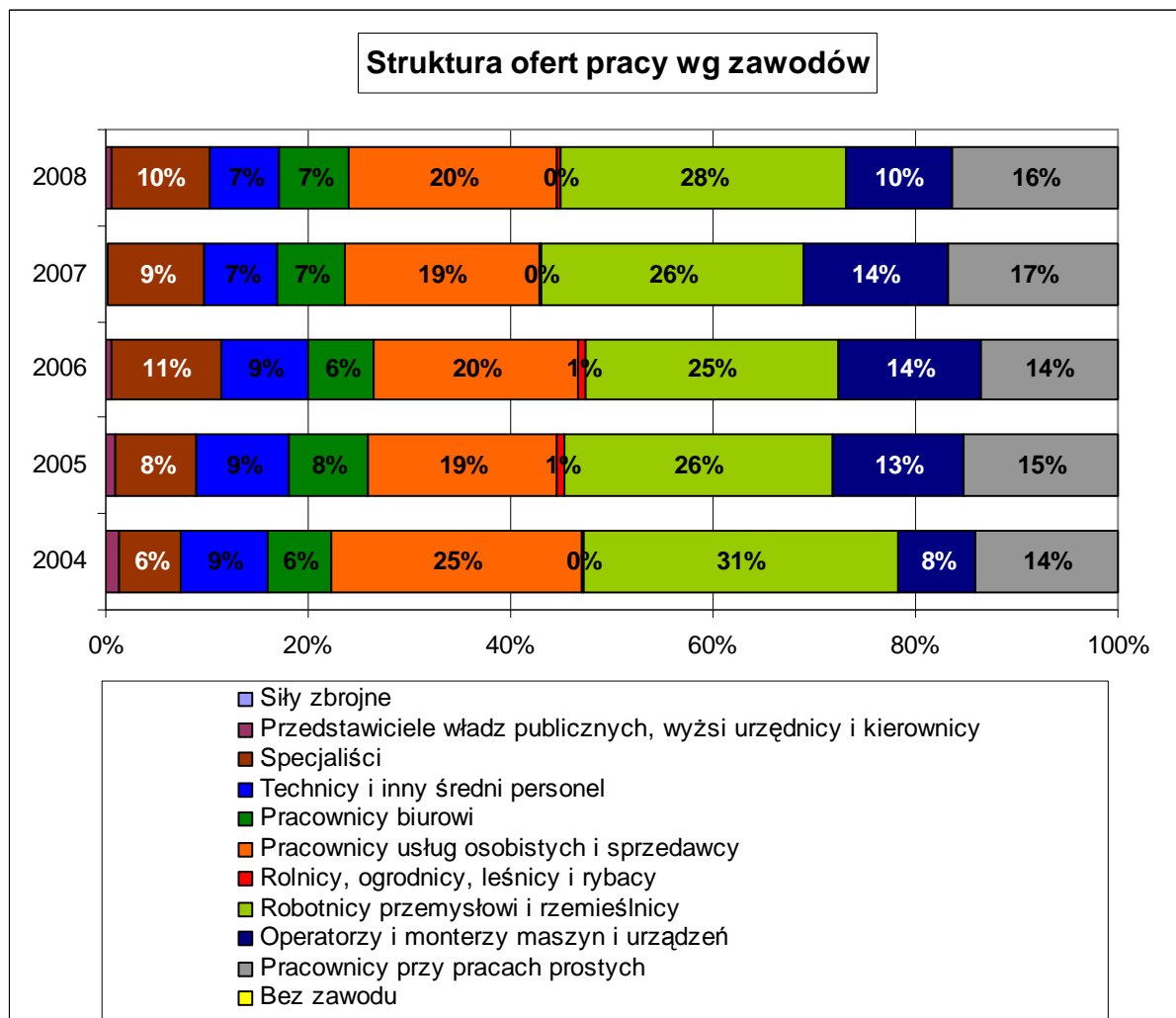
Grupą, w której zgłoszono przeszło 10% ofert pracy była operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (328 ofert pracy w 2008 roku). W poprzednim roku poziom ofert pracy dla profesji przyporządkowanych do tej grup był znacznie większy (400). Udział ofert pracy w 2008 roku spadł (10%) w porównaniu do lat 2005 – 2007 (14%). Wynikać to może z przesunięcia zapotrzebowania z tej grupy na robotników przemysłowych i rzemieślników (w latach 2005 – 2007 ich udział był mniejszy 26%, natomiast w 2008 roku wzrósł do 28%). Wśród zawodów z tej grupy wyróżnić należy przede wszystkim: kierowców samochodów ciężarowych – 69 ofert pracy, operatorów maszyn do produkcji wyrobów z tworzyw sztucznych – 42, kierowców autobusów – 32, kierowców samochodów osobowych – 31, operatorów koparek i zwalówarek – 20, kierowców operatorów wózków jezdniowych – 16 oraz operatorów

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

maszyn i urządzeń do przetwórstwa kawy, herbaty i ziarna kakaowego – 15. Zapotrzebowanie na tych pracowników pochodziło przede wszystkim z sekcji związanej z transportem i gospodarką magazynową, jak również przetwórstwem przemysłowym.

Wykres 17 Struktura ofert pracy wg zawodów

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Ostatnią grupą zawodów, w której zgłoszono przeszło 10% ofert pracy byli specjaliści (312 ofert pracy w 2008 roku). W ostatnich latach obserwuje się stały wzrost liczby ofert pracy dla tej grupy. Udział wśród wszystkich grup zawodowych waha się w okolicach 10%. Zawodami najczęściej zgłaszanymi w ramach tej grupy zawodowej były: nauczyciel języka obcego – 18 ofert pracy, specjalista ds. marketingu i handlu – 16, nauczyciel przedszkola – 15, pielęgniarka – 11, specjalista administracji publicznej – 10, nauczyciel fizyki i astronomii –

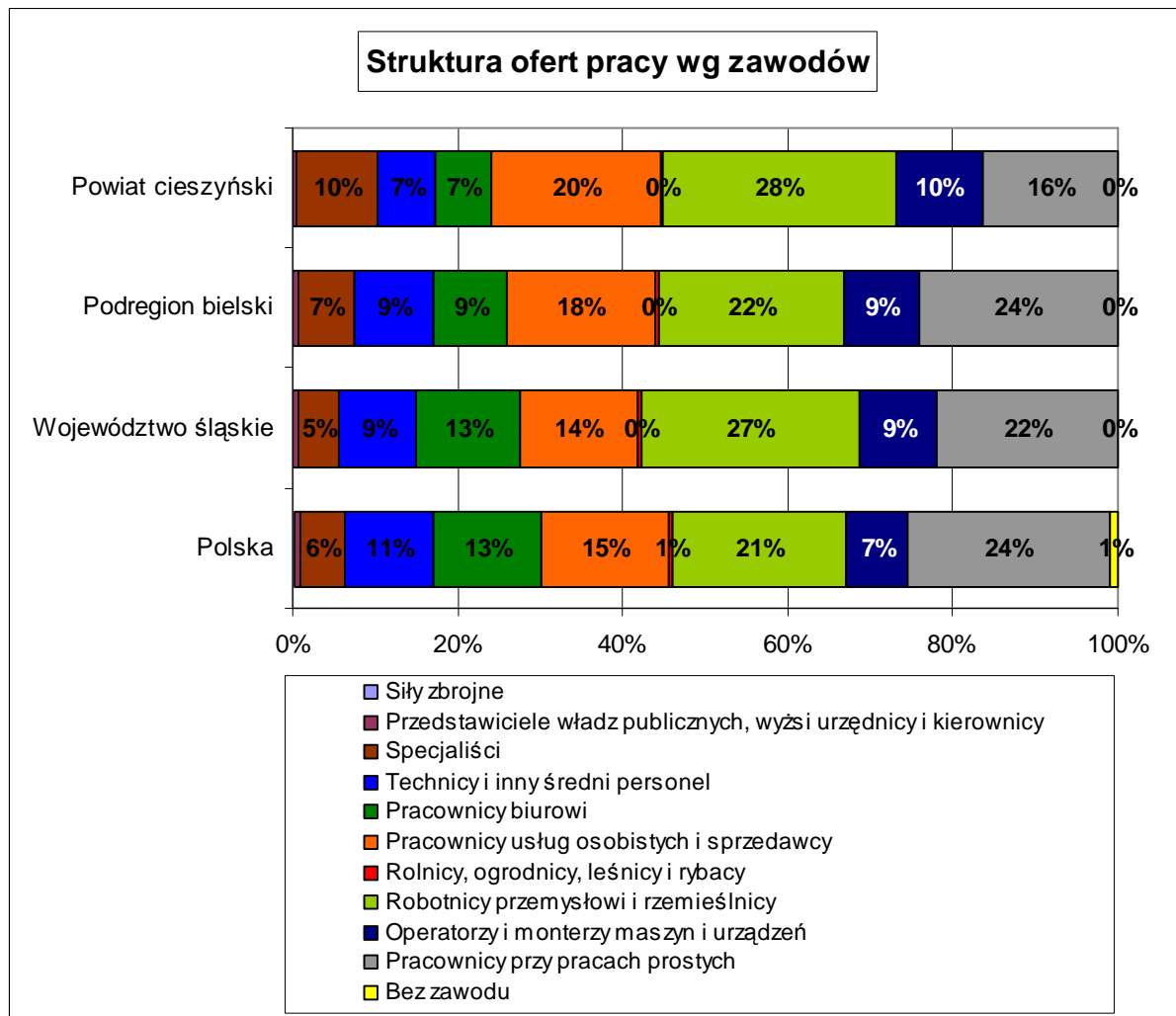
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

10, doradca zawodowy – 9 oraz nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych – 9. Z przywołanych zawodów widać, że największe zapotrzebowanie na specjalistów płynęło z podmiotów niepublicznych, w tym: edukacji, administracji publicznej oraz ochrony zdrowia.

Pozostałe grupy zawodowe, w których zgłaszano oferty pracy to pracownicy biurowi oraz technicy i inny średni personel (po 7% ogółu).

Celem sprawdzenia jak różnicuje się zapotrzebowanie na poszczególne grupy zawodowe zostanie przywołana informacja o strukturze ofert pracy wg zawodów w poszczególnych analizowanych obszarach.

Wykres 18 Struktura ofert pracy wg zawodów

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Struktura ofert pracy w powiecie cieszyńskim znacząco odbiega od struktury ofert pracy w pozostałych analizowanych obszarach. Grupa, w której zgłoszono najwięcej ofert pracy w powiecie cieszyńskim – robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (28% ogółu), w pozostałych obszarach była drugą, co do liczebności grupą (z wyjątkiem województwa śląskiego, gdzie również była największa i stanowiła 27% wszystkich ofert pracy). W podregionie bielskim ta grupa zawodowa obejmowała 22%, a w Polsce 21%. Grupami zawodowymi, którym pierwszeństwo ustępowali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy na tych terenach była grupa pracowników przy pracach prostych (w podregionie bielskim i w Polsce stanowiły 24% ogółu). Robotnicy przy pracach prostych na terenie powiatu cieszyńskiego były trzecią pod względem zgłoszonych ofert pracy (16%), natomiast w województwie śląskim drugą (22%).

Grupami zawodów, w których w powiecie cieszyńskim zgłoszono więcej ofert pracy, niż na pozostałych analizowanych obszarach były: pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (w powiecie cieszyńskim 20%, podregionie bielskim 18%, w województwie śląskim 14%, w Polsce 15%), operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (kolejno: 10%; 9%; 9% oraz 7%) oraz specjaliści (kolejno: 10%; 7%; 5% oraz 6%). Większy udział tej grupy zawodowej w powiecie cieszyńskim wynikać może ze specyfiki porównywanych obszarów oraz pośrednictwa pracy na ich terenie. Powiat cieszyński jest najmniej zurbanizowanym obszarem, podczas gdy instytucje zajmujące się pośrednictwem pracy w dużo większym udziale zlokalizowane są w dużych miastach i najczęściej swoją aktywność koncentrują na pośrednictwie pracy na specjalistów z wyższym wykształceniem.

Grupami zawodów, które na terenie powiatu cieszyły się proporcjonalnie mniejszym zainteresowaniem, niż na pozostałych analizowanych obszarach były: technicy i inny średni personel (kolejno: 7%; 9%; 9% oraz 11%) oraz pracownicy biurowi (kolejno: 7%; 9%; 13% oraz 13%). Co warto podkreślić, były to grupy zawodów, na które na terenie powiatu zgłoszono najmniej ofert pracy.

Celem uzupełnienia informacji o podaży i popycie w ujęciu zawodów zostanie przywołana informacja o osobach bezrobotnych w ujęciu grup zawodowych. Będzie ona prezentowana w ujęciu tych samych poziomów klasyfikacji, co w przypadku ofert pracy.

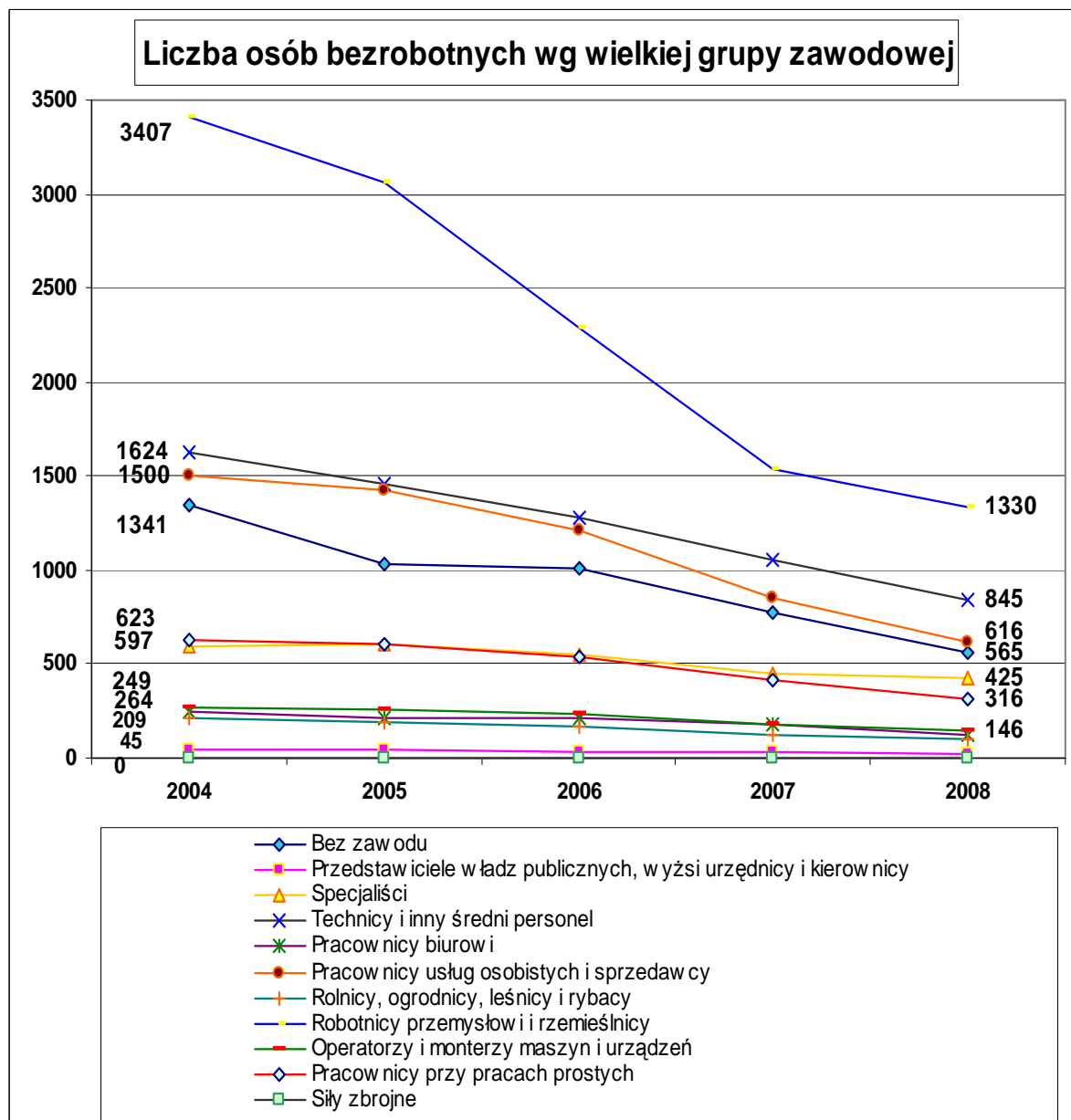
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wielką grupą zawodową najliczniej reprezentowaną przez osoby bezrobotne jest robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy. W końcu 2008 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie zarejestrowanych było 1 330 osób w tej grupie zawodowej. Grupa ta z roku na rok pomniejsza się – odchodzi z niej najwięcej osób bezrobotnych. W 2004 roku było 3 407 osób bezrobotnych, a w pięć lat później o 2 077 osoby mniej (zmniejszenie o 61%). Dynamiczne zmiany w liczbie osób bezrobotnych w tej grupie spowodowały, że jej udział w ogóle bezrobotnych zmniejszył się z 35% do 30% (w roku 2007 osiągnął nawet 27% udział). Zmniejszenie liczby bezrobotnych z tej grupy dokonało się przede wszystkim za sprawą takich zawodów jak: mechanik pojazdów samochodowych (w latach 2004 – 2008 grupa bezrobotnych w tym zawodzie zmniejszyła się o 273 osoby), cukiernik (154), krawiec (148), murarz (145), ślusarz (13), tokarz (80), elektromonter (elektryk) zakładowy (71), piekarz (60), górnik eksploatacji podziemnej (58), pozostali mechanicy – monterzy maszyn i urządzeń (46), malarz – tapeciarski (41), blacharz samochodowy (41), pozostali elektromonterzy (38), lakiernik samochodowy (37), szwaczka (34), stolarz (33) oraz malarz budowlany (32). Wyróżnione zawody, z których odeszło najwięcej osób bezrobotnych z rejestrów przyporządkować można do sekcji związanej z przetwórstwem przemysłowym (szczególnie związanego z branżą spożywczą oraz maszynową), a także budownictwem i naprawą pojazdów.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 19 Liczba osób bezrobotnych wg wielkiej grupy zawodowej

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Drugą grupą zawodową licznie reprezentowaną wśród osób bezrobotnych są technicy i inny średni personel (845 osób bezrobotnych). Grupa ta w analizowanym okresie zmniejszyła się o połowę (z 1 624 osób w 2004 roku). Z grupy tej, co roku odchodzą osoby bezrobotne, lecz tempo spadku nie jest tak duże, jak w przypadku wcześniej analizowanej grupy (spadek o 48% wobec 55% w przypadku robotników przemysłowych i rzemieślników). O mniejszej dynamice spadków świadczyć może stopniowy wzrost udziału tej grupy zawodowej w ogóle

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

bezrobotnych (w 2004 był to 16%, natomiast w 2008 19%). Zawodami, z których w analizowanym okresie odeszło najwięcej osób bezrobotnych były: technik żywienia i gospodarstwa domowego (134), asystent ekonomiczny (113), technik mechanik (101), technik budownictwa (68), technik rolnik (56), handlowiec (38), technik elektryk (35), organizator obsługi turystycznej (32) oraz technik technologii odzieży (25). Przywołane zawody reprezentują niemal wszystkie sekcje działalności gospodarczej.

Kolejna grupa pod względem liczby osób bezrobotnych to pracownicy usług osobistych i sprzedawcy. W roku 2008 liczba osób bezrobotnych w tej grupie wynosiła 616 osób (14%). W porównaniu do 2004 roku liczba osób zmniejszyła się o 884 osoby, czyli o 59%. Udział osób bezrobotnych w tej grupie zawodowej w ostatnich trzech latach regularnie spadał o 1 punkt procentowy rocznie. Zawodami, które zmniejszyły swoją liczebność w analizowanym okresie to były przede wszystkim zawody wskazywane jako te, na które zgłoszono najwięcej ofert pracy w ramach tej grupy. Wśród nich wymienić należy: sprzedawców (zmniejszenie o 455 osób), kucharzy (296), kelnerów (79), fryzjerów (45) oraz bufetowych (barmanów) (30).

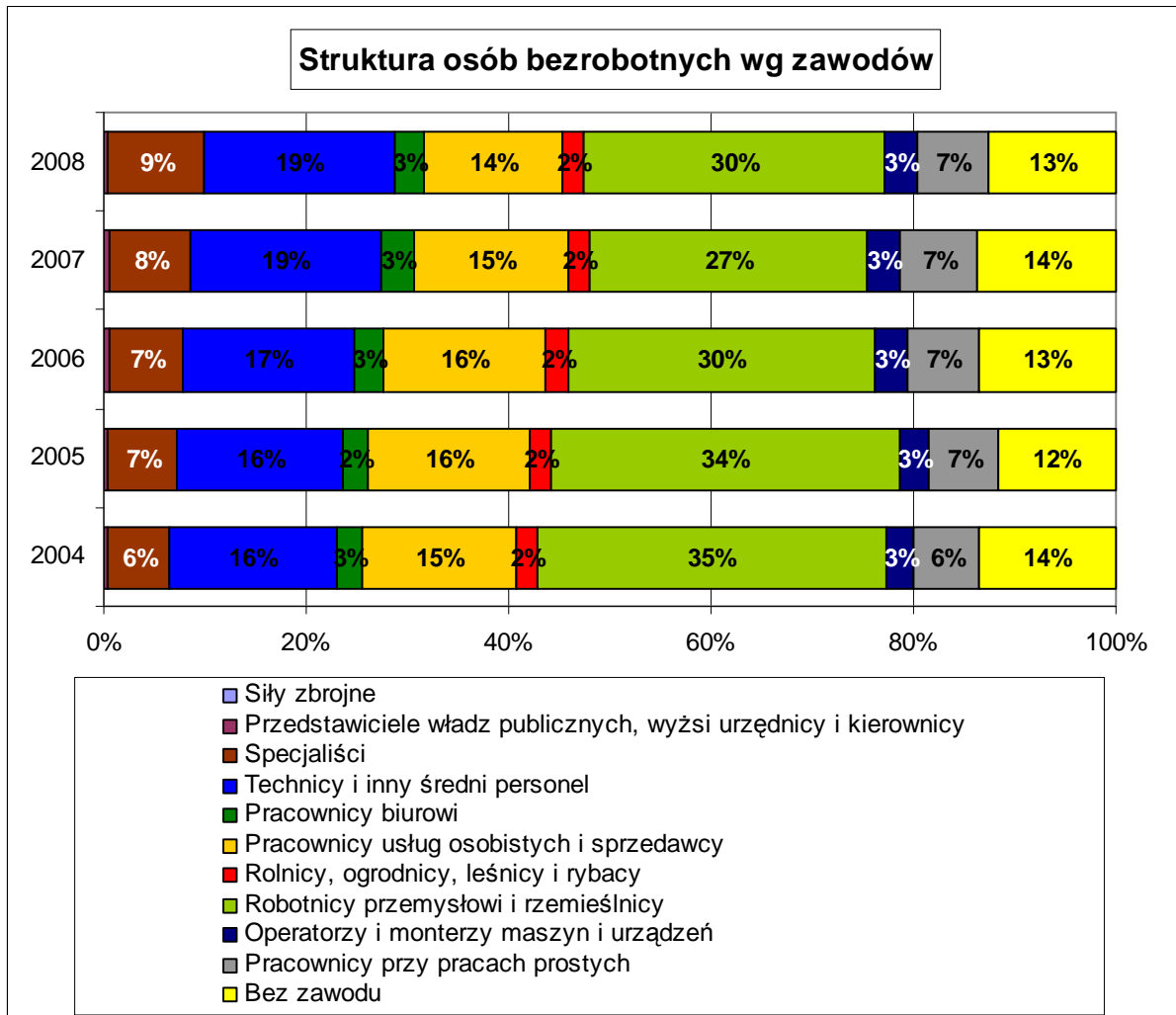
Kolejną wyróżnioną ze względu na dużą liczbę osób bezrobotnych kategorią jest grupa „bez zawodu”. Do kategorii „bez zawodu” zaliczane są osoby z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym oraz posiadające wykształcenie średnie ogólnokształcące, nieoparte żadnymi kwalifikacjami zawodowymi, dyplomem uprawniającym do wykonywania zawodu lub doświadczeniem zawodowym. Brak kierunkowego wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego powoduje, że osoby te są rejestrowane jako „bez zawodu”. Liczba osób z tej grupy w ostatnich latach malała. W 2004 liczba osób z tej kategorii wynosiła 1 341, podczas gdy w 2008 już tylko 565 (spadek o 776 osób, czyli 58%).

Wszystkie pozostałe kategorie cechowały się mniejszym, niż 10% udziałem w grupie bezrobotnych. Kolejną pod względem liczby osób bezrobotnych byli specjaliści (425 osób, czyli 9%), pracownicy przy pracach prostych (316, czyli 7%), operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (146, czyli 3%), oraz pracownicy biurowi 122, czyli 3%). Wszystkie te grupy cechowały się spadkiem liczby bezrobotnych.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 20 Struktura osób bezrobotnych wg zawodów

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Celem identyfikacji specyfiki osób bezrobotnych na terenie powiatu zostaną porównani do osób bezrobotnych na pozostałych obszarach. Grupą bezrobotnych z powiatu cieszyńskiego, która najbardziej odstawała od pozostałych była pracownicy przemysłowi i rzemieślnicy. W powiecie ich udział wynosił 30%, podczas gdy na pozostałym terenie nie przekraczał 24%. Podobnie wyglądała sytuacja osób z grupy technicy i inny średni personel. W powiecie udział bezrobotnych wynosił 19%, podczas gdy w podregionie bielskim 12%, województwie śląskim 14%, natomiast w Polsce 15%.

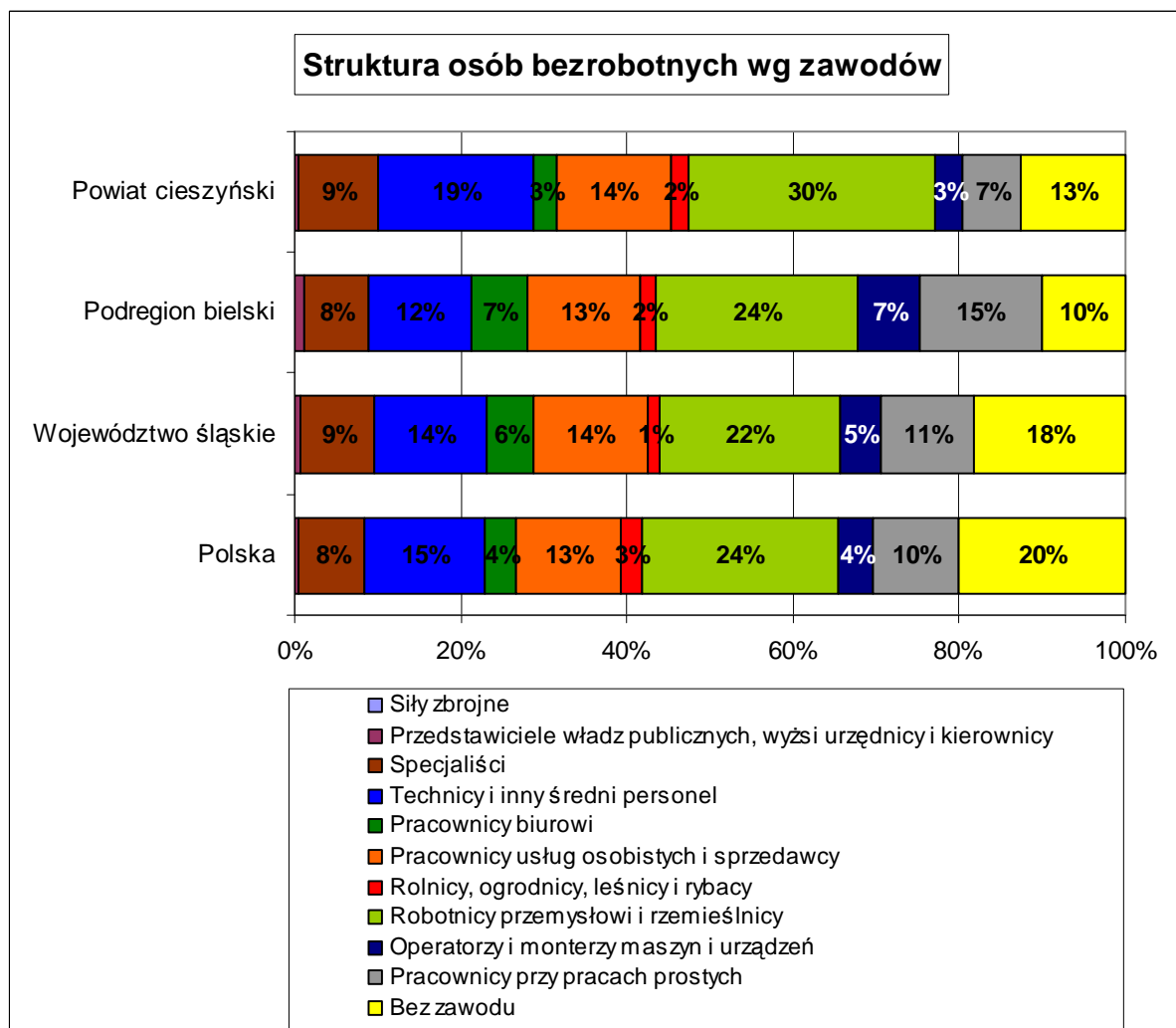
Struktura osób bezrobotnych była bardzo zbliżona w przypadku takich grup zawodowych, jak: specjaliści (na porównywanych terenach wahała się od 8% do 9%), pracownicy usług

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

osobistych i sprzedawcy (od 13% do 14%) oraz rolnicy, ogrodnicy i leśnicy (w granicach od 1% w województwie śląskim do 3% w Polsce, w powiecie i podregionie wynosiła 2%).

Wykres 21 Struktura osób bezrobotnych wg zawodów

Źródło: Syriusz za: www.mz.praca.gov.pl

Dużo mniejszy udział osób bezrobotnych na terenie powiatu był w takich grupach jak: pracownicy przy pracach prostych (w powiecie cieszyńskim 7%, podregionie bielskim 15%, w województwie śląskim 11%, w Polsce 10%), operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (kolejno: 3%; 7%; 5% oraz 4%), kategoria „bez zawodu” (kolejno 13%; 10%; 18% oraz 20%) oraz pracownicy biurowi (kolejno: 3%; 7%; 6% oraz 4%). Stosunkowo mniejszy udział pracowników przy pracach prostych oraz osób z kategorii „bez zawodu” jest bardzo dobrą informacją, gdyż te grupy gromadzą osoby o najniższych kwalifikacjach: w przypadku osób

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

„bez zawodu” są to osoby, bez konkretnych kwalifikacji nie potwierdzone żadnym doświadczeniem, podczas gdy grupa zawodowa pracownicy przy pracach prostych skupia osoby, których dotychczasowe doświadczenie zawodowe oraz kwalifikacje nie są bardzo wysokie i związane są z wykonywaniem pracy, którą stosunkowo najłatwiej jest zastąpić pracą innych osób (można stosunkowo prosto przyuczyć daną osobę do wykonywania prac związanych z tymi profesjami).

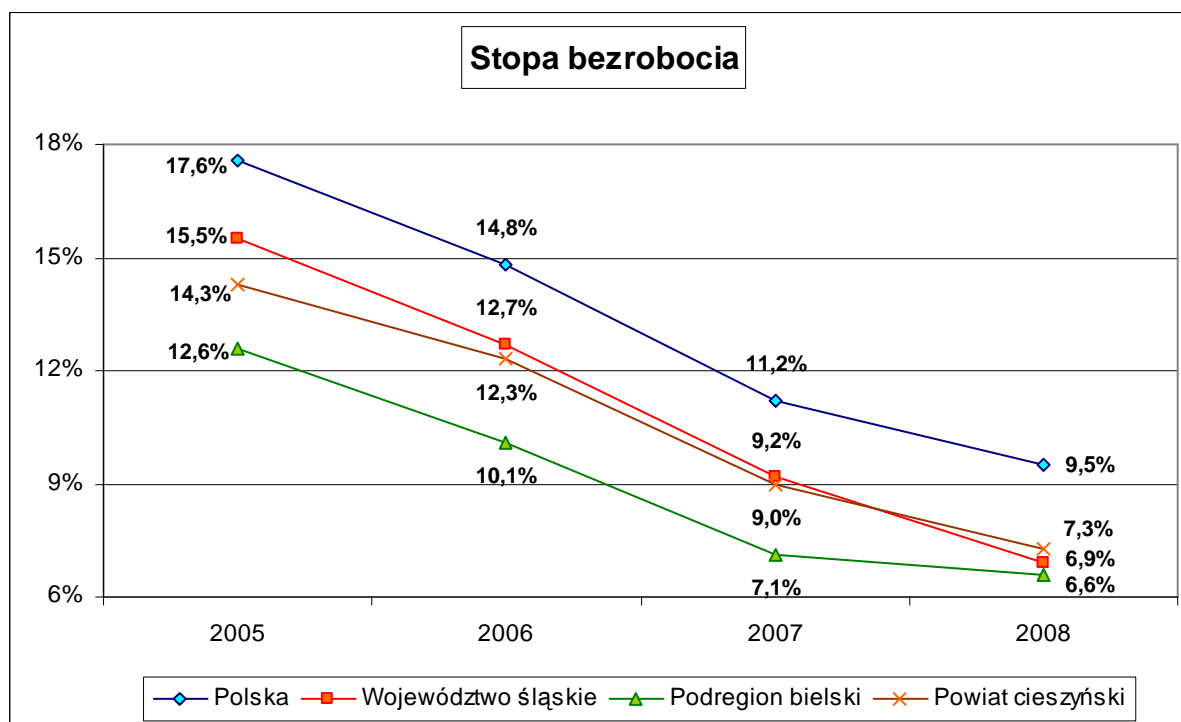

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

V. Rynek pracy

W tej części opracowania zostaną przywołane, tytułem podsumowania informacji o osobach bezrobotnych podstawowe dane dotyczące rynku pracy. Wskaźnikami opisującymi rynek pracy jest bardzo popularny wskaźnik bezrobocia oraz nieco mniej popularny wskaźnik zatrudnienia.

Wykres 22 Stopa bezrobocia

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Stopa bezrobocia na poziomie powiatu wynosi 7,3%. W poprzednich latach stopa bezrobocia dla powiatu cieszyńskiego była niższa, niż średnio w województwie (w 2005 roku nawet o 1,2 punktu procentowego), lecz pozytywna przewaga w 2008 roku znikła. Aktualnie w województwie śląskim stopa bezrobocia wynosi 6,9%, natomiast w podregionie bielskim jest jeszcze niższa i wynosi 6,6%. Stopa bezrobocia w Polsce przez cały okres utrzymywała się na dużo wyższym poziomie, niż w pozostałych analizowanych obszarach. Różnica

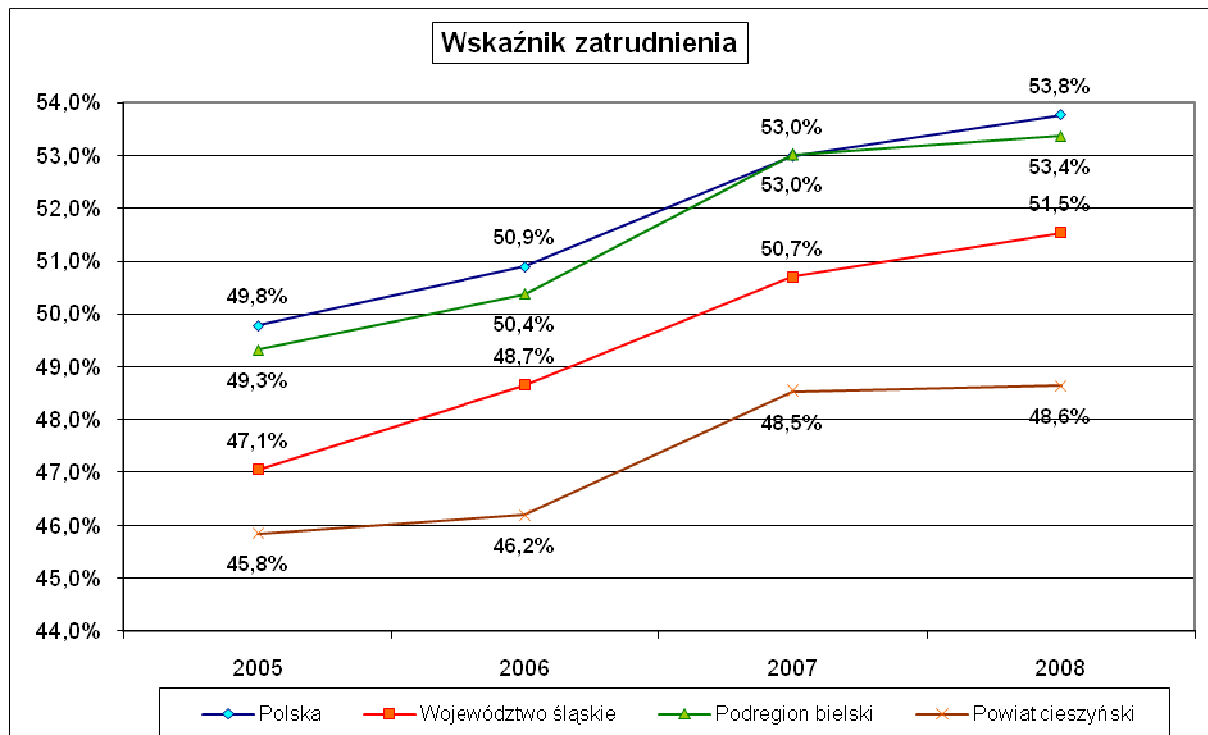

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

między województwem śląskim, a Polską zarówno w 2005 jak i 2008 utrzymywała się na przeszło 2 punktowym poziomie.

Dla porównania poniżej został przywołany wskaźnik zatrudnienia. Informuje on o tym, jak wiele osób z tych, którzy mogą pracować podejmuje zatrudnienie. Wskaźnik zatrudnienia (stopa zatrudnienia) definiowany jest jako liczba osób pracujących do liczby osób w wieku produkcyjnym (15-59/64). Pożądana jest jak najwyższa wartość wskaźnika. Wskaźnik rośnie wraz ze wzrostem pracujących i/lub spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym. Ze względu na fakt, że wskaźnik ten nie jest obliczany przez GUS na poziomie powiatów został on wyliczony na podstawie dostępnych danych¹². Wskaźnik został samodzielnie obliczony dla wszystkich prezentowanych obszarów, dlatego w przypadku poziomu wojewódzkiego oraz Polski może nie pokrywać się z wartością publikowaną przez GUS.

Wykres 23 Wskaźnik zatrudnienia

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

¹² Wskaźnik został wyliczony w oparciu o dane powiatowych urzędów pracy i częściowo GUS, zgodnie z poniższym wzorem:

Liczba bezrobotnych / stopa bezrobocia = liczba aktywnych zawodowo
Liczba pracujących = liczba aktywnych zawodowo – liczba bezrobotnych
Liczba pracujących / liczba osób w wieku produkcyjnym = wskaźnik zatrudnienia.

Powiat cieszyński charakteryzują się najniższym spośród prezentowanych obszarów wskaźnikiem zatrudnienia. W 2008 roku wynosił 48,6%. Dużo wyższa wartość wskaźnika cechowała województwo śląskie 51,5%. Co druga osoba w wieku produkcyjnym pracowała. Najwyższa wartość wskaźnika utrzymywała się średnio w Polsce (53,8%) oraz podregionie bielskim (53,4%).

Z przedstawionych danych wynika, że wartość wskaźnika zatrudnienia w ostatnich latach dynamicznie wzrasta, co znajduje również odzwierciedlenie we wskaźniku bezrobocia, który w ostatnich latach zmniejsza swoją wartość. Liczba osób znajdujących zatrudnienie w ostatnich latach wzrasta, co widoczne jest również po zmniejszającej się liczbie osób bezrobotnych.

Liczba osób pracujących na terenie powiatu w ostatnich latach znacząco wzrosła. Dla sprawdzenia, które sektory gospodarki zatrudniają najwięcej osób została przywołana poniższa tabela. Z danych wynika, że najwięcej osób dotychczas pracujących było w przemyśle (12 455, czyli co trzecia pracująca osoba, 33,3%), w usługach rynkowych (10 582, czyli 28,3%) oraz usługach nierynkowych¹³ (9 851, czyli 26,4%). Najmniej pracujących było w rolnictwie (4 484, czyli 12%). Sektorami, które w ostatnich latach przyjmowały w swoje szeregi nowych pracowników był przede wszystkim przemysł (w latach 2003 – 2007 wzrost o 827 osób) oraz usługi rynkowe (805). W tym samym czasie liczba osób pracujących znacząco zmniejszyła się w usługach nierynkowych (552) oraz nieznacznie w rolnictwie (39).

¹³ **Sektory ekonomiczne: Rolniczy:** A - rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo oraz B – rybactwo, **Przemysłowy:** C – górnictwo, D – przetwórstwo przemysłowe, E – wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, wodę oraz F – budownictwo, **Usługi rynkowe:** G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego, H – hotele i restauracje, I – transport, gospodarka magazynowa i łączność, J – pośrednictwo finansowe, K – obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz O – działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała, **Usługi nierynkowe:** L – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe społeczne i powszechne ubezpieczenie zdrowotne, M - edukacja, N – ochrona zdrowia i pomoc społeczna.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 13 Pracujący wg sektorów ekonomicznych

Pracujący¹⁴ wg sektorów ekonomicznych					
Lata/ sektor	rolnictwo	przemysł	usługi nierynkowe	usługi rynkowe	ogółem
2003	4 523	11 628	10 403	9 777	36 331
2004	4 534	11 466	10 035	9 302	35 337
2005	4 522	11 790	9 891	9 872	36 075
2006	4 526	11 823	9 679	9 601	35 629
2007	4 484	12 455	9 851	10 582	37 372
2003- 2007	-39	827	-552	805	1 041

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

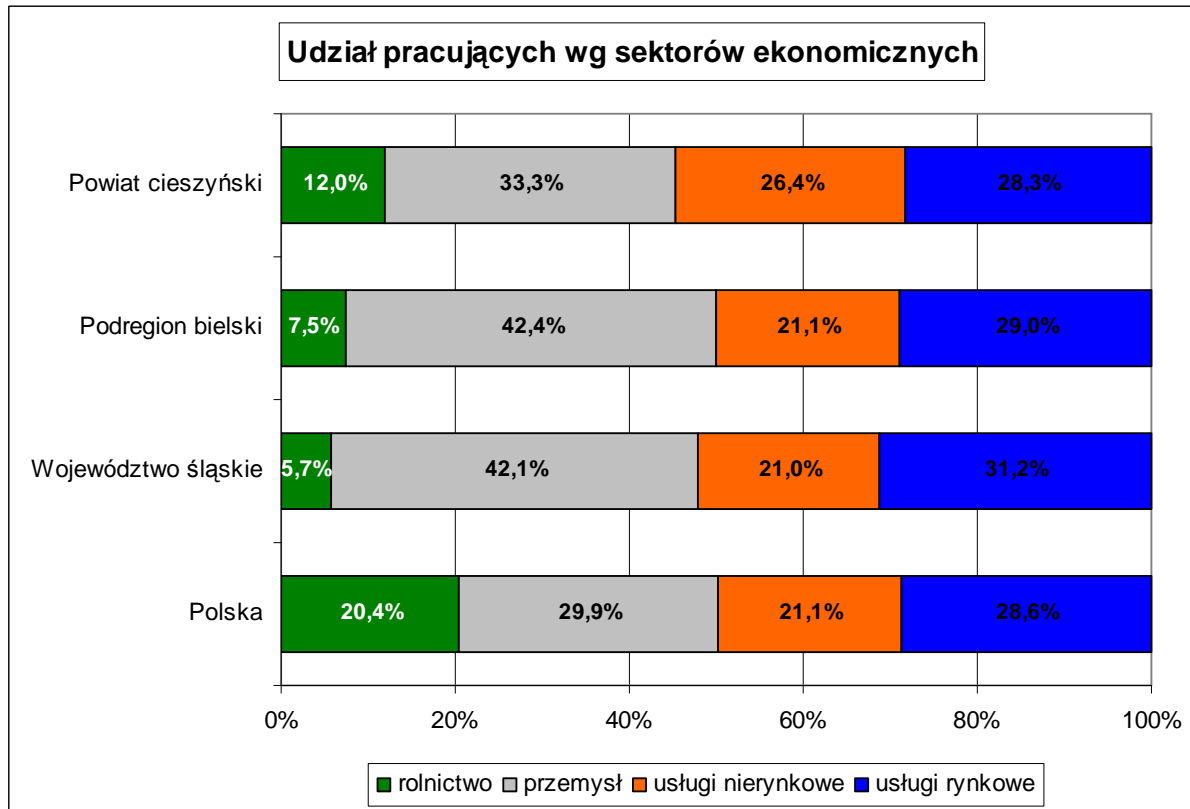
Porównując strukturę pracujących wg poszczególnych sektorów powiatu cieszyńskiego, ze strukturą innych porównywanych obszarów widać, że stosunkowo najwięcej osób pracuje w usługach nierynkowych, które w dużej mierze związane są z tzw. podmiotami sektora publicznego (26,4%, wobec 21,1% w podregionie bielskim, 21% województwie śląskim oraz 21,1% w Polsce). W przypadku usług rynkowych na terenie powiatu udział jest niemal taki sam jak w Polsce (28,3% wobec 28,6%), natomiast jest niższy niż w podregionie bielskim (29%) oraz zdecydowanie niższy niż w województwie śląskim (31,2%). Udział pracujących w przemyśle na terenie powiatu jest 33,3% i jest wyższy niż w Polsce (29,9%). W porównaniu do podregionu bielskiego (42,4%) oraz województwa śląskiego (42,1%) udział pracujących w sektorze przemysłowym w powiecie cieszyńskim jest zdecydowanie mniejszy. Sektor rolniczy stanowi miejsce pracy dla 12% pracowników z powiatu cieszyńskiego. Większy udział pracujących utrzymuje się w Polsce (20,4%), natomiast w pozostałych obszarach jest niższy (w podregionie bielskim wynosi 7,5%, a w województwie śląskim 5,7%).

¹⁴ Pracujący łącznie z rolnictwem indywidualnym.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 14 Udział pracujących wg sektorów ekonomicznych

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Wysoki udział pracujących w rolnictwie może być związany ze zjawiskiem bezrobocia ukrytego zwanego również ponadzatrudnieniem. Polega na tym, że w gospodarstwach rolnych pracuje dużo więcej osób, niż wymaga tego racjonalne gospodarowanie. Osoby zatrudnione w tych gospodarstwach mogłyby podjąć pracę gdzie indziej, bez uszczerbku dla wydajności tych gospodarstw. Istnieje szereg zjawisk, które utrudniają zmiany w tym obszarze. Rolnicy oraz domownicy gospodarstw rolnych mogą płacić relatywnie niską składkę KRUS, która zapewnia im bezpieczeństwo socjalne oraz możliwość uzyskania świadczeń emerytalno - rentowych, lecz w dużym zakresie utrzymuje niekorzystną sytuację na wsi. Do petryfikowania złej sytuacji na wsi przyczyniać się może również system dopłat bezpośrednich do produkcji rolnej, który zapewnia dodatkowy dochód dla osób pracujących w tym sektorze.

VI. Edukacja

Na terenie powiatu działa szereg placówek edukacyjnych. Wg dostępnych baz danych na terenie powiatu działa ok. 56 przedszkoli¹⁵, 72 szkoły podstawowe, 30 gimnazjów oraz 53 szkoły ponadgimnazjalne¹⁶.

Celem tej części opracowania będzie przyjrzenie się jakości kształcenia szkół na terenie powiatu cieszyńskiego. Ocena jakości kształcenia może być dokonana w oparciu o dwa źródła danych:

- wyniki egzaminów gimnazjalnych, wyniki matury oraz wyniki egzaminów zawodowych (dla gimnazjów, szkół kończących się egzaminem maturalnym oraz szkół kończących się egzaminem zawodowym) oraz
- sytuację absolwentów na rynku pracy po ukończeniu szkoły mierzonej udziałem uczniów szkół zarejestrowanych w PUP w porównaniu do liczby absolwentów w danym roku.

Poniższy wykres prezentuje wyniki egzaminów gimnazjalnych. Ze względu na fakt, że Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Jaworznie nie publikuje danych jednostkowych dotyczących wyników egzaminów w poszczególnych powiatach, ani wyników ujęciu podregionalnym nie jest możliwe wskazanie wyników egzaminów na tym poziomie. Celem zachowania dotychczasowej konwencji prezentacji danych informacja ta została zastąpiona danymi dla poszczególnych powiatów wchodzących w skład podregionu bielskiego.

Z analiz wynika, że wyniki egzaminów gimnazjalnych na terenie powiatu cieszyńskiego wypadają pomyślnie. Wynik średni w 2008 roku wyniósł 30,92 dla części humanistycznej egzaminu, natomiast w części matematyczno – przyrodniczej 27,77. Porównując go do pozostałych obszarów widać, że w przypadku egzaminu humanistycznego wypadł lepiej, niż w Polsce (30,75), natomiast słabiej niż ogólnie w województwie (31,14) oraz pozostałych powiatach podregionu bielskiego. W przypadku części matematyczno – przyrodniczej wyniki

¹⁵ Przywoływane dane o liczbie placówek edukacyjnych za: www.scholaris.pl

¹⁶ Szkoły ponadgimnazjalne to przede wszystkim: licea ogólnokształcące, licea profilowane, licea zawodowe, licea plastyczne, licea techniczne, licea ogólnokształcące uzupełniające, licea ogólnokształcące na podbudowie szkoły podstawowej, licea ogólnokształcące na podbudowie szkoły zasadniczej, technika, technika uzupełniająca, technika, licea na podbudowie szkoły podstawowej, technika, licea na podbudowie szkoły zasadniczej oraz zasadnicze szkoły zawodowe. Większość tych szkół funkcjonuje w ramach różnego rodzaju zespołów szkół, których na terenie powiatu jest ok.29.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

dla uczniów z powiatu cieszyńskiego były zdecydowanie lepsze (27,77), niż uczniów z pozostałych porównywanych obszarów. Średni wynik w Polsce wyniósł 27,07, na Śląsku 26,96, natomiast w podregionie bielskim lepszy był w Bielsko-Białej (29,89), natomiast słabszy w powiatach bielskim (27,52) i żywieckim (26,71).

Tabela 15 Wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2008 roku

Wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2008 roku				
wynik egzaminu - część humanistyczna				
Obszar	Liczba uczniów	Wynik Najczęstszy (modalna)	Wynik Środkowy (mediana)	Wynik średni (średnia arytmetyczna)
Polska	473 595	38	32	30,75
województwo śląskie	52 833	38	33	31,14
powiat cieszyński	2 222	37	32	30,92
Bielsko-Biała	1 952	41	35	33,57
powiat bielski	1 994	38	34	32,38
powiat żywiecki	2 187	37	32	31,14
wynik egzaminu - część matematyczno - przyrodnicza				
Obszar	Liczba uczniów	Wynik Najczęstszy (modalna)	Wynik Środkowy (mediana)	Wynik średni (średnia arytmetyczna)
Polska	473 683	21	26	27,07
województwo śląskie	52 816	19	26	26,96
powiat cieszyński	2 222	25	27	27,77
Bielsko-Biała	1 951	28	29	29,89
powiat bielski	1 993	21	26	27,52
powiat żywiecki	2 185	24	25	26,71

Źródło: Informacja wstępna o wynikach egzaminu gimnazjalnego 2008 w województwie śląskim za: www.oke.jaworzno.pl oraz Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2008 za: www.cke.edu.pl.

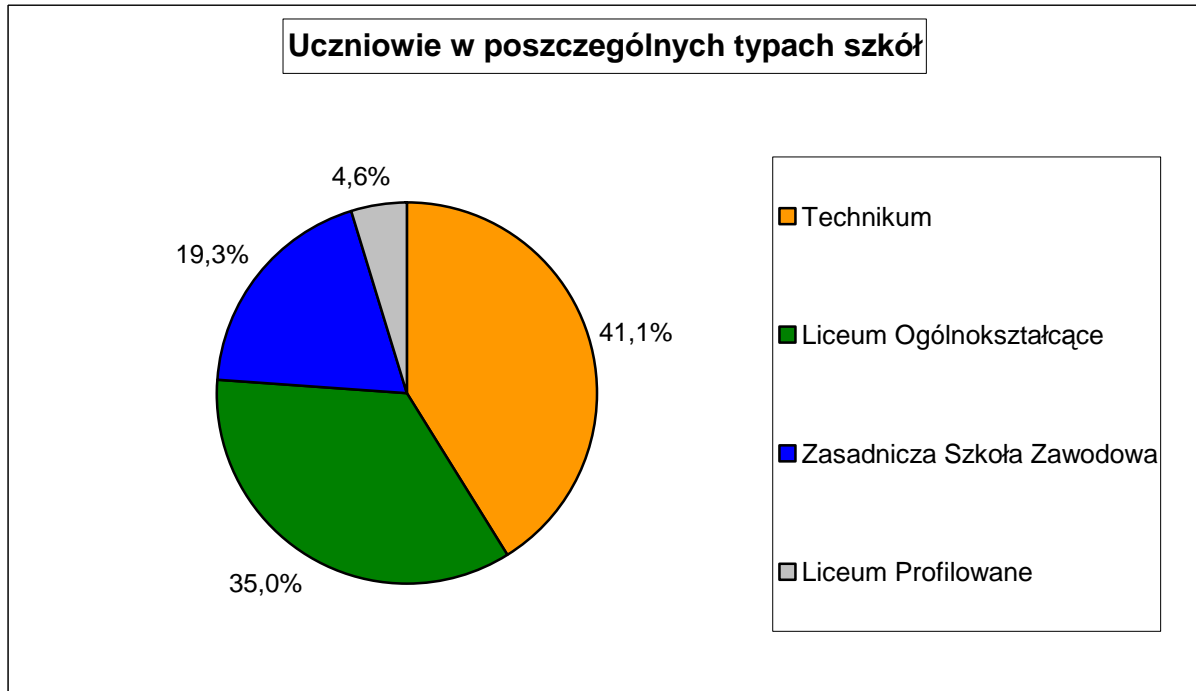
Przyglądając się wynikom warto wskazać, że lepsze osiągnięcia w części matematyczno – przyrodniczej są bardzo dobrą informacją. Aktualnie tocząca się dyskusja w szkolnictwie koncentruje swoją uwagę na poprawie jakości kształcenia w tym obszarze, przede wszystkim ze względu na wzrastające braki młodzieży w tym zakresie, które później rzutują na dalsze decyzje edukacyjne. Skutkuje to niechęcią młodzieży do podejmowania na kolejnych

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

etapach edukacji kierunków humanistycznych, podczas gdy rynek pracy odczuwa braki specjalistów o profilu technicznym oraz związanych egzaminów z naukami przyrodniczymi.

Wykres 24 Uczniowie w poszczególnych typach szkół

Źródło: Stanisław Kubicius, *Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2007/2008*, Cieszyn 2009

Powyższy wykres prezentuje strukturę uczniów szkół ponadgimnazjalnych dla powiatu cieszyńskiego. Widać uczniów niego wyraźnie, że na terenie powiatu zdecydowanie dominują uczniowie techników stanowiąc 41,1% (2 843 uczniów). Nauka uczniów tych pałcówkach odbywała się łącznie w 106 oddziałach szkolnych. Kolejne, pod względem popularności były licea ogólnokształcące, uczniów których uczyło się łącznie 2 426 uczniów (35%). Do zasadniczych szkół zawodowych uczęszczało 1 335 uczniów (19,3% ogółu), natomiast do liceów profilowanych 320 osób (4,6%).

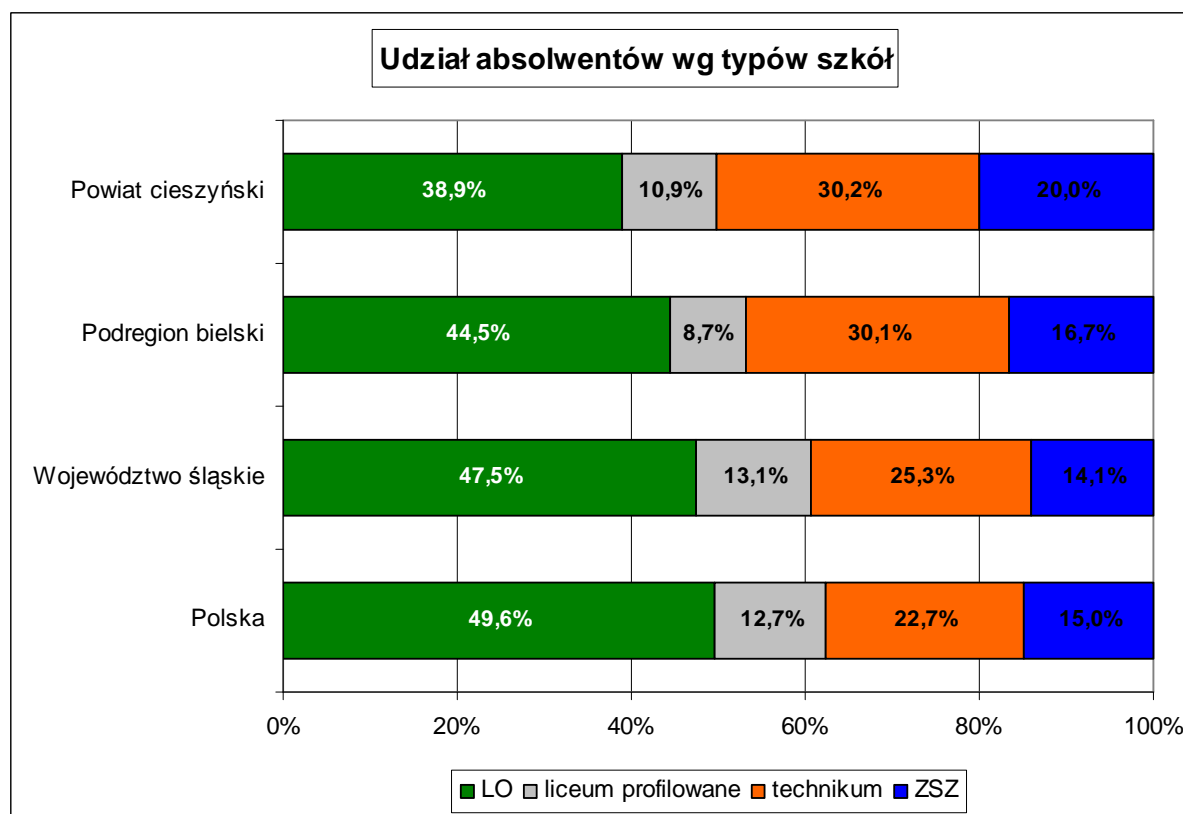
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 16 Struktura uczniów szkół ponadgimnazjalnych wg typów

Typ szkoły	Oddziały		Uczniowie	
	Liczba	Udział	Liczba	Udział
Technikum	106	41,9%	2843	41,1%
Liceum Ogólnokształcące	84	33,2%	2426	35,0%
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	50	19,8%	1335	19,3%
Liceum Profilowane	13	5,1%	320	4,6%
Ogółem	253	100,0%	6924	100,0%

Źródło: Stanisław Kubicius, *Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2007/2008*, Cieszyn 2009

Wykres 25 Udział absolwentów wg typów szkół

Źródło: Główny Urząd Statystyczny za: www.stat.gov.pl

Celem porównania szkolnictwa na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej w analizowanych obszarach porównana została liczba absolwentów wg wybranych typów szkół. Z zestawienia widać, że w powiecie cieszyńskim zdecydowanie większy jest udział absolwentów szkół

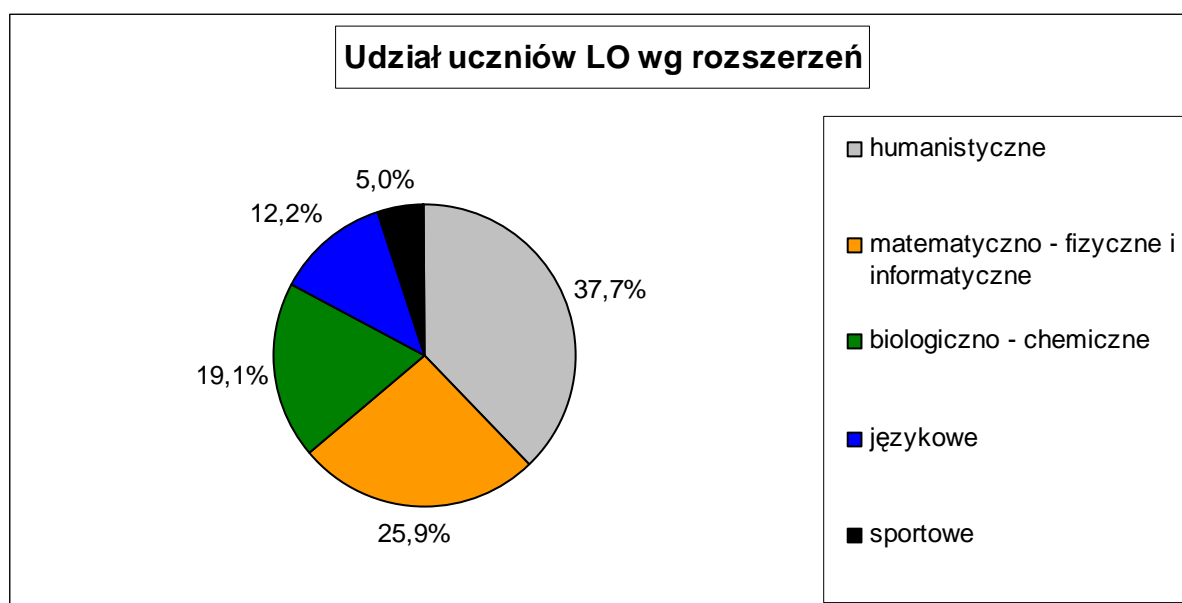

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

zasadniczych zawodowych (20%, wobec 16,7% w podregionie bielskim, 14,1% w województwie śląskim oraz 15% w Polsce). Większy był również udział absolwentów techników (kolejno: 30,2%; 30,1%; 25,3% oraz 22,7%). Większy udział absolwentów szkół zawodowych takich jak technikum i zasadnicza szkoła zawodowa dokonał się kosztem m.in. innego typu szkół zawodowych, a mianowicie liceum profilowanego (kolejno: 10,9%, 8,7%, 13,15 oraz 12,7%). Zdecydowanie najmniej na terenie powiatu było absolwentów liceów ogólnokształcących. W powiecie absolwenci tego typu szkół stanowili 38,9%, podczas gdy w podregionie bielskim 44,5%, województwie śląskim 47,5%, natomiast w Polsce aż 49,6%. Udział absolwentów liceów ogólnokształcących będzie się bezpośrednio przekładał na udział osób bezrobotnych klasyfikowanych jako osoby „bez zawodu”. Udział tych osób w analizowanych obszarach wyniósł kolejno 13%; 10%; 18% oraz 20%.

Z punktu widzenia dominujących przedmiotów w liceum ogólnokształcącym (tzw. rozszerzeń) widać, że uczniowie w największym udziale wybierali przedmioty humanistyczne (37,7%), rzadziej natomiast matematyczno – fizyczne i informatykę (25,9%), biologiczno – chemiczne (19,1%), językowe (12,2%), czy sportowe (5%).

Wykres 26 Udział uczniów LO wg rozszerzeń

Źródło: Stanisław Kubicius, *Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2007/2008*, Cieszyn 2009

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 17 Liczba uczniów LO w rozbiciu na rozszerzenia

Liczba uczniów LO w rozbiciu na rozszerzenia		
Rozszerzenia	Liczba uczniów	Udział uczniów
humanistyczne	915	37,7%
matematyczno - fizyczne i informatyczne	628	25,9%
biologiczno - chemiczne	464	19,1%
językowe	297	12,2%
sportowe	122	5,0%
Ogółem	2426	100,0%

Źródło: Stanisław Kubicius, *Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2007/2008*, Cieszyn 2009

Dla oceny jakości kształcenia na poziomie szkoły średniej możliwe jest przywołanie informacji o wynikach egzaminów maturalnych. Ogólnie poziom zdawalności matury na terenie powiatu cieszyńskiego jest najwyższy spośród wszystkich porównywanych obszarów. Wynosił 86,2% podczas gdy w podregionie bielskim 85%, województwie śląskim 81,6%, natomiast Polsce 79%.

Tabela 18 Wyniki egzaminów maturalnych w 2008 roku

Wyniki egzaminów maturalnych w 2008 roku			
Obszar	Liczba osób zdających	Zdający, którzy ze wszystkich egzaminów obowiązkowych uzyskali co najmniej 30% i otrzymali świadectwo dojrzałości.	
		Liczba	%
Polska	415 000	327 850	79,0%
Województwo śląskie	46 372	37 851	81,6%
Podregion bielski	7 025	5 970	85,0%
Powiat cieszyński	1 753	1 511	86,2%

Źródło: *Informacja wstępna o wynikach egzaminu maturalnego 2008 w województwie śląskim 2008* za: www.oke.jaworzno.pl oraz *Osiągnięcia maturzystów w roku 2008. Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w maju 2008 roku* za: www.cke.edu.pl

Dla uzyskania dokładniejszego obrazu możliwe jest przyglądnięcie się wynikom egzaminów maturalnych w poszczególnych typach szkół.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 19 Wyniki egzaminów maturalnych w 2008 roku

Wyniki egzaminów maturalnych w 2008 roku						
obszar	% tych którzy zdali maturę					
	ogółem	LO ¹⁷	LP	T	LU	TU
Polska	79,0%	89,0%	63,0%	67,0%	43,0%	32,0%
Województwo śląskie	83,2%	90,9%	64,6%	73,8%	45,1%	33,6%
Podregion bielski	84,0%	92,0%	73,4%	79,9%	39,8%	29,2%
Powiat cieszyński	86,2%	92,7%	70,3%	81,3%	44,4%	0,0%

Źródło: *Informacja wstępna o wynikach egzaminu maturalnego 2008 w województwie śląskim 2008* za: www.oke.jaworzno.pl oraz *Osiągnięcia maturzystów w roku 2008. Sprawozdanie z egzaminu maturalnego w maju 2008 roku* za: www.cke.edu.pl

Z prezentowanych danych wynika, że zdawalność matury była najwyższa w liceach ogólnokształcących (wyższy od średniej zdawalności w każdym z analizowanych obszarów średnio o 7 punktów procentowych). Kolejnym typem szkół pod tym względem były technika, później licea profilowane, licea uzupełniające i na samym końcu technika uzupełniające. Pod względem zróżnicowania widać, że dwa dominujące pod względem wysokiej zdawalności typy szkół cechowały się na terenie powiatu lepszym poziomem zdawalności (tj. liceum ogólnokształcące i technikum). W przypadku niskiego wyniku dla techniku uzupełniającego warto dodać, że na terenie powiatu w 2008 roku do egzaminu przystąpiły 4 osoby, z których nikt nie zdał. W przypadku pozostałych szkół, które na zakończenie oferują możliwość zdawania matury licea uzupełniające ustąpiły pierwsze miejsce szkołom z województwa śląskiego, natomiast w przypadku liceów profilowanych lepsze okazały się szkoły z podregionu bielskiego.

W miejscu tym warto przywołać sytuację liceów profilowanych, które były trzecim pod względem zdawalności matury typem szkoły. W całym powiecie cieszyńskim uczy się w tego typu szkołach uczy się łącznie 320 uczniów (4,6%) w 13 oddziałach. Z danych zawartych w publikacji *Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2007/2008* wynika, że było 170 uczniów klas trzecich, 85 uczniów klas drugich oraz 65 uczniów klas pierwszych, co świadczy o coraz mniejszym zainteresowaniu uczniów tym typem kształcenia. Z rekrutacji w roku 2008/2009 wynika, że do tego typu szkół na terenie powiatu zapisało się tylko 30 uczniów (wszyscy w profilu socjalnym). 30 uczniów stanowiło zaledwie

¹⁷ LO- liceum ogólnokształcące, LP- liceum profilowane, T – technikum, LU – liceum uzupełniające, TU – technikum uzupełniające.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

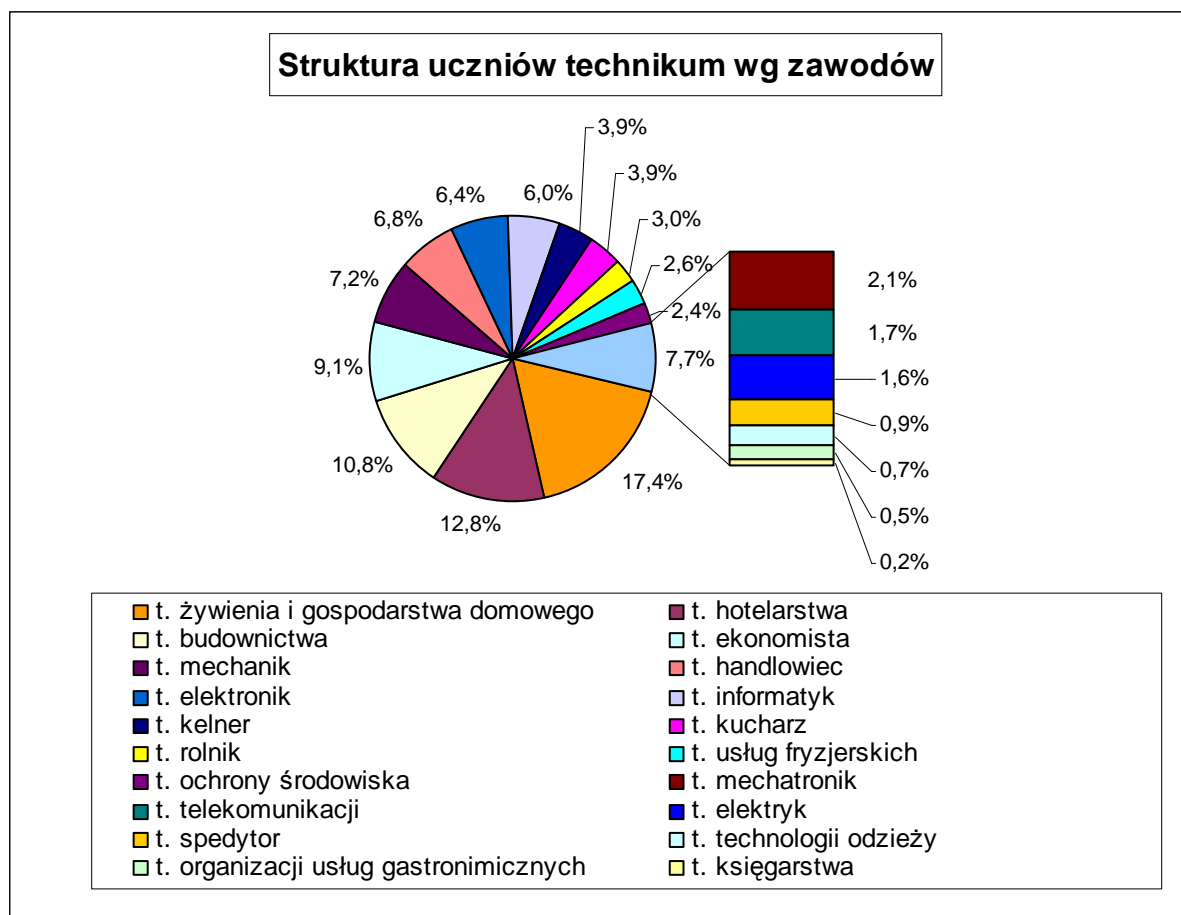
1,4% wszystkich uczniów, którzy dokonali zapisów we wspomnianym roku szkolnym. Spośród wszystkich uczniów liceów profilowanych największym zainteresowaniem cieszyły się takie profile jak: usługowo gospodarczy (132 osoby stanowiące 41,3% ogółu uczniów tego typu szkół; socjalny – 86 uczniów, 26,9% ogółu; zarządzanie informacją – 59 uczniów 18,4% ogółu, kształtowanie środowiska – 26 uczniów, 8,1% ogółu oraz ekonomiczno – administracyjny – 17 uczniów 5,3% ogółu).

Typem szkoły najbardziej popularnym wśród wszystkich szkół ponadgimnazjalnych jest technikum. W końcu 2007 roku na terenie powiatu uczęszczało do tego typu szkoły aż 2 843 uczniów. Z danych zawartych w publikacji *Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2007/2008* wynika, że średnio dla jednej klasy szkolnej (1 – 4) prowadzone jest 26 oddziałów. Z danych wynika, że liczba uczniów techników w kolejnych rośnie. Aktualnie uczniów czwartej klasy technikum uczy się łącznie 644 uczniów, w klasie trzeciej 649 uczniów, w klasie drugiej 768 uczniów, natomiast w pierwszej 782. Z danych wynika, że kolejne przyjmowane roczniki są liczniejsze od poprzednich, co można interpretować jako wzrost zainteresowania tym typem kształcenia.

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 27 Struktura uczniów technikum wg zawodów

Źródło: Stanisław Kubicius, *Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2007/2008*, Cieszyn 2009

Wśród uczniów technikum największym powodzeniem cieszyły się kierunki nauczania związane z zawodami takimi jak: technik żywienia i gospodarstwa domowego (17,4% ogółu), technik hotelarstwa (12,8%), technik budownictwa (10,8%), technik ekonomista (9,1%), technik mechanik (7,2%), technik handlowiec (6,8%), technik elektronik (6,4%) oraz technik informatyk (6%). W przypadku pozostałych zawodów udział uczniów w ogólnej liczbie był mniejszy niż 5%.

Uczniowie techników po zakończeniu nauki mogą przystępować zarówno do egzaminu maturalnego, jak również do egzaminu zawodowego. Wyniki egzaminów zawodowych dla tego typu kształcenia zostały przywołane wcześniej. Wyniki egzaminów w danym zawodzie prezentowane w postaci poziomu zdawalności nie są do końca porównywalne do wyników egzaminu w innym zawodzie, ze względu na inną specyfikę zadań egzaminacyjnych, a co za

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

tym idzie ich poziom trudności. Wyniki egzaminów ze względu na standaryzację zadań porównywalne są w obrębie jednego zawodu. Z poniższej tabeli wynika, że uczniowie techników z powiatu cieszyńskiego dają sobie dużo lepiej radę na egzaminach zawodowych. Średnio poziom zdawalności w danym zawodzie w powiecie cieszyńskim jest wyższy o 10 p.p. niż w województwie śląskim. Największe różnice na korzyść uczniów z powiatu cieszyńskiego były w zawodzie technik hotelarstwa (61% wobec 20%).

Tabela 20 Liczba i struktura uczniów techników oraz zdawalność egzaminu zawodowego w rozbiciu na zawody

Liczba i struktura uczniów techników oraz zdawalność egzaminu zawodowego w rozbiciu na zawody				
Zawód	Uczniowie		Zdawalność egzaminu zawodowego	
	Liczba	Udział	powiat	województwo
technik żywienia i gospodarstwa domowego	495	17,4%	64%	53%
technik hotelarstwa	365	12,8%	61%	20%
technik budownictwa	308	10,8%	63%	51%
technik ekonomista	260	9,1%	23%	20%
technik mechanik	204	7,2%	52%	51%
technik handlowiec	192	6,8%	52%	44%
technik elektronik	183	6,4%	27%	37%
technik informatyk	170	6,0%	88%	58%
technik kelner	111	3,9%	48%	48%
technik kucharz	110	3,9%	89%	73%
technik rolnik	85	3,0%	77%	58%
technik usług fryzjerskich	73	2,6%	-	-
technik ochrony środowiska	67	2,4%	36%	39%
technik mechatronik	61	2,1%	-	-
technik telekomunikacji	47	1,7%	13%	24%
technik elektryk	45	1,6%	50%	37%
technik spedytor	26	0,9%	53%	32%
technik technologii odzieży	21	0,7%	33%	71%
technik organizacji usług gastronomicznych	13	0,5%	-	-
technik księgarstwa	7	0,2%	-	-
Ogółem	2 843	100,0%	-	-

Źródło: Stanisław Kubicius, *Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2007/2008*, Cieszyn 2009

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zawodami, które cechowały się największym zainteresowaniem uczniów szkół zawodowych były: kucharz małej gastronomii (243 uczniów, 18,2% ogółu), mechanik pojazdów samochodowych (158, 11,8%), sprzedawca (96, 7,2%), fryzjer (73, 5,5%), murarz (72, 5,4%), monter instalacji i urządzeń sanitarnych (66, 4,9%) oraz monter – elektronik (57, 4,3%). W przypadku pozostałych zawodów liczba uczniów była mniejsza niż 50.

Tabela 21 Liczba i struktura uczniów ZSZ oraz zdawalność egzaminu zawodowego w rozbiciu na zawody

Zawód	Uczniowie		Zdawalność egzaminu	
	Liczba	Udział	powiat	województwo
oddziały wielozawodowe	254	19,0%	-	-
kucharz małej gastronomii	243	18,2%	67%	66%
mechanik pojazdów samochodowych	158	11,8%	-	-
sprzedawca	96	7,2%	100%	88%
fryzjer	73	5,5%	-	-
murarz	72	5,4%	100%	39%
monter instalacji i urządzeń sanitarnych	66	4,9%	100%	82%
monter - elektronik	57	4,3%	70%	64%
elektryk	48	3,6%	0%	50%
cukiernik	48	3,6%	100%	36%
stolarz	47	3,5%	100%	80%
malarz - tapeciarz	35	2,6%	-	-
piekarz	32	2,4%	0%	74%
operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej	28	2,1%	73%	73%
mechanik - operator pojazdów i maszyn rolniczych	21	1,6%	50%	71%
mechanik - monter maszyn i urządzeń	20	1,5%	57%	76%
krawiec	19	1,4%	100%	69%
blacharz samochodowy	18	1,3%	-	-
Ogółem	1 335	100,0%	-	-

Źródło: Stanisław Kubicius, *Szkolnictwo ponadgimnazjalne w powiecie cieszyńskim w roku szkolnym 2007/2008*, Cieszyn 2009

W przypadku egzaminów zawodowych dla zasadniczych szkół zawodowych sytuacja jest bardziej skomplikowana, niż w przypadku techników. W przypadku niektórych zawodów kształcenie odbywa się u rzemieślników (odbywa się to metodą młodocianych pracowników),

a co za tym idzie egzaminy w tych zawodach prowadzone są przez cechy rzemiosł właściwe dla danego zawodu. Stąd brak informacji o wynikach egzaminów w powyższej tabeli w takich zawodach jak: mechanik pojazdów samochodowych, fryzjer, malarz – tapeciarski, czy blacharz samochodowy. Zawody te uznawane są za rzemieślnicze. Dodatkowo, egzaminy prowadzone przez OKE oraz Cechy Rzemiosł nie są do siebie porównywalne, gdyż realizowane są na innych zasadach.

W przypadku zasadniczych szkół zawodowych uczniowie z powiatu cieszyńskiego lepiej radzą sobie ze zdawaniem, niż ich koledzy z województwa śląskiego. Udział osób, które zdały egzamin w danym zawodzie niemal we wszystkich przypadkach jest wyższy w powiecie cieszyńskim, niż w województwie śląskim. Wyjątek stanowią tutaj zawody elektryk i piekarz, w których w powiecie nie zdała żadna osoba, podczas gdy w województwie śląskim wyniki były zadawalające (kolejno: 50% oraz 74%).

W ostatniej części analizy został zaprezentowany udział bezrobotnych absolwentów wg poszczególnych zawodów. W 2008 roku absolwenci zasadniczych szkół zawodowych stanowili 20,2%, absolwenci technikum 43,4%, liceum profilowanego 12,5%, a liceum ogólnokształcącego 23,9%. Porównując dane z 2007 roku o udziale bezrobotnych absolwentów z danymi informującymi, jaki jest udział absolwentów wg typu szkoły widać, że ma miejsce znacząca dysproporcja. 20% absolwentów stanowią uczniowie szkół zasadniczych zawodowych i podobny udział osób po ZSZ zarejestrowany był w PUP (19,2%). W przypadku absolwentów techników stanowili oni 30,2% ogółu absolwentów w 2007 roku, podczas gdy w Powiatowym Urzędzie Pracy w Cieszynie stanowili 45,1% wszystkich zarejestrowanych absolwentów. Podobnie rzecz się ma z absolwentami liceów profilowanych. Wśród ogółu absolwentów stanowili 10,9%, podczas gdy wśród zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów stanowią 19,2%. Dużo mniejszy udział wśród zarejestrowanych bezrobotnych absolwentów (16,6%), niż wśród uczniów kończących szkołę stanowią (38,9%) absolwenci liceów ogólnokształcących. Z danych wynika, że znacząco częściej, niż pozostałe grupy absolwentów do rejestrów trafiają absolwenci techników oraz liceów profilowanych.

Wśród 66 absolwentów szkół zasadniczych zawodowych zarejestrowanych w PUP najwięcej było osób, które legitymują się zawodem kucharz małej gastronomii (26 osób) oraz

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

elektromechanik pojazdów samochodowych (10).W poprzednich latach kucharz małej gastronomii był również najczęściej pojawiającą się profesją wśród bezrobotnych absolwentów tego typu szkoły. Obok tego zawodu pojawiał się również mechanik pojazdów samochodowych.

Tabela 22 Liczba zarejestrowanych w PUP absolwentów wg zawodów

Liczba zarejestrowanych w PUP absolwentów wg zawodów						
Nazwa zawodu	2006		2007		2008	
	liczba	udział	liczba	udział	liczba	udział
Ogółem Zasadnicza Szkoła Zawodowa	101	28,4%	37	19,2%	66	20,2%
Blacharz samochodowy	1	0,3%				
Cukiernik	3	0,8%				
Elektromechanik	4	1,1%			3	0,9%
Elektromechanik pojazdów samochodowych	2	0,6%			10	3,1%
Elektromonter zakładowy			1	0,5%		
Elektryk	5	1,4%				
Fryzjer	5	1,4%	1	0,5%	1	0,3%
Kaletnik					1	0,3%
Krawiec	4	1,1%				
Kucharz	5	1,4%				
Kucharz małej gastronomii	23	6,5%	16	8,3%	26	8,0%
Malarz – tapeciarsz	1	0,3%	1	0,5%	2	0,6%
Mechanik – operator pojazdów i maszyn rolniczych	3	0,8%	1	0,5%	1	0,3%
Mechanik samochodów osobowych	9	2,5%	8	4,1%	1	0,3%
Monter – elektronik	4	1,1%	3	1,6%	7	2,1%
Monter instalacji i urządzeń sanitarnych	3	0,8%	1	0,5%	5	1,5%
Monter maszyn i urządzeń					2	0,6%
Murarz	7	2,0%				
Operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej	2	0,6%				
Piekarz	5	1,4%	1	0,5%	1	0,3%
Sprzedawca	7	2,0%	1	0,5%	7	2,1%
Stolarz	7	2,0%	3	1,6%	1	0,3%
Tapicer	1	0,3%				
Ogółem Technikum	103	28,9%	87	45,1%	142	43,4%
Kelner					4	1,2%

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Kucharz	10	2,8%	2	1,0%	5	1,5%
Technik administracji	1	0,3%				
Technik budownictwa	17	4,8%	6	3,1%	22	6,7%
Technik ekonomista	27	7,6%	22	11,4%	23	7,0%
Technik elektronik	6	1,7%			3	0,9%
Technik elektryk					4	1,2%
Technik handlowiec	11	3,1%	11	5,7%	14	4,3%
Technik hotelarstwa	3	0,8%	3	1,6%	4	1,2%
Technik informatyk			5	2,6%	3	0,9%
Technik mechanik	15	4,2%	7	3,6%	10	3,1%
Technik obsługi turystycznej	1	0,3%			1	0,3%
Technik ochrony środowiska			6	3,1%	5	1,5%
Technik rachunkowości					2	0,6%
Technik rolnik	2	0,6%	6	3,1%	5	1,5%
Technik spedytor			2	1,0%	3	0,9%
Technik technologii odzieży			1	0,5%	1	0,3%
Technik telekomunikacji			3	1,6%	1	0,3%
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	10	2,8%	13	6,7%	32	9,8%
Ogółem Liceum profilowane	65	18,3%	37	19,2%	41	12,5%
Zarządzenie informacją	6	1,7%	3	1,6%		
Usługowo – gospodarczy	32	9,0%	20	10,4%		
Społeczno – socjalny	9	2,5%	4	2,1%		
Ekonomiczno – administracyjny	15	4,2%	9	4,7%		
Kształtowanie środowiska	3	0,8%	1	0,5%		
Bez kwalifikacji zawodowych					41	12,5%
Ogółem Liceum ogólnokształcące	87	24,4%	32	16,6%	78	23,9%
Ogółem	356	100%	193	100%	327	100%

Źródło: na podstawie danych dostarczonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Cieszynie.

Wśród 142 zarejestrowanych absolwentów technikum w 2008 roku najczęściej pojawiającymi się zawodami były: technik żywienia gospodarstwa domowego (32), technik ekonomista (23), technik budownictwa (22), technik handlowiec (14) oraz technik mechanik (10). Wymienione zawody były najczęściej pojawiającymi się w poprzednich latach w rejestrach osób bezrobotnych będących absolwentami technikum.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W 2008 roku w rejestrach PUP było 41 absolwentów liceów profilowanych. Wszyscy ukończyli szkołę „bez kwalifikacji zawodowych”. W poprzednich latach wyraźnie wyróżniał się w statystykach PUP profil społeczno – socjalny. Typ szkoły liceum profilowane staje się coraz mniej popularnym typem kształcenia, gdyż uznany został za ślełą ścieżkę edukacyjną (nie przygotowywał rzetelnie do matury, ani nie dawał konkretnego zwodu).

Podsumowanie i wnioski

Powiat cieszyński na tle pozostałych porównywanych obszarów wyróżnia się zdecydowanie najniższym wskaźnikiem urbanizacji. Na terenie powiatu zdecydowana większość ludności zamieszkuje wieś (występują tylko trzy gminy miejskie na 12 gmin w całym powiecie). Cecha ta rzutuje na wiele zjawisk obserwowanych w obszarze demografii. Mimo to obserwuje się wysoki poziom zagęszczenia ludności (porównywalny do całego podregionu bielskiego), niższy od województwa śląskiego i dużo wyższy, niż w Polsce. Stosunkowo niski wskaźnik urbanizacji (udział ludności zamieszkującej miasta) oraz względnie wysoka gęstość zaludnienia wskazują na stosunkowo dużą koncentrację ludności na opisywanym terenie oraz duży udział ludności zamieszkującej wieś. Dzieje się tak ze względu na znaczny udział terenów rolniczych, leśnych i górskich na terenie powiatu. Sytuacja taka wskazuje na znaczną atrakcyjność powiatu do zamieszkiwania na jego terenie. O atrakcyjności tej świadczy przede wszystkim: infrastruktura dogodna dla osadnictwa (koncentracja ludności na pewnych terenach, co sprzyja zagęszczeniu infrastruktury w miastach i wsiach, a dalsze osadnictwo czyni łatwiejszym i tańszym, np. niższe koszty związane z dostarczaniem mediów, wytyczaniem dróg oraz zapewnianiem usług dla ludności na nowych terenach), występowanie terenów zielonych, dobra infrastruktura komunikacyjna, jak również występowanie w bezpośredniej bliskości powiatu dużych ośrodków przemysłowych (m.in. Bielsko-Biała, Górnośląski Obszar Przemysłowy). Wymienione czynniki mają charakter przyciągający, co znajduje odzwierciedlenie we wskaźnikach opisujących zmiany ludności w kolejnych latach. Na terenie powiatu cieszyńskiego i w mniejszym zakresie na terenie podregionu bielskiego liczba ludności wzrasta, w odróżnieniu od województwa śląskiego i całej Polski. Na terenie powiatu liczba ludności przybywa. Dzieje się tak zarówno za sprawą dodatniego salda migracji (ludzie przenoszą się na tereny bardziej dogodne do życia), jak również za sprawą dodatniego salda przyrostu naturalnego (ludzie odnajdują właściwe warunki do zakładania rodziny oraz decydują się na posiadanie dzieci).

Wskazane czynniki, powodują, że teren powiatu atrakcyjny jest do zamieszkiwania, ale również do spędzania czasu wolnego. Przez teren powiatu przechodzi Beskid Śląski, co naturalnie predysponuje powiat do rozwoju usług turystycznych. Na terenie powiatu znajduje się rozbudowana baza turystyczna związana z uprawianiem sportów zimowych, jak również umożliwiająca spędzanie czasu wolnego w pozostałej części roku (turystyka piesza,

rowerowa, kulturalna etc.). Bezpośrednie sąsiedztwo konurbacji śląskiej liczącej ok. 3,5 mln mieszkańców powoduje, że teren powiatu staje się miejscem spędzania czasu wolnego dla dużej liczby ludności. Ma to tym większą szansę powodzenia, że ludność zamieszkała na Śląsku cechuje się dużo wyższymi zarobkami (102,3% średniej krajowej, wobec 83,3% w powiecie cieszyńskim). Wraz ze wzrostem wynagrodzeń wzrasta skłonność do wydawania znacznych środków na kwestie związane ze spędzaniem czasu wolnego (rekreacja, kultura, sport i turystyka).

Z przedstawionych analiz, wynika, że na terenie powiatu cieszyńskiego zasadne byłoby zintensyfikowanie działań na rzecz rozwoju dwóch branży. Branży budowlanej związanej z budownictwem dla potrzeb mieszkaniowych indywidualnej ludności, jak również branży bezpośrednio związanej z turystyką (zarówno hotele i restauracje, jak również usługami okołoturystycznymi). Pod względem struktury na terenie powiatu cieszyńskiego podmioty z tych trzech sekcji wyróżniają się na tle pozostałych opisywanych obszarów (większy udział sekcji: F – budownictwo, H – hotele i restauracje oraz O – pozostałe usługi). Relatywnie większa liczba podmiotów przekłada się bezpośrednio na zwiększone zapotrzebowanie na pracowników tych branżach. Udział ofert pracy dla tych trzech sekcji w powiecie cieszyńskim w porównaniu do podregionu bielskiego, województwa śląskiego oraz całej Polski jest znacząco większy.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że na terenie powiatu ludność jest młodsza, niż na porównywanych obszarach. Mniejszy jest udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, natomiast większy ludności w wieku przedprodukcyjnym. Dzieje się tak głównie za sprawą dodatniego przyrostu naturalnego, na który bardzo mocno oddziałuje dodatni wskaźnik urodzeń. Wraz z obserwowanym wzrostem zatrudnienia znacząco spada liczba osób bezrobotnych, w analizach opisywana przede wszystkim przez wskaźnik bezrobocia. Dzieje się tak za sprawą dobrej koniunktury gospodarczej, która bezpośrednio wpływa na rynek pracy. Warto zauważyć, że sytuacja na lokalnym rynku pracy w 2008 roku poprawiał się intensywniej, niż w podregionie bielskim, czy całej Polsce (w 2008 roku w powiecie cieszyńskim liczba osób bezrobotnych zmniejszyła się o 16,2%, w podregionie bielskim o 4,8%, w województwie śląskim o 24,1%, natomiast w Polsce o 14,7%). W sytuacji dalszej poprawy sytuacji na rynku pracy (jak do tej pory, mimo kryzysu w krajach UE oraz USA sytuacja w Polsce nie pogorszyła się tak dramatycznie jak w większości krajów;

bezrobocie nieznacznie wzrosło, natomiast wzrost PKB osłabł, lecz nie jest ujemny) młodsza populacja na terenie powiatu może okazać się bardzo dużym atutem rynku pracy w powiecie cieszyńskim. Większy udział osób w wieku przedprodukcyjnym stanowi zaplecze rąk do pracy na przyszłe lata. Wiele prognoz mówi, że lata 2010 – 2020 będą najlepszymi dla polskiej gospodarki latami. W latach tych decydujące znaczenie będzie miała odpowiednia podaż pracowników, co większy udział osób w wieku przedprodukcyjnym w pewnym sensie gwarantuje.

W obszarze demografii w kolejnych latach odbywać się będą procesy, które znacząco oddziałują na rynek pracy i gospodarkę, a związane ze stopniowym starzeniem się społeczeństwa. W związku z tym procesem, coraz większym zapotrzebowaniem cieszyć się będą usługi dla osób starszych, co będzie rodzić zapotrzebowanie na pracowników do pomocy opiekuńczo-pielęgnacyjnej dla tych osób. Dodatkowo, w związku z tą tendencją wzrastać będzie moda na „aktywne starzenia się”, czyli przechodzenie w wiek starości przy równoczesnym utrzymywaniu kontaktu z pracą oraz szerokim otoczeniem społecznym m.in. poprzez uczestnictwo w kształceniu całożyciowym (w tym uniwersytety III wieku). Zmiana ta wpłynie na wzrost zapotrzebowania na usługi edukacyjne.

Wzrost zapotrzebowania na usługi dla ludności będzie wynikał również ze stopniowego bogacenia się społeczeństwa (za sprawą większego zaangażowania w pracę, zwiększającej się liczby osób pracujących oraz jak również coraz większych dochodów). Dotychczas część z prac było wykonywane samodzielnie przez gospodarstwa domowe, lecz wraz z następowaniem wskazanych zjawisk ludzie coraz częściej zmuszani są do „kupowania czasu innych osób”, co związane jest bezpośrednio z rozwojem usług. Do usług tego rodzaju zaliczyć można: usługi kulinarne (spożywanie posiłków poza domem), usługi z zakresu utrzymania czystości (sprzątanie mieszkań, ale również korzystanie z pralni oraz zakładów czyszczących ubrania), usługi związane z utrzymaniem zdrowia i urody (zabiegi kosmetyczne, różnego rodzaju zajęcia ruchowe celem „utrzymania kondycji”). Dodatkowo, ze względu na wspomniane walory geograficzne, krajobrazowe oraz klimatyczne teren powiatu jest miejscem, gdzie mają szansę rozwijać usługi związane z rekreacją, wypoczynkiem oraz sportem. Dla osób odwiedzających powiat w celach turystycznych warto byłoby zapewnić zarówno miejsca noclegowe, kulinarne oraz związane z głównym celem podróży (aktywny

wypoczynek czy rehabilitacja), jak również dodatkowe związane z ofertą kulturalną, które rozszerzałyby możliwości spędzania czasu wolnego.

Struktura działających na terenie powiatu podmiotów zbliżona jest do struktury zgłaszanych przez firmy ofert pracy. W powiecie cieszyńskim w porównaniu do pozostałych obszarów utrzymuje się większy udział: hoteli i restauracji, pozostałych usług, budownictwa oraz rolnictwa. Dużo mniejszy jest za to udział sekcji typowych dla obszarów miejskich, czyli takich sekcji jak: obsługa nieruchomości, handel i naprawy oraz finanse. Sekcjami, które na terenie powiatu cechowały się większym udziałem ofert pracy, niż w pozostałych obszarach były: hotele i restauracje, pozostałe usługi, transport oraz edukacja. Sekcjami, w których na terenie powiatu zgłoszono mniej, niż na pozostałych obszarach ofert pracy były: administracja, obsługa nieruchomości oraz finanse.

Struktura podmiotów i zgłaszanych przez nich ofert pracy wskazuje na dużo większe zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników manualnych (zarówno dla potrzeb usług jak i przemysłu). Mniejsze jest zapotrzebowanie na pracowników, w zawodach, które wiążą się z posiadaniem wyższego wykształcenia (wyjątek stanowi edukacja). Zapotrzebowaniu na pracowników podporządkowany jest system szkolnictwa na terenie powiatu. W powiecie cieszyńskim zdecydowanie większy jest udział absolwentów szkół zasadniczych zawodowych oraz absolwentów techników, natomiast mniejszy absolwentów liceów profilowanych i liceów ogólnokształcących (absolwenci tych szkół najczęściej decydują się na kontynuowanie nauki na studiach wyższych).

Ze względu na bardzo duży udział absolwentów uczęszczających do szkół zawodowych, jak również znaczny ich udział w statystykach PUP. Z punktu widzenia tych danych warto byłoby szczegółowiej przyjrzeć się jakości kształcenia w tych szkołach. Służyć temu mogą wyniki egzaminów zawodowych. Należałoby zwrócić uwagę na wyniki egzaminów zawodowych osiągane przez uczniów, jak również na to jak przekładają się one później na powodzenia na rynku pracy (lub podejmowanie dalszej edukacji). Dotychczasowe analizy wskazują na zawody, które dominowały wśród bezrobotnych absolwentów.

Celem poprawy jakości kształcenia powinno się rozważyć wdrożenie systemu kształcenia modułowego. Ma ono charakter uniwersalny i może być wdrażane na etapie edukacji szkolnej, szczególnie w przypadku kształcenia zawodowego, jak i w formie kształcenia

ustawicznego, czy podnoszenia kwalifikacji w drodze szkoleń. Ogólnie rzecz biorąc kształcenie to zasada się na wyposażeniu ucznia w szereg umiejętności o uniwersalnym charakterze, które może być wykorzystane do wykonywania prac w ramach różnych zawodów. Drugą cechą charakterystyczną jest to, że ogólna wiedza i umiejętności uzupełniana jest praktyką w danym zawodzie na stanowisku pracy. Taki rodzaj kształcenia powinien być upowszechniany i obejmować zakłady pracy, w których mogłoby odbywać się kształcenie zawodowe „na stanowisku pracy”.

Na podstawie informacji o wzrastającej liczbie pracujących w przemyśle w latach 2003-2007 można się spodziewać, że branża ta będzie rozwijać się i zgłaszać zapotrzebowanie na wielu pracowników. Na lokalnym rynku pracy obserwujemy bardzo dynamiczny spadek liczby bezrobotnych w kategorii robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy. Tej pozytywnej tendencji towarzyszy znaczący udział liczby ofert pracy z sekcji przetwórstwo przemysłowe. W ramach tej sekcji wyróżniają się takie działy produkcji jak: spożywcza, metalowa, narzędzi i urządzeń oraz związana z poligrafią i produkcja farb. Z punktu widzenia kształcenia zawodowego zasadne byłoby wspieranie szkół zawodowych, przede wszystkim celem nawiązania i podtrzymania współdziałania z zakładami pracy. Zacieśnianie współpracy tych dwóch środowisk umożliwi przede wszystkim uczniom zdobywanie praktyki na stanowisku pracy (przede wszystkim w części praktycznej nauki zawodu), jak również umożliwi w przyszłości start zawodowy w tych zakładach. Ponadto, bliska współpraca szkół z pracodawcami umożliwi bieżące modyfikacje w programach kształcenia zawodowego.

Ponadto, bliska współpraca władz samorządowych z pracodawcami (w ramach współpracy szkół zawodowych) powinna być w miarę możliwości rozszerzana na współpracę z Publicznymi Służbami Zatrudnienia. Pracodawcy, mogliby się włączyć w podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych. Służyć temu mogą działania aktywizacyjne, które odbywają się u pracodawcy (staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy) często cechujące się dużo wyższą efektywnością niż inne formy wsparcia dla osób bezrobotnych.

Warto zauważyć, że na terenie powiatu dominują małe przedsiębiorstwa (miko zatrudniające do 9 osób - 94,6% oraz małe - 4,6%). Większy udział przedsiębiorstw małych przekłada się na wyższy poziom przedsiębiorczości, niż w pozostałych obszarach. Ludzie zdecydowanie częściej przejawiają inicjatywę i decydują się na samodzielne tworzenie stanowisk pracy dla

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

siebie. Ze struktury podmiotów wg PKD wynika, że na terenie powiatu dominują te sekcje gdzie częściej występują małe firmy (hotele i restauracje, budownictwo, pozostałe usługi), które nie wymagają wielkich nakładów inwestycyjnych (są mniej kapitałochłonne). Widać to szczególnie po poziomie nakładów inwestycyjnych, które były o połowę niższe, niż na pozostałych porównywanych obszarach. W kontekście dużej przedsiębiorczości lokalnej społeczności, jak również obecnego zatrzymania akcji kredytowej przez banki m.in. dla firm wydaje się, że dla lokalnie działających przedsiębiorców nie powinno to stanowić zagrożenie. Mniejsi przedsiębiorcy, częściej sięgają do własnej kieszeni celem rozwijania swojej działalności gospodarczej, niż decydują się na kredytowanie takich posunięć.

Spis tabel

Tabela 1 Ludność wg miejsca zamieszkania i płci.....	11
Tabela 2 Wskaźniki demograficzne	12
Tabela 3 Zmiana liczby ludności	12
Tabela 4 Zmiana liczby ludności	13
Tabela 5 Przyrost naturalny i migracje	15
Tabela 6 Liczba podmiotów ze względu na wielkość zatrudnienia	28
Tabela 7 Udział podmiotów ze względu na wielkość zatrudnienia	28
Tabela 8 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca	29
Tabela 9 Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca	30
Tabela 10 Wartość dodana brutto wg grup sekcji PKD 9w mln zł).....	31
Tabela 11 Udział pracujących a wartość dodana brutto sektorów	32
Tabela 12 Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (w zł)	33
Tabela 13 Pracujący wg sektorów ekonomicznych	69
Tabela 14 Udział pracujących wg sektorów ekonomicznych	70
Tabela 15 Wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2008 roku	72
Tabela 16 Struktura uczniów szkół ponadgimnazjalnych wg typów	74
Tabela 17 Liczba uczniów LO w rozbiciu na rozszerzenia.....	76
Tabela 18 Wyniki egzaminów maturalnych w 2008 roku	76
Tabela 19 Wyniki egzaminów maturalnych w 2008 roku	77
Tabela 20 Liczba i struktura uczniów techników oraz zdawalność egzaminu zawodowego w rozbiciu na zawody.....	80
Tabela 21 Liczba i struktura uczniów ZSZ oraz zdawalność egzaminu zawodowego w rozbiciu na zawody.....	82
Tabela 22 Liczba zarejestrowanych w PUP absolwentów wg zawodów.....	84

Spis wykresów

Wykres 1 Ludność wg grup wiekowych	16
Wykres 2 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg PKD w latach 1999-2008	18
Wykres 3 Liczba podmiotów wg PKD	21
Wykres 4 Udział podmiotów wg PKD.....	21
Wykres 5 Udział sekcji wg PKD.....	24
Wykres 6 Udział sekcji wg PKD.....	25
Wykres 7 Wskaźnik przedsiębiorczości.....	27
Wykres 8 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (Polska=100)	35
Wykres 9 Wskaźnik dobrobytu (w PLN).....	36
Wykres 10 Liczba ofert pracy wg PKD	39
Wykres 11 Udział ofert pracy wg PKD.....	42
Wykres 12 Udział ofert pracy wg PKD.....	46
Wykres 13 Liczba bezrobotnych wg PKD	48
Wykres 14 Udział bezrobotnych wg PKD	51
Wykres 15 Udział bezrobotnych wg PKD	53
Wykres 16 Liczba ofert pracy wg wielkiej grupy zawodowej.....	55
Wykres 17 Struktura ofert pracy wg zawodów	57

Projekt współfinansowana przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 18	Struktura ofert pracy wg zawodów	58
Wykres 19	Liczba osób bezrobotnych wg wielkiej grupy zawodowej	61
Wykres 20	Struktura osób bezrobotnych wg zawodów	63
Wykres 21	Struktura osób bezrobotnych wg zawodów	64
Wykres 22	Stopa bezrobocia	66
Wykres 23	Wskaźnik zatrudnienia	67
Wykres 24	Uczniowie w poszczególnych typach szkół	73
Wykres 25	Udział absolwentów wg typów szkół	74
Wykres 26	Udział uczniów LO wg rozszerzeń	75
Wykres 27	Struktura uczniów technikum wg zawodów	79
Wykres 28	Struktura uczniów ZSZ wg zawodów	81